

POWIAT CHODZIESKI



**Program Ochrony Środowiska
dla powiatu chodzieskiego
na lata 2012-2015
z perspektywą do roku 2019**

Chodzież, 2011 r.

Wykonawca:

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych

ul. Wiązowa 1B/2

62-002 Suchy Las

www.ekostandard.pl

e-mail: ekostandard@ekostandard.pl

tel. (0-61) 652 23 80; kom. 505 006 914



Zespół autorski:

mgr Robert Siudak

mgr inż. Paweł Walczewski

Spis treści

1. Wstęp	7
1.1. Podstawa prawna opracowania	7
1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska	8
1.3. Cel i zakres opracowania	9
1.4. Metodyka i tok pracy	9
1.5. Struktura programu	10
2. Założenia wyjściowe programu	12
2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej	12
2.1.1. Zasady polityki ekologicznej	12
2.1.2. Podstawowe założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016	14
2.1.3. Strategia rozwoju kraju 2007-2015	16
2.1.4. Uwarunkowania wynikające z Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013	17
2.1.5. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Zwiększania Lesistości	18
2.1.6. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	19
2.1.7. Uwarunkowania wynikające z Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry	20
2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych	21
2.2.1. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego	21
2.2.2. Uwarunkowania wynikające z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013	22
2.2.3. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego	22
2.2.4. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska	23
2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych	25
2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020	25
2.3.2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 i Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013	25
3. Charakterystyka i ocena stanu środowiska powiatu	27
3.1. Podstawowe dane o powiecie chodzieskim	27
3.1.1. Położenie i podział terytorialny	27

3.1.2. Powiązania komunikacyjne.....	28
3.1.3. Sytuacja demograficzna.....	32
3.1.4. Gospodarka	34
3.1.5. Rolnictwo	37
3.1.6. Użytkowanie gruntów	38
3.2. Diagnoza stanu środowiska w powiecie	40
3.2.1. Warunki środowiska geograficznego	40
3.2.2. Geomorfologia i geologia	41
3.2.3. Warunki glebowe	42
3.2.4. Warunki klimatyczne	44
3.2.5. Wody powierzchniowe	45
3.2.6. Wody podziemne	48
3.2.7. Tereny zalewowe	49
3.2.8. System obszarów i obiektów prawnie chronionych	51
3.2.9. Europejskie uwarunkowania systemu ochrony przyrody ECONET-PL	66
3.2.10. Tereny zieleni	67
3.2.11. Zasoby leśne	68
3.2.12. Gospodarka wodno-ściekowa	69
3.2.12.1. Zaopatrzenie w wodę	69
3.2.12.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	71
3.2.13. Jakość powietrza.....	76
3.2.13.1. Emisja komunikacyjna	80
3.2.13.2. Zaopatrzenie w gaz i ciepło.....	81
3.2.14. Hałas	82
3.2.14.1. Hałas komunikacyjny.....	82
3.2.14.2. Hałas przemysłowy (instalacyjny)	83
3.2.15. Pola elektromagnetyczne	85
4. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w powiecie chodzieskim	89
4.1. Główne zagrożenia środowiska - podsumowanie	89
4.1.1. Zagrożenia naturalne.....	89
4.1.2. Zagrożenia antropogeniczne	89
4.2. Priorytety ochrony środowiska	91
5. Strategia ochrony środowiska do roku 2019	93

5.1.	Wprowadzenie.....	93
5.2.	Cel nadrzędny.....	93
5.3.	Cele systemowe.....	93
5.3.1.	Zasoby przyrody	94
5.3.2.	Zasoby wodne.....	96
5.3.3.	Powietrze atmosferyczne.....	98
5.3.4.	Powierzchnia terenu i środowisko glebowe.....	100
5.3.5.	Edukacja ekologiczna	101
6.	Aspekty ekonomiczne wdrażania Programu	102
6.1.	Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2012 – 2015...	102
6.2.	Struktura finansowania.....	102
6.3.	Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska	103
6.3.1.	Krajowe fundusze ekologiczne	103
6.3.1.1.	Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.....	103
6.3.1.2.	Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.....	104
6.3.1.3.	Fundusz Leśny.....	105
6.3.1.4.	Fundusz Termomodernizacji i Remontów	106
6.3.2.	Fundusze Unii Europejskiej	108
6.3.2.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.....	108
6.3.2.2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego 2007-2013.....	111
6.3.2.3.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 - 2013	111
6.3.2.4.	Fundusz LIFE+	117
6.3.3.	Instytucje i programy pomocowe	118
6.3.3.1.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.....	118
6.3.3.2.	Departament Generalny XI Komisji Europejskiej	119
6.3.3.3.	Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska.....	119
6.3.3.4.	Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Fundusz Partnerstwa.....	119
6.3.3.5.	Banki	120
6.3.3.6.	Instytucje leasingowe	121
6.3.3.7.	Fundusze inwestycyjne.....	121
6.4.	Adresy jednostek finansujących.....	121
7.	Harmonogram rzeczowo-finansowy	125
8.	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	138

8.1. Wprowadzenie	138
8.2. Uczestnicy wdrażania Programu.....	138
8.3. Instrumenty realizacji Programu	138
8.3.1. Instrumenty prawne.....	139
8.3.2. Instrumenty finansowe.....	139
8.3.3. Instrumenty społeczne	139
8.3.4. Instrumenty strukturalne	141
8.3.5. Monitoring środowiska.....	141
8.4. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem.....	142
8.4.1. Kontrola i monitoring Programu.....	142
8.4.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem.....	142
8.4.3. Harmonogram wdrażania Programu.....	143
8.4.4. Mierniki realizacji Programu	144
8.5. Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość.	146
8.6. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu.....	147
Spis tabel:	148
Literatura	150

1. Wstęp

1.1. Podstawa prawna opracowania

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art. 17(Dz.U.08.25.150j.t z późn. zm.) w celu realizacji założeń Polityki Ekologicznej Państwa obliguje organ wykonawczy powiatu do sporządzenia powiatowego Programu Ochrony Środowiska. Programy te są uchwalane przez Radę Powiatu i wymagają aktualizacji co 4 lata.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla powiatu chodzieskiego w celu wypełnienia obowiązku nałożonego na samorządy przez ustawę Prawo Ochrony Środowiska.

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną aktualizacji Programu stanowią wymienione niżej ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.08.25.150 j.t z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko(Dz.U.08.199.1227z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.09.151.1220 j.t.z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U.05.236.2008 j.t.z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U.05.239.2019 j.t.z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U.06.123.858 j.t.)z późn. zm.;
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.11.12.59 j.t.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.05.228.1947 j.t. z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U.10.185.1243 j.t. z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i depozytowej (Dz.U.07.90.607 j.t.z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.04.121.1266 j.t. z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U.10.243.1623 j.t. z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U.07.147.1033 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U.07.44.287 j.t. z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03.80.717 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U.03.106.1002 j.t. z późn. zm.).

1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska

Program ochrony środowiska przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.;
- „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”;
- „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”;
- „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowane przez Ministerstwo Środowiska.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska niniejszy Program zawiera cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Program ochrony środowiska definiuje cele długookresowe (8 lat) i zadania dla najbliższych czterech lat, monitoring realizacji programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń programu. Zgodnie z dokumentem „Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” cele i zadania zostały opracowane w kilku blokach tematycznych:

- Cele i zadania o charakterze systemowym;
- Ochrona zasobów naturalnych;
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Program Ochrony Środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanym przez Ministerstwo Środowiska dokumencie „Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. Oznacza to, że w przygotowanym programie uwzględnione zostały:

- Zadania własne powiatu tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu;
- Zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim bądź centralnym.

Ponadto podczas opracowywania programu uwzględniono założenia zawarte w wojewódzkim programie ochrony środowiska, Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020, Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013, Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013.

1.3. Cel i zakres opracowania

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój powiatu chodzieskiego, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu pt. „Program ochrony środowiska dla powiatu chodzieskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Powiatu przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie powiatu, do poprawy jakości środowiska naturalnego, poprawy jakości życia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju powiatu chodzieskiego.

Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel, w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie powiatu chodzieskiego, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

1.4. Metodyka i tok pracy

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów.

W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez powiat i wchodzące w jego skład gminy oraz z opracowań GUS, a także raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (WIOŚ, WSSE, RZGW, RDOŚ itp.).

Drugi etap prac wiązał się z opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska powiatu. Następnie na podstawie dokonanej oceny i analizy określono priorytety ekologiczne dla terenu powiatu, które stanowiły punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu.

Kolejny etap to proces planowania i określenia celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim programem ochrony środowiska.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, podczas tworzenia Programu Ochrony Środowiska duży nacisk położono na proces planowania, który miał charakter jak najbardziej otwarty. W procesie planowania został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii.

1.5. Struktura programu

Struktura Programu ochrony środowiska nawiązuje do struktury dokumentu „*Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*” i zawiera następujące elementy:

- Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych;
- Poprawa jakości środowiska;
- Harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu;
- Narzędzia i instrumenty realizacji programu;
- Kontrola realizacji programu.

Treść opracowania została podzielona na następujące rozdziały:

Rozdział 1. Wstęp

- Podstawa prawna opracowania;
- Koncepcja programu ochrony środowiska;
- Cel i zakres opracowania;
- Metodyka i tok pracy;
- Struktura programu.

Rozdział 2. Założenia wyjściowe programu

- Uwarunkowania prawne programu wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej;
- Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych;
- Uwarunkowania wynikające z powiatowych programów strategicznych;

Rozdział 3. Stan środowiska oraz zasobów naturalnych

- Podstawowe dane powiatu chodzieskiego;

- Charakterystyka i ocena aktualnego stanu środowiska oraz zasobów naturalnych.

Rozdział 4. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w powiecie chodzieskim

- Główne zagrożenia środowiska – podsumowanie;
- Priorytety ochrony środowiska.

Rozdział 5. Strategia ochrony środowiska do roku 2019

- Cele i zadania o charakterze systemowym;
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne;
- Zrównoważone wykorzystanie surowców.

Rozdział 6. Aspekty ekonomiczne wdrażania programu

- Ramy finansowe realizacji programu;
- Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w okresie 4 lat;
- Potencjalne źródła finansowania.

Rozdział 7. Harmonogram realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat

- Lista przedsięwzięć wraz z określeniem terminów realizacji lub wdrożenia oraz jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie.

Rozdział 8. Zarządzanie środowiskiem

- Instrumenty i narzędzia wdrażania, zarządzania oraz ewaluacji programu ochrony środowiska.

2. Założenia wyjściowe programu

2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały już transponowane do prawa polskiego głównie w Ustawie Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarte są w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do polityki ekologicznej Polski.

Podstawę opracowania niniejszego Programu stanowią następujące dokumenty "II Polityka Ekologiczna Państwa", "Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 - 2010" oraz dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010" oraz „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” będąca aktualizacją wcześniej przyjętych polityk.

2.1.1. Zasady polityki ekologicznej

Nadrzędną zasadą polityki ekologicznej państwa jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, której istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta uzupełniona jest szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

- *Zasadą prewencji*, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta oznacza w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT);
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania;
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC);
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnościowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i ResponsibleCare itp.
- *Zasadą integracji* polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;

- *Zasadą zanieczyszczający płaci* odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- *Zasadą regionalizacji*, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych);
- *Zasadą subsydiarności*, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany;
- *Zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego*, która traktowana jest w następujących kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń;
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do zasobów i walorów środowiska z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek;
 - równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej;
- *Zasadą uspołeczniania polityki ekologicznej*, która realizowana jest poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do społeczeństwa w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, z równoczesnym rozwojem edukacji ekologicznej;
- *Zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza to potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.1.2. Podstawowe założenia Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Kierunki działań systemowych Polityki są następujące:

- Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych – cel strategiczny: doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodne z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów;
- Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska – cel: uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego;
- Zarządzanie środowiskowe – cel: jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie;
- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska – cel: podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”;
- Rozwój i postęp techniczny – cel: zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu eko-innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska;
- Odpowiedzialność za szkody w środowisku – cel: stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni podnieść jej sprawcy;
- Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym – cel: przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji;
- Ochrona przyrody – cel: zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną;

- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów – cel: dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wody – cel: racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem;
- Ochrona powierzchni ziemi – cel: rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą;
- Gospodarowanie zasobami geologicznymi – cel: racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją;
- Środowisko a zdrowie – cel: dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska;
- Jakość powietrza – cel: dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych;
- Ochrona wód – cel: przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju, a także realizację Bałtyckiego Programu Działań dotyczącego walki z eutrofizacją wód Bałtyku;
- Gospodarka odpadami – cel: utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.), znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja, sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją

obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865 z późn.zm.), eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów, pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji, takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiało ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych;

- Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych – cel: dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych;
- Substancje chemiczne w środowisku – cel: stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

2.1.3. Strategia rozwoju kraju 2007-2015

Priorytet 2: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie ochrony środowiska wspierane będą przedsięwzięcia związane z oczyszczaniem ścieków, zapewnieniem wody pitnej wysokiej jakości, zagospodarowaniem odpadów i rekultywacją terenów zdegradowanych, ochroną powietrza, ochroną przed hałasem, drganiami i wibracjami. Wspierana będzie, zatem budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych, a także podjęte zostaną działania ograniczające odprowadzanie do wód szkodliwych substancji, w tym z rolnictwa. Wdrażane będą też działania zmniejszające emisje CO₂, SO₂, NO_x i pyłów pochodzących z sektora komunalno-bytowego oraz przemysłu, zwłaszcza energetyki, jak również przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Pożądane jest przygotowanie i wdrożenie wieloletnich programów rozwoju branż, przy zapewnieniu utrzymania lub redukcji emisji CO₂ na poziomie uwzględniającym potrzeby rozwojowe kraju i zobowiązania międzynarodowe.

Przewiduje się także wsparcie tworzenia nowoczesnych systemów utylizacji odpadów. Ze wsparciem publicznym realizowane też będą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym tworzenia europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000, ochrony i kształtowania krajobrazu, a ponadto rozwój parków narodowych i krajobrazowych, jako wyraz dbałości o zachowanie dziedzictwa przyrody. Promowane będą również działania z zakresu ochrony przed katastrofami naturalnymi (zwłaszcza powodzią i ich skutkami), w tym o charakterze prawnym i organizacyjnym, oraz zagrożeniami technologicznymi, jak też dotyczące zwiększania zasobów leśnych. Techniczne działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej będą obejmować przede

wszystkim inwestycje modernizacyjne i odtworzeniowe, a także rozwój małej, sztucznej retencji oraz budowy polderów. Będą one stanowić niezbędne uzupełnienie działań dotyczących retencji naturalnej.

Tabela 1 Wyciąg z podstawowych wskaźników realizacji Strategii rozwoju kraju

Cele i priorytety	Wskaźniki	UE 25	Polska		
		Wartość wskaźnika w roku bazowym (2005)	Zakładana wartość wskaźnika		
			2010	2015	
Priorytet II Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej	Udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w ogólnym jej zużyciu (%)	13,7 (2004)	2,6	7,5	9,0
	Emisje zanieczyszczeń powietrza (kg na mieszkańca)	17 (2003)	36 (2003)	22	15
	- SO ₂	24 (2003)	21 (2003)	17	15
	- NO _x				
	Recykling odpadów opakowaniowych(% ogółu wprowadzonych opakowań)	-	28,3 (2003)	min. 38	55-80
	Odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	-	60	75	85

2.1.4. Uwarunkowania wynikające z Narodowego Planu Rozwoju 2007 – 2013

Misją Narodowego Planu Rozwoju jest podniesienie jakości życia obywateli Polski mierzonej wskaźnikiem rozwoju społecznego (HDI – Human Development Index). Wskaźnik ten obejmuje w sposób syntetyczny takie parametry jak: przeciętne dalsze trwanie życia, jakość edukacji i średni dochód na głowę mieszkańca.

Narodowy Plan Rozwoju określił następujące cele strategiczne w rozwoju kraju:

- Utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego;
- Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia;
- Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Określono również szereg priorytetów strategicznych:

- Wiedza i kompetencje rozumiane jako poprawa jakości kształcenia, jego upowszechnienie na poziomie średnim i wyższym oraz promocja idei uczenia się przez całe życie;

- Zatrudnienie, aktywizacja i mobilność rozumiane jako dążenie do tworzenia nowych miejsc pracy i zwiększanie zatrudnialności oraz uzyskanie mobilności zasobów siły roboczej w celu lepszego dostosowania popytu i podaży na rynku pracy, a tym samym ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego;
- Przedsiębiorczość i innowacyjność rozumiane jako tworzenie nowych obszarów aktywności gospodarczej, zwiększanie efektywności i produktywności istniejących form gospodarowania, kreowanie postaw innowacyjnych w społeczeństwie oraz włączanie nauki w rozwój gospodarczy;
- Integracja społeczna rozumiana jako stan sprawiedliwej, wolnej od nierówności struktury społecznej, którego osiągnięcie jest możliwe poprzez działania wspólnotowe oparte na zasadach dialogu wzajemności i równorzędności, a w rezultacie prowadzące do celu, jakim jest funkcjonowanie społeczeństwa w warunkach demokratycznego ładu społecznego, wyznaczonego współuczestnictwem, rządami prawa i poszanowaniem różnorodności kulturowej, w którym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomagane są jednostki i grupy w realizacji ich życiowych celów;
- Inwestycje i gospodarowanie przestrzenią rozumiane, jako wzrost inwestycji odpowiadających wyzwaniom postępu technologicznego i społeczeństwa informacyjnego, rozbudowujących i modernizujących infrastrukturę techniczną kraju oraz zapewniających realizację zasady zrównoważonego rozwoju;
- Dobre rządzenie rozumiane jako usprawnienie administracji państwa i uczynienie jej służebną wobec obywateli i potrzeb społecznych oraz zdolną do partnerskiego współdziałania z podmiotami sektora obywatelskiego.

2.1.5. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Zwiększania Lesistości

Głównym celem, przyjętego w 1995 r., Krajowego Programu Zwiększania Lesistości (KPZL), jest zwiększanie powierzchni zalesionych, co zgodne jest z przyjętą długofalową polityką rządu.

Celem rządowego programu zwiększania lesistości jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30% w 2020 r., ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Integralną częścią programu jest:

- Przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesień w układzie kraju, województw i powiatów;
- Założenia programów regionalnych i lokalnych;
- Zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej;
- Harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

Planuje się, że w dalszej perspektywie, do roku 2050, lesistość kraju powinna zwiększyć się do 33%. Zgodnie z harmonogramem zalesień przewidzianym w tym programie, średnioroczny rozmiar zalesień w latach 2011-2020 powinien wynosić 26 tys. ha.

W odniesieniu do powiatu chodzieskiego KPZL przewiduje zalesienie w latach 2001-2020 łącznie 488 ha gruntów rolnych, w tym 429 ha gruntów nienależących do Skarbu Państwa.

2.1.6. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

W celu wypełnienia zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej, w części dotyczącej dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, został sporządzony przez Ministra Środowiska, a następnie zatwierdzony przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r., Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), który określa plan inwestycyjny w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, jaki musi zostać zrealizowany przez Polskę, aby osiągnąć wymagane efekty ekologiczne.

Program określa przedsięwzięcia w aglomeracjach w zakresie systemów kanalizacji zbiorczej w gminach, niezbędnych dla zapewnienia, że co najmniej 75-85% ludności w aglomeracjach do końca 2015 r. będzie obsługiwana przez te systemy.

Zgodnie z art. 43 ust. 4e ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) Rada Ministrów dokonuje aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, nie później niż w terminie 2 lat od dnia jego zatwierdzenia. Kolejne aktualizacje będą dokonywane co najmniej raz na 4 lata. Obecnie istnieje trzecia aktualizacja KPOŚK, która została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. (AKPOŚK 2010). Celem trzeciej Aktualizacji Programu było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, AKPOŚK2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji. Wartości inne niż terminy osiągnięcia efektów ekologicznych pozostały zgodne z dokumentem drugiej aktualizacji z 2009 r. - AKPOŚK2009.

W AKPOŚK 2009 4 gminy powiatu chodzieskiego zostały zaliczone do aglomeracji priorytetowych dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego i ujęte w ramach aglomeracji, dla których do końca 2015 r. planuje się:

- aglomeracja Chodzież (PLWI023):
 - przyrost mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego w latach 2007-2015 na poziomie 2 784, tzn. że liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji do końca 2015 r. wyniesie 24 284 (tj. ok. 96 % wszystkich mieszkańców);
 - rozbudowa i modernizacja biologicznej oczyszczalni ścieków w celu spełnienia standardów odprowadzanych ścieków dla aglomeracji >15 000 RLMw zakresie usuwania związków azotu (N) i fosforu (P);
 - termin osiągnięcia efektu ekologicznego w aglomeracji wg AKPOŚK 2010 – rok 2015;
- aglomeracja Szamocin (PLWI118):

- przyrost mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego w latach 2007-2015 na poziomie 2 000, tzn. że liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji do końca 2015 r. wyniesie 6 369 (tj. 85,78 % wszystkich mieszkańców);
- rozbudowa biologicznej oczyszczalni ścieków w celu zwiększenia przepustowości do 1 100 m³/d i wydajności do 6 500 RLM;
- termin osiągnięcia efektu ekologicznego w aglomeracji wg AKPOŚK 2010 – rok 2013;
- aglomeracja Budzyń (PLWI125):
 - przyrost mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego w latach 2007-2015 na poziomie 114, tzn. że liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji do końca 2015 r. wyniesie 4 800 (tj. 100 % wszystkich mieszkańców).

2.1.7. Uwarunkowania wynikające z Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW) z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, wprowadza system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód obciąża państwa członkowskie do opracowywania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz programów wodno-środowiskowych kraju.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry został zatwierdzony przez Radę Ministrów 22 lutego 2011 r. i opublikowany w Monitorze Polskim nr 40 poz. 451 z 2011 r. Plan jest podsumowaniem każdego z 6 letnich cykli planistycznych wymaganych Dyrektywą 2000/60/WE tzw. Ramową Dyrektywą Wodną (2003-2009; 2009-2015; 2015-2021; 2021-2027) i stanowić powinien podstawę podejmowania wszelkich decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Zawiera elementy wymienione w art. 114 Prawa wodnego tj.:

- ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, obejmujący wykaz jednolitych części wód powierzchniowych, wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych oraz wykaz jednolitych części wód podziemnych,
- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- rejestr wykazów obszarów chronionych wraz z ich graficznym przedstawieniem,
- mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych,
- ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych,
- podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód,
- podsumowanie działań zawartych w programie wodno-środowiskowym kraju, z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych,
- wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów,
- podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie,
- wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza,

- informację o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkich programów strategicznych

2.2.1. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Intencją *Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego* jest przekształcenie województwa w region, który będzie się cechował:

- Dużą konkurencyjnością w stosunku do innych regionów europejskich;
- Zachowaną spójnością społeczną, gospodarczą oraz przestrzenną;
- Wysoką jakością zasobów ludzkich oraz polepszeniem warunków życia mieszkańców.

W „Strategii...” działaniom na rzecz poprawy stanu środowiska i racjonalizacji gospodarowania zasobami przyrodniczymi nadano szczególny priorytet, uznając je za istotny cel operacyjny, którego realizacja warunkuje osiągnięcie celu strategicznego, jakim jest dostosowanie przestrzeni regionu do wyzwań XXI wieku. W dokumencie uznano, iż utrzymanie obecnego stanu środowiska na poziomie gwarantującym następnym pokoleniom korzystanie z niego w stopniu równym, w jakim korzysta pokolenie obecne, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, nie jest wystarczające.

W zakresie celu operacyjnego 1.1. „Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi” Strategia przewiduje realizację następujących zadań, jakie w tej sytuacji należy wdrożyć w celu poprawy stanu środowiska województwa:

- Wspieranie działań zwiększających odporność środowiska;
- Likwidację miejsc szczególnego zagrożenia - "Gorących punktów";
- Działania na rzecz zwiększania dyspozycyjnych zasobów wodnych wraz z ochroną przeciwpowodziową;
- Poprawa stanu, zwiększanie zasobów leśnych i ich produktywności;
- Porządkowanie gospodarki odpadami;
- Ograniczanie akustycznego zagrożenia środowiska;
- Promocję racjonalnego użytkowania surowców, w tym wody;
- Poprawa bilansu wodnego regionu, w tym wzrost retencji sztucznej;
- Upowszechnianie edukacji ekologicznej;
- Ograniczanie emisji substancji do atmosfery;
- Przeciwdziałanie erozji gleb oraz zanieczyszczaniu gruntu;
- Zwiększanie zakresu i form ochrony oraz poprawa stanu przyrody;
- Upowszechnianie stosowania norm ochrony środowiska w gospodarce;
- Usuwanie negatywnych skutków eksploatacji surowców;

- Zwiększanie udziału „energii czystej” w bilansie energetycznym, szczególnie poprzez eksploatację źródeł termalnych,
- Dostosowanie zagospodarowania środowiska do bezpiecznego rozwoju usług turystycznych oraz rekreacji;
- Wykorzystanie dróg wodnych Wielkopolski dla gospodarki i turystyki.

2.2.2. Uwarunkowania wynikające z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 jest instrumentem wskazującym działania prowadzące do wzmocnienia potencjału rozwojowego regionu na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia. Programem objęto wszystkie sfery życia społeczno-gospodarczego, w tym również związane z poprawą stanu środowiska przyrodniczego, nadając im wysoki, trzeci priorytet pn. „Środowisko przyrodnicze”.

Cel główny priorytetu III „Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi regionu” osiągnąć będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

- Zmniejszenie rozmiarów emisji zanieczyszczeń do środowiska;
- Poprawa zaopatrzenia w wodę;
- Poprawa gospodarki odpadami;
- Ochrona przyrody;
- Ochrona powietrza;
- Rozbudowa systemów bezpieczeństwa środowiskowego i technologicznego;
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Racjonalne gospodarowanie energią.

2.2.3. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego jest jednym z trzech dokumentów – obok Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego i Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, które decydują o przyszłości regionu.

Przyjęto, że misją Planu jest: *Stwarzanie warunków do osiągnięcia spójności terytorialnej oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju województwa wielkopolskiego, poprawy warunków życia jego mieszkańców, stałego zwiększania efektywności procesów gospodarczych i konkurencyjności regionu.*

Jednym z priorytetowych kierunków wojewódzkiej polityki przestrzennej jest poprawa warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Odnosi się ona do dwóch sfer:

- Ochrony walorów przyrodniczych;
- Poprawy standardów środowiska.

Ochrona walorów przyrodniczych będzie realizowana poprzez stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych obejmującego:

- Wzmocnienie ochrony unikatowych dolin rzecznych i ich otoczenia;
- Zapewnienie ciągłości powiązań przyrodniczych (korytarze ekologiczne regionalne i ponadregionalne);
- Objęcie ochroną obszarów wodno-błotnych, stanowiących siedliska szczególnie ważne dla zachowania różnorodności biologicznej;
- Zwiększenie lesistości i ochrona lasów.

Poprawa standardów środowiska realizowana będzie poprzez:

- Zachowanie korzystnych warunków aerosanitarnych (ograniczenie emisji pyłowych i gazowych);
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, proekologiczne inwestycje w miejskich systemach transportowych, ograniczenie „niskiej emisji”;
- Racjonalizację gospodarki wodnej (poprawa jakości zasobów, porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej przez budowę sprawnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków);
- Budowę systemów kanalizacyjnych dla ochrony zbiorników retencyjnych, budowa systemów odprowadzania wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, eliminacja zrzutów substancji niebezpiecznych do wód powierzchniowych i przesączania do wód podziemnych, zwiększenie retencji wodnej;
- Ochronę gleb przez poprawę ich jakości;
- Uporządkowanie i stworzenie spójnego systemu gospodarki odpadami zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa;
- Ochronę przed skutkami powodzi (poprawa stanu technicznego istniejących urządzeń i budowa niezbędnych zabezpieczeń, prowadzenie robót utrzymaniowych, zakaz zabudowy terenów zalewowych).

2.2.4. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska

Strategicznym celem wyznaczonym w Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2019 jest: *zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) oraz harmonizacja rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych*. Strategicznemu celowi przyporządkowano cele szczegółowe, które będą realizowane poprzez przypisane im kierunki działań. Cele szczegółowe ujęto w trzech blokach tematycznych, tj.:

- Ochrona zasobów naturalnych;
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- Działania systemowe.

W zakresie ochrony zasobów naturalnych wyznaczono następujące cele:

- Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- Zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą;
- Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych;
- Zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego wyznaczono następujące cele:

- Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę;
- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa;
- Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB;
- Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- Gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o ponadgminne zakłady zagospodarowania odpadów;
- Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;
- Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- Zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych przez składowanie;
- Zamknięcie do końca 2009 r. wszystkich składowisk odpadów niespełniających przepisów prawa;
- Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego;
- Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko;
- Minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

W zakresie działań systemowych wyznaczono następujące cele:

- Kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna;
- Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem;

- Kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska;
- Wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska;
- Promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego;
- Zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska;
- Wdrożenie systemu prewencyjnego mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowych dokumentów strategicznych

2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020

Strategia została przyjęta uchwałą Rady Powiatu Chodzieskiego Nr IV/32/2011 z dnia 30 marca 2011 r. Strategia proponuje „...zintegrowany i zrównoważony rozwój terytorium, oparty na równowadze i wzajemnym wsparciu trzech głównych elementów decydujących o rozwoju: ludziach, ekonomii, środowisku”.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020 wyznaczyła następujące cele rozwoju powiatu:

- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i przeciwdziałanie bezrobociu;
- Zwiększanie dostępności i spójności komunikacyjnej;
- Podniesienie jakości życia przez zapewnienie wszechstronnego rozwoju i kondycji zasobów ludzkich;
- Aktywne uczestnictwo samorządu powiatowego w wieloszczeblowym systemie zarządzania i promocji powiatu oraz zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego na jego terytorium.

2.3.2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 i Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 został przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Chodzieskiego Nr XX/143/2008 z dnia 24 czerwca 2008 r. Wieloletni Program Inwestycyjny Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013” został przyjęty uchwałą nr XVI/118/08 Rady Powiatu Chodzieskiego z dnia 26 lutego 2008.

Plan Rozwoju Lokalnego sprecyzował priorytety i kierunki działań w powiecie, natomiast konkretne zadania inwestycyjne zostały określone w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym. Oba dokumenty zostały opracowane w oparciu o projekty inwestycyjne zgłoszone przez

poszczególne gminy powiatu oraz jednostki organizacyjne powiatu chodzieskiego. Spośród zgłoszonych inwestycji wybrane zostały wpisane na listę priorytetowych inwestycji do realizacji w latach 2008-2013. Inwestycje przewidziane do realizacji w latach 2012-2013:

- Przebudowa ulicy Kochanowskiego w Chodzieży wraz z budową chodnika;
- Przebudowa ulicy Żeromskiego w Chodzieży;
- Budowa chodnika na ul. Ofiar Gór Morzewskich w Chodzieży;
- Budowa chodnika – droga nr 406 Milcz-Milczek;
- Przebudowa odcinka drogi nr 406 Milcz-Milczek;
- Przebudowa odcinka drogi nr 407 w miejscowości Nietuszkowo;
- Budowa chodnika w Stróżewie – droga nr 412;
- Budowa ulicy Wągrowieckiej w Budzynie;
- Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 416 w miejscowości Sokołowo Budzyńskie;
- Przebudowa odcinka drogi nr 427 Zacharzyn-Nadolnik;
- Modernizacja Starostwa Powiatowego w Chodzieży;
- Zagospodarowanie terenu DPS w Chodzieży;
- Budowa oczyszczalni przydomowej Placówki „Rodzina”;
- Zagospodarowanie terenu Placówki „Rodzina”;
- Modernizacja poddasza zaplecza Placówki „Rodzina”;
- Modernizacja dachu i elewacji budynków Domu Dziecka w Szamocinie;
- Modernizacja budynku gospodarczego Domu Dziecka w Szamocinie;
- Plac rekreacyjno-sportowy Domu Dziecka w Szamocinie;
- Modernizacja PUP w Chodzieży;
- Modernizacja i rozbudowa Szpitala powiatowego w Chodzieży;
- Utworzenie mieszkań chronionych przy PCPR w Chodzieży;
- Ośrodek interwencji kryzysowej przy PCPR w Chodzieży;
- Budowa biblioteki i czytelni I LO w Chodzieży;
- Modernizacja ZSL-G w Ratajach;
- Termomodernizacja budynku ZSP ul. Kościuszki w Chodzieży;
- Termomodernizacja budynku ZSP ul. Strzelecka.

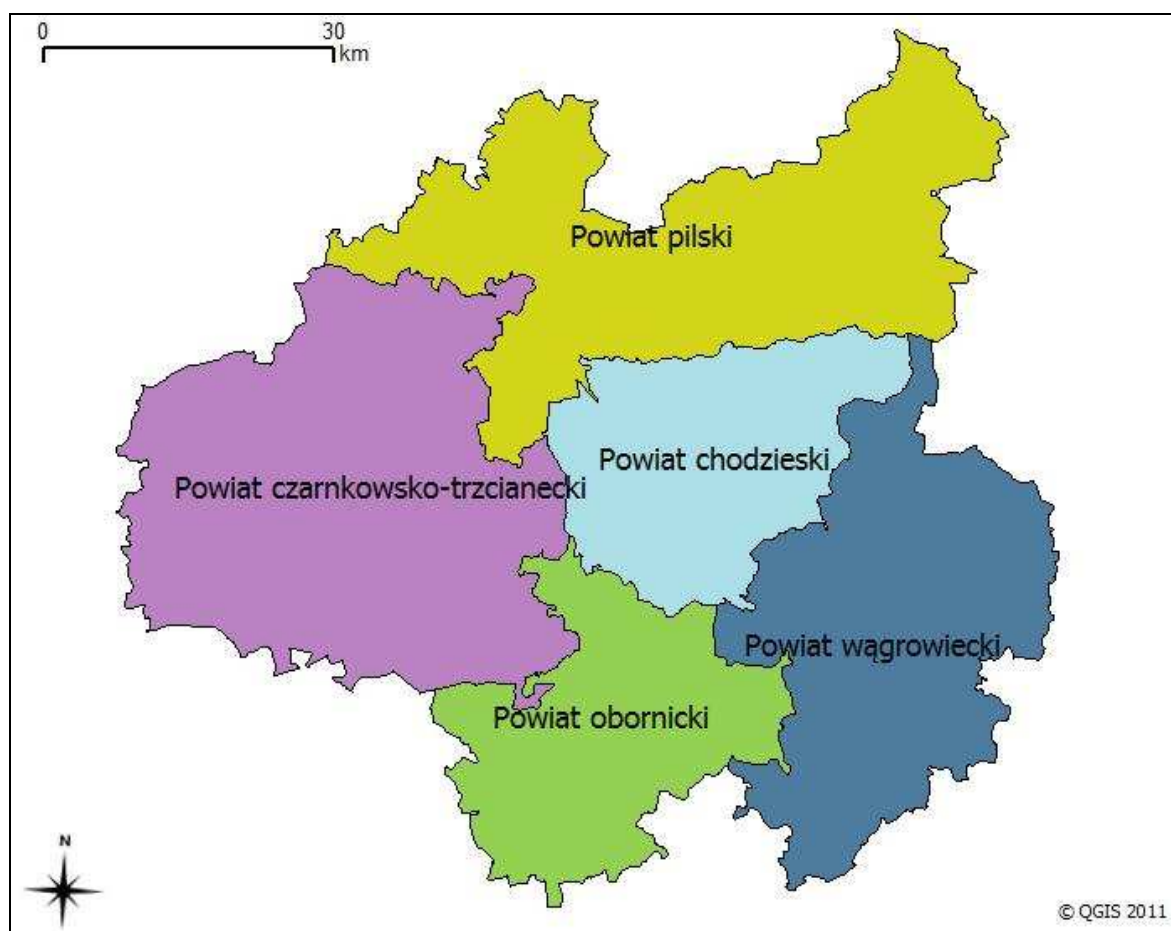
2.4.

3. Charakterystyka i ocena stanu środowiska powiatu

3.1. Podstawowe dane o powiecie chodzieskim

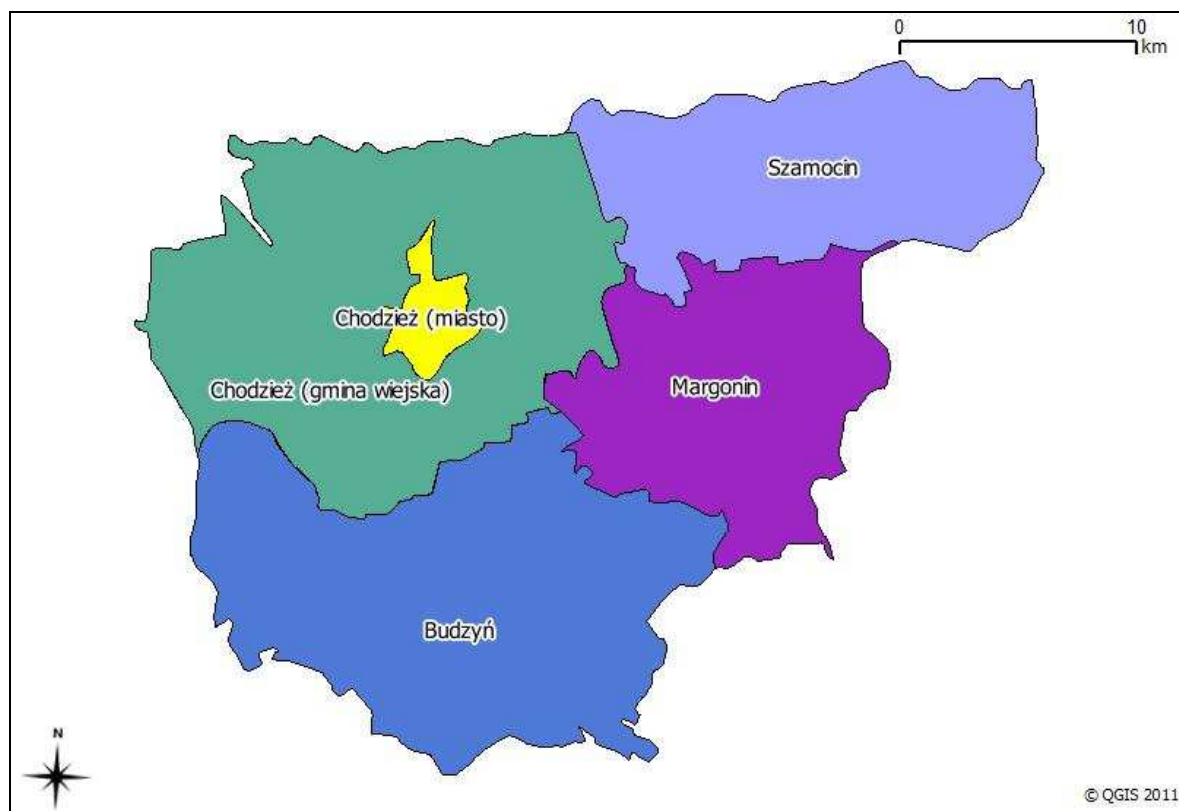
3.1.1. Położenie i podział terytorialny

Powiat chodzieski położony jest w północnej części województwa wielkopolskiego. Powiat graniczy z czterema powiatami woj. wielkopolskiego: pilskim, czarnkowsko-trzcianeckim, obornickim i wągrowieckim.



Rysunek 1 Położenie powiatu chodzieskiego na tle sąsiednich powiatów

W skład powiatu chodzieskiego wchodzi dwie gminy miejsko-wiejskie: Margonin i Szamocin, dwie gminy wiejskie: Chodzież i Budzyń oraz gmina miejska Chodzież.



Rysunek 2 Gminy powiatu chodzieskiego

Tabela 2 Powierzchnia powiatu chodzieskiego i gmin wchodzących w jego skład (źródło: GUS 2011)

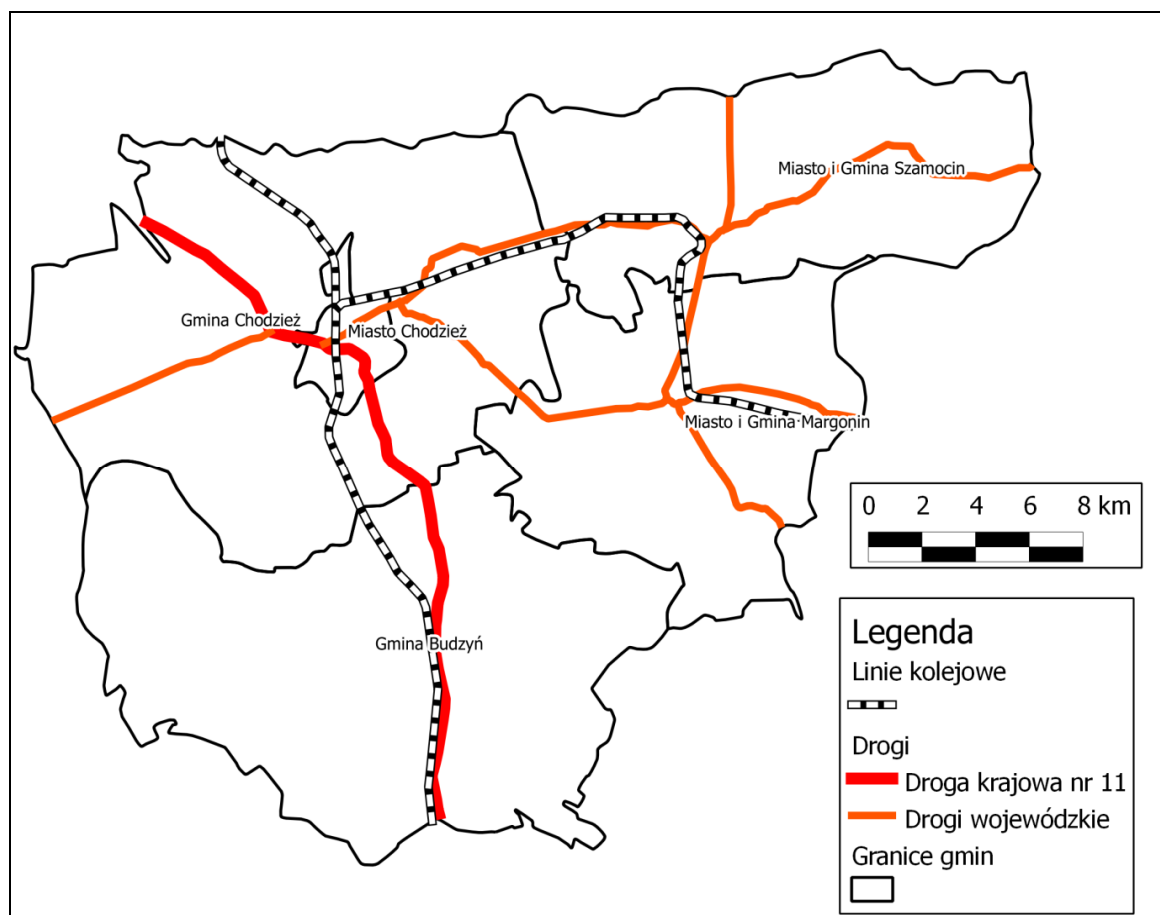
Jednostka terytorialna	Powierzchnia [km ²]	Powierzchnia [ha]
Powiat chodzieski	685	68 506
Gmina miejska Chodzież	13	1 277
Gmina Budzyń	209	20 909
Gmina wiejska Chodzież	213	21 294
Miasto i Gmina Margonin	123,01	12 313
Miasto i Gmina Szamocin	127	12 713

3.1.2. Powiązania komunikacyjne

Kolej

Przez teren powiatu chodzieskiego przebiega linia kolejowa nr 354 relacji Poznań-Piła. Stacje kolejowe znajdują się w miejscowościach Chodzież i Budzyń. Przystanki osobowe znajdują się w miejscowościach Milcz i Sokołowo Budzyńskie.

Linia kolejowa biegnąca z Chodzieży przez Szamocin i Margonin do Gołańcza jest nieużytkowana od 1994 r., linia została usunięta z ewidencji przedsiębiorstwa Polskie Linie Kolejowe.



Rysunek 3 Główne szlaki komunikacyjne powiatu chodzieskiego (Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej www.geoportal.gov.pl)

Drogi

Przez teren powiatu chodzieskiego przebiega droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg-Bytom. Droga przebiega przez miasto Chodzież oraz wieś Budzisz - obie miejscowości posiadają obwodnice. Odcinek drogi biegnący przez powiat chodzieski ma 28,193 km długości. Według Systemu Oceny Stanu Nawierzchni w powiecie chodzieskim 24 % nawierzchni drogi krajowej jest w stanie dobrym, 41,1 % w stanie niezadowolającym, 34,9 % w stanie złym.

Przez powiat chodzieski przebiegają cztery drogi wojewódzkie o numerach 183, 190, 191 i 193. Jedynie przez gminę Budzisz nie przebiega żadna droga wojewódzka. W roku 2011 planowany jest remont drogi nr 193 w Chodzieży na odcinku od skrzyżowania z ul. Zamkową i Młyńską do ronda (od km 0+668 do km 1+205) oraz od drogi krajowej nr 11 do skrzyżowania ulic Zamkowej i Młyńskiej (od km 0+047 do km 0+442).

Prawie 100% dróg powiatowych na terenie powiatu chodzieskiego ma nawierzchnię bitumiczną.

Tabela 3 Sieć drogowa na terenie powiatu chodzieskiego (Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu chodzieskiego na lata 2011-2020, dane uzyskane od poszczególnych gmin)

Gmina	Drogi wojewódzkie [km]	Drogi powiatowe [km]	Drogi gminne [km]
Gmina wiejska Chodzież	22,5	45,2	25,4
Margonin	24,7	30,6	86
Szamocin	26,9	15,5	62,2
Budzyń	0	68,9	266,758
Gmina miejska Chodzież	2,3	13,9	31,1
Ogółem	76,4	174,1	471

Tabela 4 Wykaz dróg wojewódzkich w powiecie chodzieskim (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu)

Nr drogi	Opis przebiegu drogi na terenie powiatu	Dł. drogi [km]
183	Sarbia-Chodzież	8,824
190	Krajenka-Szamocin-Margonin	3,234
190	Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec	3,317
190	Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec	0,913
190	Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec	3,402
190	Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec	2,131
190	Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec	5,987
191	Chodzież-Szamocin-Lipa	7,218
191	Chodzież-Szamocin-Lipa	4,977
191	Chodzież-Szamocin-Lipa	2,382
191	Chodzież-Szamocin-Lipa	0,273
191	Chodzież-Szamocin-Lipa	12,166
193	Chodzież-Margonin-Gołańcz	2,352
193	Chodzież-Margonin-Gołańcz	6,490
193	Chodzież-Margonin-Gołańcz	4,754
193	Chodzież-Margonin-Gołańcz	2,846
193	Chodzież-Margonin-Gołańcz	5,868

Tabela 5 Wykaz dróg powiatowych (źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Chodzieży)

Nr drogi	Opis przebiegu drogi na terenie powiatu	Dł. drogi [km]
1177P	Granica powiatu – Milcz – Chodzież - Wyszyny- Bukowiec - granica powiatu	26,683
1341P	Granica powiatu - Wyszyny	7,408
1477P	Droga woj. nr 183 – Cisze - Nietuszkowo - Milcz	12,006
1478P	Milcz – Kamionka-Kierzkowice	3,523
1479P	Milcz-Milczek	2,876
1480P	Droga krajowa nr 11- Oleśnica	0,692
1481P	Oleśnica - droga wojewódzka nr 183	1,907
1482P	Rataje - Słomki - Konstantynowo	4,75
1483P	Stróżewo - Trzaskowice - Stróżewice	3,28
1484P	Stróżewo - Krystynka - Podanin	3,407
1485P	Stróżewo - Ostrówki - Prosna	5,188
1486P	Wyszynki - Wyszyny	4,16
1487P	Bukowiec - Sokołowo Budzyńskie	8,036
1488P	Wyszyny - Prosna - Budzyń - Dziewoklucz - Zbyszewice - Próchnowo	21,41
1489P	Budzyń - Wągrowiec	4,946
1490P	Brzekiniec - Rudnicze	4,0
1491P	Dziewoklucz - Kamienica	2,257
1492P	Zbyszewice - Żon-Oporzyn	2,863
1493P	Strzelecki Gaj - Podstolice -Radwanki-Studźce	6,721
1494P	Droga woj. nr 193 - Rutki - Sypniewo - Dziewoklucz	7,414
1495P	Droga woj. nr 190 – Kowalewo-Lipiny	5,179
1496P	Karolinka - Margońska Wieś - Kowalewo	5,346
1497P	Szamocin - Borowo - Jaktorówko – Jaktorowo- Sokolec	8,858
1498P	Helidorowo - Borówki	1,425
1499P	Józefowice - Nadolnik	0,983
1500P	Zacharzyn - Raczyn - Nadolnik	4,533
1605P	Granica powiatu - granica powiatu	0,602
2021P	Granica powiatu - Sokołowo Budzyńskie	2,959
1530P	Od drogi krajowej nr 11 - ul. Ujska - ul. Fabryczna - ul. Mostowa - ul. M. Dąbrowskiej - ul. Słoneczna (Miasto Chodzież)	3,871
1531P	ul. Małachowskiego - ul. Malepszego - ul.	1,156

Nr drogi	Opis przebiegu drogi na terenie powiatu	Dł. drogi [km]
	Wyszyńskiego - Dworzec PKS	
1532P	ul. Wojska Polskiego - Rynek - ul. Kościelna - ul. Kościuszki (Miasto Chodzież)	0,696
1533P	ul. Żeromskiego - Plac Kopernika - ul. Piekary - ul. Zamkowa (Miasto Chodzież)	0,853
1540P	ul. Cmentarna (Margonin)	0,595
1541P	ul. Broniewskiego (Margonin)	0,446
1542P	ul. Szpitalna - Okopowa (Margonin)	0,614
1543P	ul. Nowe Miasto	0,233

3.1.3. Sytuacja demograficzna

Powiat chodzieski zamieszkuje 47 516 osób (stan na dzień 31.12.2010 r.). Najwięcej mieszkańców liczy gmina miejska Chodzież, najmniej mieszkańców liczy gmina wiejska Chodzież.

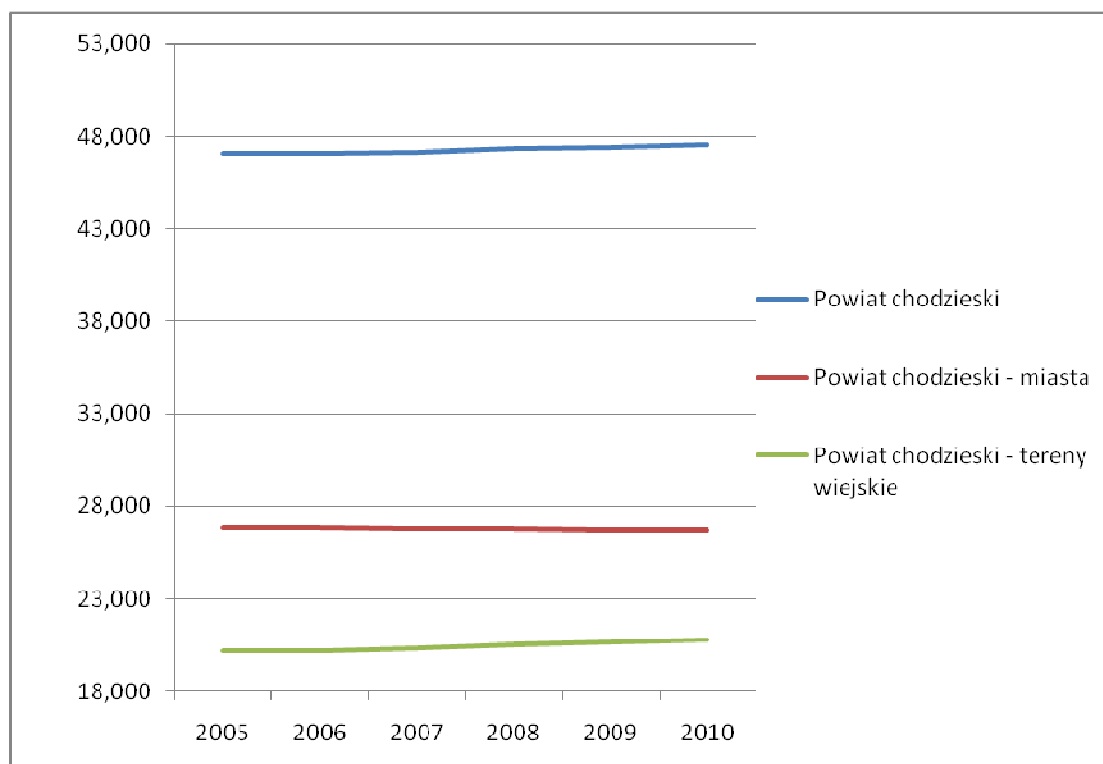
Tabela 6 Ludność powiatu chodzieskiego (Źródło: informacje uzyskane od gmin)

Gmina	Rodzaj gminy	Ludność [os.]
Chodzież	Gmina miejska	19 548
Chodzież	Gmina wiejska	5 583
Margonin	Miejsko-wiejska	6 379
Szamocin	Miejsko-wiejska	7 540
Budzyń	Wiejska	8 466
Powiat chodzieski		47 516

W latach 2005-2010 liczba ludności powiatu chodzieskiego nieznacznie wzrosła. Stosunek liczby mieszkańców terenów miejskich do liczby mieszkańców wsi nie uległ znaczącej zmianie. Występuje jedynie niewielki trend wzrostowy liczby mieszkańców terenów wiejskich.

Tabela 7 Zmiany liczby ludności powiatu chodzieskiego w latach 2005-2010 (źródło: GUS)

Obszar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
powiat chodzieski	47 104	47 066	47 160	47 334	47 436	47 566
powiat chodzieski - miasta	26 904	26 855	26 802	26 777	26 733	26 756
powiat chodzieski - wiejskie	20 200	20 211	20 358	20 557	20 703	20 810



Rysunek 4 Zmiany liczby ludności powiatu chodzieskiego w latach 2005-2011

Liczba kobiet nieznacznie przewyższa liczbę mężczyzn – kobiety stanowią 50,9 % populacji powiatu. Na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na analizowanym obszarze wynosi 69 osób na km².

Tabela 8 Stan ludności i ruch naturalny (wg GUS stan na 31.12.2010)

Jednostka administracyjna	Gęstość zaludnienia [os/km ²]	Liczba kobiet na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny na 1000 ludności
Powiat chodzieski	69	103,0	3
Miasto Chodzież	1 527	112,0	1
Gmina Budzyń	40	98,0	5
Gmina wiejska Chodzież	27	100,0	8
Miasto i Gmina Margonin	53	93,0	2
Miasto i Gmina Szamocin	58	100,0	2,4

3.1.4. Gospodarka

Najwięcej podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim zarejestrowanych jest na terenie miasta Chodzież, w pozostałych gminach powiatu liczba ta jest wyraźnie niższa. W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych w powiecie wyraźnie wzrosła.

Tabela 9 Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	ogółem		
	2008	2009	2010
	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed. gosp]
Powiat chodzieski	3 987	3 944	4 195
Miasto Chodzież	2 055	2 037	2 153
Gmina Budzyń	653	626	652
Gmina Chodzież	409	389	431
Miasto i Gmina Margonin	411	415	449
Miasto i Gmina Szamocin	459	477	510

Wg danych GUS, w 2010 r. w powiecie chodzieskim zarejestrowanych było 4 195 podmiotów gospodarczych ujętych w systemie REGON. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie liczby podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD.

Tabela 10 Przedsiębiorstwa w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)

Sekcje wg PKD 2004	Powiat chodzieski	Gmina miejska Chodzież	Gmina Budzyń	Gmina wiejska Chodzież	Miasto i Gmina Margonin	Miasto i Gmina Szamocin
Wszystkie sekcje	3 944	2 037	626	389	415	477
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	162	36	57	27	20	22
Sekcja B –Rybactwo	3	0	0	3	0	0
Sekcja C - Górnictwo	3	2	0	1	0	0
Sekcja D - Przetwórstwo przemysłowe	515	237	118	52	46	62
Sekcja F - Budownictwo	525	262	80	64	59	60
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz	1 177	585	188	104	130	170

Sekcje wg PKD 2004	Powiat chodzieski	Gmina miejska Chodzież	Gmina Budzyń	Gmina wiejska Chodzież	Miasto i Gmina Margonin	Miasto i Gmina Szamocin
artykułów użytku osobistego i domowego						
Sekcja H - Hotele i restauracje	96	55	14	8	10	9
Sekcja I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	216	89	42	29	44	12
Sekcja J - Pośrednictwo finansowe	104	60	14	10	10	10
Sekcja K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	533	358	47	40	38	50
Sekcja L - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	42	17	10	4	3	8
Sekcja M - Edukacja	99	52	9	18	8	12
Sekcja N - Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	214	141	15	12	19	27
Sekcja O - Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	250	141	31	17	26	35

Tabela 11 Podmioty gospodarcze w powiecie chodzieskim wg klas wielkości (źródło: GUS)

Wielkość zatrudnienia	Rok		
	2008	2009	2010
0-9	3708	3666	3 918
10-49	235	241	242
50-249	41	36	32
250-999	2	2	2
1000 i więcej	1	1	1

Tabela 12 Zatrudnienie w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)

Pracujący*							
* W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie							
Jednostka podziału terytorialnego	Jednostka	Powiat chodzieski	Miasto Chodzież	Gmina Budzyń	Gmina wiejska Chodzież	Gmina Margonin	Gmina Szamocin
ogółem	osoba	9 912	5 353	1 811	746	1 024	978
mężczyźni	osoba	5 422	2 589	1 213	452	598	570
kobiety	osoba	4 490	2 764	598	294	426	408
Bezrobotni zarejestrowani							
ogółem	osoba	2 853	1 035	531	392	376	519
mężczyźni	osoba	1 166	430	200	152	166	218
kobiety	osoba	1 687	605	331	240	210	301

Tabela 13 Bezrobocie w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym			
ogółem	%	Powiat chodzieski	Średnio dla kraju
		9,3	7,7
mężczyźni	%	7,2	7,2
kobiety	%	11,6	8,2

Najwięksi pracodawcy na terenie powiatu:

- w przemyśle ceramicznym: Porcelana Chodzież SA w Chodzieży, Stamar Chodzież;
- w przemyśle spożywczym: AGRO-TECHNIK w Bukowcu, PRIMA - Sara Lee Coffee and Tea S.A. w Poznaniu Palarnia kawy w Sułaszewie” S.A., OSM Czarnków Zakład Produkcyjny w Chodzieży;
- w przemyśle drzewnym: EUROPOL Meble S.A. w Chodzieży, Fabryka Krzesel w Szamocinie, PARKET-POL Sp. z o.o. w Margoninie, T.R.E Grząbka z Chodzieży, Gelam Sp. j. w Chodzieży, POLSPORT sp. z o.o. w Szamocinie;

- w przemyśle papierniczym: Wytwórnia Papieru Toaletowego „EKO-KLAN” Sp. z o.o. w Margońskiej Wsi;
- w przemyśle chemicznym: „Jenox Akumulatory” w Chodzieży;
- w produkcji materiałów ciernych: „Lumag” Spółka z o.o. w Chodzieży, TOMEX A.J.C. Tomczyk w Budzynie;
- w przetwórstwie tworzyw sztucznych: PODANFOL w Podaninie, CERPLAST w Oleśnicy, „Kablonek” w Podaninie;;
- w przetwórstwie gumowym „Kabat” Sp. Jawna w Budzynie;
- w przemyśle rolniczym: Spółdzielnia „ADOROL” w Adolfowie, Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe w Strzelcach, Gospodarstwo Rolne „PROMAR”, „Polstar International” Sp. z o.o. w Ciszewie;
- w przemyśle budowlanym: „Terrazzo” w Kąkolewicach, „Izolbet” Sp. Jawna w Gostyninie Zakład w Budzynie, Zakład Betoniarski „Infrabet” w Chodzieży, „PEBEROL” w Chodzieży;
- w przemyśle metalurgicznym: „Margostał-Rewolińscy” Sp. jawna w Margoninie, Odlewnia Żeliwa „Bogra” w Chodzieży.

Wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą najwięcej przedsiębiorstw zajmowało się handlem 30%, około 14% podmiotów gospodarczych prowadziło działalność w zakresie usług, 13% w zakresie przetwórstwa przemysłowego i 13% prowadziło działalność budowlaną.

3.1.5. Rolnictwo

Krajobraz rolniczy pełni dominującą rolę w powiecie chodzieskim. Ogólna powierzchnia użytków rolnych w 2005 roku wynosiła 38 732 ha, co stanowi około 56,6 % ogólnej powierzchni powiatu (wg GUS, 2005). Wg aktualnych danych uzyskanych od gmin powierzchnia gruntów ornych w powiecie wynosi 26 755 ha, a ogólna powierzchnia użytków rolnych wynosi 37 941 ha.

Tabela 14 Grunty rolne w powiecie chodzieskim (wg danych uzyskanych z gmin)

Jednostka terytorialna	grunty orne [ha]	sady [ha]	łąki [ha]	pastwiska [ha]
powiat chodzieski	26 755	7973	255	2958

Tabela 15 Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej w gruntach ornych powiatu
(źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)

Kompleks przydatności rolniczej	Udział w powierzchni gruntów ornych [%]					
	Powiat chodzieski	Gmina Budzyna	Gmina Chodzież	Miasto Chodzież	Miasto i Gmina Margonin	Miasto i Gmina Szamocin
pszenno bardzo dobry	0	0	0	0	0	0
pszenno dobry	3	3	8	20	0	0

Kompleks przydatności rolniczej	Udział w powierzchni gruntów ornych [%]					
	Powiat chodzieski	Gmina Budzyń	Gmina Chodzież	Miasto Chodzież	Miasto i Gmina Margonin	Miasto i Gmina Szamocin
pszenny wadliwy	0	0	0	0	0	0
żytni bardzo dobry	13	17	13	5	13	5
żytni dobry	28	22	22	10	49	13
żytni słaby	29	28	31	30	25	35
żytni bardzo słaby	19	17	18	22	11	41
zbożowo pastewny mocny	2	3	2	3	0	0
zbożowo pastewny słaby	6	10	6	10	2	6

3.1.6. Użytkowanie gruntów

W strukturze użytkowania gruntów przeważają grunty rolne, które stanowią 56,6 % wszystkich gruntów. Powiat chodzieski ma stosunkowo dużą lesistość wynoszącą 35,8 %, tj. znacznie powyżej lesistości województwa wielkopolskiego wynoszącej 25,6 %. Największą lesistością charakteryzuje się gmina wiejska Chodzież, największy udział użytków rolnych i najmniejszą lesistość ma gmina Szamocin. Największy odsetek gruntów ornych występuje w gminie Budzyń.

Tabela 16 Struktura użytkowania gruntów w powiecie chodzieskim (źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 aktualne na 31.12.2005)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]						Lasy [ha]	Pozostałe grunty i nieużytki [ha]
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
68377	38732	26101	8734	180	2088	1629	24496	5149
% powierzchni ogółem								
100	56,6	38,2	12,8	0,3	3	2,3	35,8	7,6

Tabela 17 Użytkowanie gruntów w gminie wiejskiej Chodzież (źródło: UG Chodzież 2011)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]						Lasy [ha]	Pozostałe grunty [ha]
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
21 294	9 452	5442	3207	23	450	649	10 616	754
% powierzchni ogółem								
100	44%	26%	15%	0,1%	2%	3	50%	3%

Tabela 18 Użytkowanie gruntów w gminie Budzyń (źródło: UG Budzyń 2011)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]						Lasy [ha]	Pozostałe grunty i nieużytki [ha]
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
20856	12206	10511	632	138	765	160	7592	1058
% powierzchni ogółem								
100%	59%	50%	3%	1%	4%	1%	36%	5%

Tabela 19 Użytkowanie gruntów w gminie Szamocin (źródło: UMiG Szamocin 2011)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]					Lasy [ha]	Pozostałe grunty i nieużytki [ha]
	ogółem	w tym					
		grunty orne	łąki i pastwiska	sady	inne		
12546	9023	3478	3976	12	1557	1855	1668
% powierzchni ogółem							
100	72	28	32	0	12	15	13

Tabela 20 Użytkowanie gruntów w gminie Margonin (źródło: UMiG Margonin 2011)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]						Lasy [ha]	Pozostałe grunty i nieużytki [ha]
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
12301	7766	6961	122	66	165	452	3826	709
% powierzchni ogółem								
100	63	57	1	1	1	4	31	6

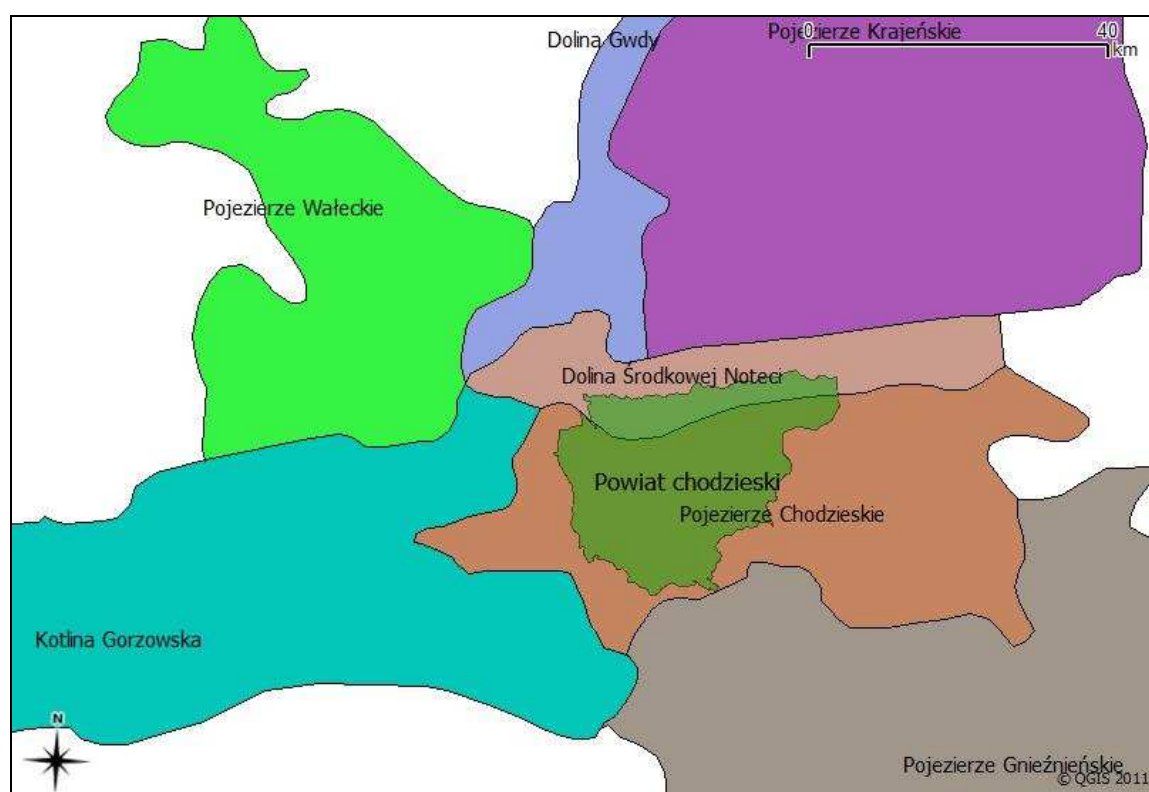
Tabela 21 Użytkowanie gruntów w gminie miejskiej Chodzież (źródło: UM Chodzież 2011)

Powierzchnia ogółem [ha]	Użytki rolne [ha]						Lasy [ha]	Pozostałe grunty i nieużytki [ha]
	ogółem	w tym						
		grunty orne	łąki	sady	pastwiska	inne		
1277	848	363	36	16	21	412	222	207
% powierzchni ogółem								
100	66	28	3	1	2	32	17	16

3.2. Diagnoza stanu środowisk powiecie

3.2.1. Warunki środowiska geograficznego

Według regionalizacji J. Kondrackiego omawiany teren należy do prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierzy południowo-bałtyckich. Powiat niemal w całości położony jest w zasięgu Pojezierza Chodzieskiego, jedynie jego północna część położona jest w Dolinie Środkowej Noteci (gmina wiejska Chodzież i gmina Szamocin).



Rysunek 5 Położenie powiatu chodzieskiego na tle jednostek podziału fizycznogeograficznego Polski

Pojezierze Chodzieskie położone jest między Doliną Środkowej Noteci, a doliną Wełny. Moreny czołowe wchodzące w skład pojezierza ciągną się równoleżnikowo pomiędzy

Chodzieżą i Kcynią a Czarnkowem. Mezoregion ma powierzchnię około 1800 km² i graniczy z mezoregionami: Kotliną Toruńską, Pojezierze Gnieźnieńskie i Kotliną Gorzowska. W okolicach Chodzieży wzgórza morenowe osiągają wysokość 192 m n.p.m., tworząc 6 koncentrycznych łuków zwróconych stroną wypukłą w kierunku zachodnim. W południowej części mezoregionu występują pola sandrowe z licznymi wytopiskowymi rynnami jeziornymi.

Dolina Środkowej Noteci położona jest równoleżnikowo, ciągnie się od Nakła do Ujścia zajmując obszar około 560 km². Mezoregion Doliny Środkowej Noteci oddzielony jest od wysoczyzny Pojezierza Krajeńskiego wzgórzami morenowymi o wysokości do 197 m n.p.m. Południowa strona Doliny Noteci oddzielona jest od wysoczyzny morenowej piaszczystym tarasem szamocińskim. Dno doliny wypełnione jest torfami o miąższości dochodzącej do 10 m.

3.2.2. Geomorfologia i geologia

Decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni powiatu miała działalność lodowca. Zlokalizowana na jego terenie morena czołowa ma postać zwartego kompleksu wzgórz i wałów biegnących od Oleśnicy do Pietronki. Od strony południowej do moreny czołowej przylegają pola sandrowe, w tym największy w regionie sandr Flinty. Powierzchnia sandru Flinty łagodnie opada od wylotu rynny oleśnickiej w kierunkach: południowym, południowo-zachodnim i zachodnim. Sandr Flinty łączy się z sandrem Dymnicy, który rozciąga się w rejonie od jezior Strzeleckiego i Karczewnik do miejscowości Radwanki, gdzie łączy się z sandrem Dziewoklucza. Na terenie powiatu zlokalizowany jest także sandr Pietronek. Po północnej stronie pasa moreny czołowej znajduje się depresja końcowa wypełniona łąkami warwowymi.

Na terenie powiatu chodzieskiego zalegają trzeciorzędowe utwory oligoceńskie, miocene, pliocen oraz czwartorzędowe utwory plejstocen. W składzie utworów oligoceńskich wchodzi piaski glaukonitowe, łąki mikowe, oraz słabo gliniaste piaski kwarcowe. Utwory miocene reprezentowane są przez łąki piaszczyste i kwarcowe piaski drobnoziarniste. Osady pliocen zbudowane są z łąki poznańskich z przewarstwieniami piaszczysto-łaskowymi. W obrębie moreny czołowej oraz na jej przedpolach występują warstwowe piaski i łąki młodszego plejstocenu. W północno-zachodniej części powiatu podłoże zbudowane jest głównie z czwartorzędowych osadów plejstocenu o zróżnicowanej miąższości. Są to głównie piaski i łąki pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego. Dolina Noteci wypełniona jest współczesnymi osadami aluwialnymi reprezentowanymi przez piaski i łąki rzeczne, a także łąkami, torfami i łąkami wapiennymi.

Południowa część powiatu zbudowana jest z osadów czwartorzędowych i młodszego trzeciorzędu takich jak piaski drobno i średnioziarniste oraz łąki. Na całej powierzchni zalegają osady pliocen (łąki poznańskie i łąki niebieskie). W środkowej części gminy Budzyń występują łąki zwalowe tworzące morenę denną.

3.2.3. Warunki glebowe

W strukturze gleb powiatu chodzieskiego przeważają gleby bielicoziemne z niewielkimi płatami gleb brunatnoziemnych, w dolinach rzecznych i nad brzegami jezior występują gleby organogeniczne. Gleby na terenie powiatu charakteryzują się słabą jakością, dobre gleby uprawne stanowią zaledwie ok. 5 % wszystkich gleb powiatu.

Na terenie powiatu niemal nie występują gleby zdegradowane, stanowią one zaledwie 0,2 % powierzchni. Duży jest udział gleb kwaśnych. Stanowią one ok. 76 % powierzchni, w tym gleby bardzo kwaśne i kwaśne zajmują 46 % powierzchni, lekko kwaśne 30 %. Jedynie 24% gleb w powiecie chodzieskim nie wymaga prowadzenia zabiegów wapnowania (odkwaszania).

Tabela 22 Udział klas bonitacyjnych w strukturze gleb powiatu (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)

Jednostka administracyjna	Udział klas bonitacyjnych gruntów ornych [%]								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIRZ
Powiat chodzieski	0	0	5	7	26	15	27	19	1
Gmina Budzyń	0	0	6	10	27	11	29	16	1
Gmina wiejska Chodzież	0	2	6	7	26	14	24	19	2
Gmina miejska Chodzież	0	10	21	3	13	10	25	14	4
Gmina Margonin	0	0	2	8	31	22	25	12	0
Gmina Szamocin	0	0	0	1	14	11	30	41	3

W gminie wiejskiej Chodzież brak jest dużych obszarów o wysokim wskaźniku jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, teren gminy otrzymał 59 punktów w skali Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Największy kompleks, najlepszych gleb występuje pomiędzy Trzaskowicami, a Podaninem, wokół wsi Pietronki oraz między Ratajami, a Konstantynowem. Gleby na tych terenach to głównie gleby klas III i IV zaliczane do kompleksu żyniego bardzo dobrego i dobrego.

Tabela 23 Powierzchnia poszczególnych klas bonitacyjnych gleb w gminie wiejskiej Chodzież (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)

Klasy bonitacyjne	Powierzchnia [ha]
II	136
III	1039
IV	4347
V	2615
VI	1272

Gleby na terenie gminy Margonin wykazują niewielkie zróżnicowanie. Przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane. Występują też niewielkie płaty gleb brunatnych właściwych, czarnych ziemi właściwych i zdegradowanych. Grunty orne w gminie Margonin to gleby średniej i słabej jakości. Grunty orne IV klasy stanowią ponad 50 % wszystkich gleb, grunty orne klas V-VI stanowią ok. 40 % wszystkich gleb. Najlepsze gleby występują w południowo-wschodniej części gminy, gleby najłabsze występują na zachód od jeziora Margonińskiego i w północnej części gminy. Na terenach podmokłych wykształciły się gleby murszaste, mułowo-torfowe i torfowe. W gminie przeważają gleby o odczynie kwaśnym.

Na terenie gminy miejskiej Chodzież występują gleby brunatne, płowe, rdzawe i bielicowe, w dolinie Noteci i nad zbiornikami wodnymi występują gleby bagienne, mułowo-torfowe, murszowo-torfowe oraz mady. Znaczny odsetek użytków rolnych charakteryzuje się glebami zakwaszonymi, co ilustruje poniższa tabela. Zawartość metali ciężkich w glebach gminy miejskiej Chodzież jest stosunkowo niewielka i utrzymuje się na poziomie zawartości naturalnej.

Tabela 24 Stopień zakwaszenia użytków rolnych w gminie miejskiej Chodzież

Stopień zakwaszenia	Udział [%]
Bardzo kwaśne	11
Kwaśne	27
Lekko kwaśne	28
Obojętne	23
Zasadowe	11

W gminie Budzyń w strukturze użytków rolnych przeważają gleby bielicowe wytworzone z luźnych piasków i piasków słabogliniastych. Występują też gleby brunatne wylugowane wytworzone z piasków luźnych i piasków słabo gliniastych. Gleby innych typów tj. gleby brunatne właściwe, czarne ziemie właściwe i zdegradowane, gleby bagienne występują jedynie w niewielkich płatach. W gminie Budzyń na działkach o numerach 217/1, 217/2 i 219/4 w obrębie Brzekiniec znajduje się obszar zanieczyszczony metalami ciężkimi i substancjami ropopochodnymi o łącznej powierzchni ok. 8000 m². Obszar ten figuruje w wykazie terenów, dla których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby, będącym w posiadaniu Regionalnego Dyrektora Ochrony środowiska w Poznaniu, przekazanego RDOŚ w Poznaniu przez starostów i Wojewodę Wielkopolskiego.

Tabela 25 Powierzchnia poszczególnych klas bonitacyjnych gleb w gminie Budzyń (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla Gminy Budzyń)

Klasy bonitacyjne	Udział [%]
IIIa	6
IIIb	10
IVa	27
IVb	11
V	29
VI	16

Klasy bonitacyjne	Udział [%]
VIRZ	1

W gminie Szamocin przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane utworzone z piasków naglinowych oraz glin płytko lub średnio spiaszczonych. W dolinie Noteci oraz wzdłuż mniejszych cieków i brzegów jezior występują gleby bagienne mułowo-torfowe i murszowo-torfowe.

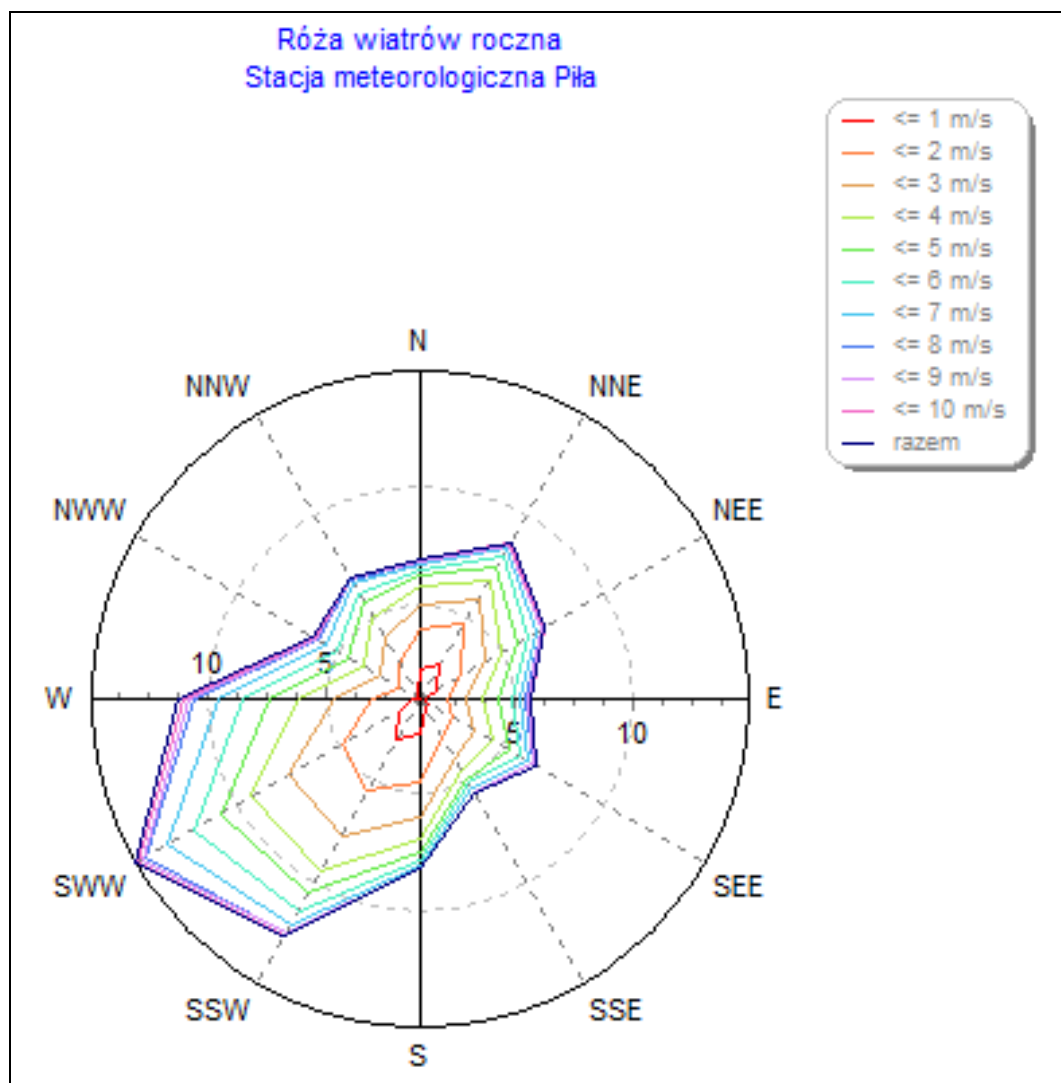
Tabela 26 Udział klas bonitacyjnych gleb w gminie Szamocin (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla Gminy Szamocin)

Klasy bonitacyjne	Udział [%]
IIIb	1
IVa	14
IVbI	11
V	30
VI	41
VIRZ	3

3.2.4. Warunki klimatyczne

Powiat chodzieski należy do dzielnicy nadnoteckiej, która obejmuje pas szerokości 50-70 km ciągnący się wzdłuż Noteci. Dzielnica ta ma charakter przejściowy między chłodną i deszczową dzielnicą pomorską, a cieplejszą i bardziej suchą dzielnicą środkową.

Na terenie powiatu przeważają wiatry zachodnie, opady są wyraźnie większe niż w pozostałej części województwa wielkopolskiego. Przeciętnie w ciągu roku opad wynosi 546 mm. Średnia temperatura powietrza wynosi 7° C. Pokrywa śnieżna utrzymuje się od 50 do 60 dni, liczba dni z temperaturą poniżej 0° C wynosi 30-35, a dni z przymrozkami ok. 100. Okres wegetacji trwa 200-215 dni i jest nieco krótszy niż w pozostałej części Wielkopolski.



Rysunek 6 Róża wiatrów dla stacji IMGW w Pile (Źródło: dane IMGW)

3.2.5. Wody powierzchniowe

Powiat chodzieski położony jest w dorzeczu Warty, w zlewni rzek Noteć i Wełna. Na sieć hydrograficzną powiatu składają się rzeka Noteć wraz z jej dopływami: Bolemką, Borką, Margoninką, Młynówką Borowską, oraz dopływy Wełny: Flinta, Struga Sokołowska, Ciemnica, Kanał Budzyński. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 31 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, o łącznej powierzchni 589,38 ha.

Danymi dotyczącymi stanu czystości wód powierzchniowych na terenie powiatu chodzieskiego dysponuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. W 2010 i 2009 roku monitoringiem objęte były następujące cieki przepływające przez powiat chodzieski:

- Boleмка w Ciszewie (1,0 km);

- Margoninka w miejscowości Raczyn (3,0 km);
- Noteć (wodowskaz Żuławka) (164,0 km);
- Noteć w miejscowości Ujście (120,3 km) (dane za rok 2009).

Wszystkie rzeki powiatu wykazują jakość wód poniżej stanu dobrego. Na taki stan jakości wód wpływ mają głównie spływy powierzchniowe z terenów rolniczych i miejskich oraz ładunki zanieczyszczeń wprowadzane do wód wraz ze ściekami.

Tabela 27 Cieki objęte monitoringiem w latach 2009-2010 (źródło: WIOŚ)

Parametr	Bolemka w Ciszewie	Margoninka w Raczynie	Noteć (wodowskaz Żuławka)	Noteć (wodowskaz Ujście) dane za rok 2009
	Klasa wskaźnika jakości wód			
Temperatura wody	I	I	I	II
Odczyn	I	I	I	I
Tlen rozpuszczony	poniżej stanu dobrego	I	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego
BZT ₅	poniżej stanu dobrego	I	II	II
Ogólny węgiel organiczny	II	I	poniżej stanu dobrego	II
Azot amonowy	I	I	I	I
Azot Kjeldahla	poniżej stanu dobrego	II	poniżej stanu dobrego	II
Azot azotanowy	II	I	II	II
Azot ogólny	poniżej stanu dobrego	I	I	I
Fosfor ogólny	poniżej stanu dobrego	I	II	II
Przewodność w 20°C	I	I	II	II
Chlorofil „a”	-	-	II	-
Substancje rozpuszczone	II	-	-	poniżej stanu dobrego
Makrofitowy Indeks rzeczny	III	III	III	I

Większość jezior powiatu chodzieskiego nie jest objęta monitoringiem stanu jakości wód. Spośród jezior objętych monitoringiem w powiecie chodzieskim najgorszą jakością wód charakteryzuje się jezioro Chodzieskie. Wpływ na taki stan jakości wód mają położenie jeziora w sąsiedztwie terenów miejskich oraz cechy morfometryczne misy jeziornej. Jezioro

to jest obecnie poddawane pracom rekultywacyjnym obejmującym m.in. natlenianie wód naddennych z jednoczesnym podawaniem niewielkich dawek koagulantu wytrącającego z wody związki biogenne.

Tabela 28 Stan jakości jezior położonych na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: WIOS)

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia zwierciadła wody w [ha]	Rok ostatniego badania jakości wody	Stan jakości wód
1	Chodzieskie	115,6	2010	stan ekologiczny zły
2	Strzeleckie	17,67	1999-2006	III*
3	Karczewnik	34,53	1999-2006	III*
4	Papiernia	4,29	-	-
5	Słomka	7,36	-	-
6	Jasne	3,27	-	-
7	Lin	2,83	-	-
8	Margonińskie	215,4	2010	stan ekologiczny umiarkowany
9	Lipińskie	8,16	-	-
10	Lipińskie II	5,47	-	-
11	Próchnowskie	8,21	-	-
12	Zbyszewickie	35,54	-	-
13	Żońskie	22,79	-	-
14	Laskowskie	51,7	1999-2006	III*
15	Nadolnik	1,9	-	-
16	Pustkowie	2,45	-	-
17	Korne	4,64	-	-
18	Siekiera	11,71	-	-
19	Łabędź	3,29	-	-
20	Czworokątne	7,66	-	-
21	Szamoty Duże	4,43	-	-
22	Szamoty Małe	1,54	-	-
23	Szamocin Małe	1	-	-
24	Szamocin Średnie	1,42	-	-
25	Białe	2,9	-	-
26	Borówki	1,93	-	-
27	Borowskie Małe	2,34	-	-
28	Święte	1,52	-	-
29	Borowskie	3,36	-	-

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia zwierciadła wody w [ha]	Rok ostatniego badania jakości wody	Stan jakości wód
	Małe			
30	Jakorowskie	4,47	-	-
31	Karpówka	4,5		

*- klasyfikacja wg nieobowiązującego już Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 roku w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284)

3.2.6. Wody podziemne

W obszarze pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej wody podziemne pierwszego poziomu zalegają na głębokości zaledwie 2 m ppt., płytko położony poziom wodonośny jest silnie związany ze stanem wód w Noteci. Na obszarze wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny zalega na głębokości 2-5 m ppt. Wody podziemne zalegają głębiej na terenach położonych na zachód od Chodzieży, w rejonie moren czołowych i w strefie przyległej do pradoliny. Teren powiatu znajduje się na obszarze dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) oznaczonych numerami 138 i 139.

Tabela 29 Charakterystyka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych powiatu chodzieskiego

Numer GZWP	Nazwa zbiornika	Wiek utworów	Typ zbiornika	Średnia głębokość zalegania zwierciadła wód [m ppt.]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
138	Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka	Czwartorzęd	porowy	30	400
139	Dolina kopalna Smogulec-Mar gonin	Czwartorzęd	porowy	50	30

Badania i oceny stanu wód podziemnych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zgodnie z art. 155a ust. 5 i 6 Ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz.U.2005.239.2019 j.t.), Państwowa Służba Hydrogeologiczna wykonuje badania i ocenia stan wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych. W uzasadnionych przypadkach Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wykonuje, w uzgodnieniu z państwową służbą hydrogeologiczną, uzupełniające badania wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych, a wyniki tych badań przekazuje za pośrednictwem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Państwowej Służbie Hydrogeologicznej.

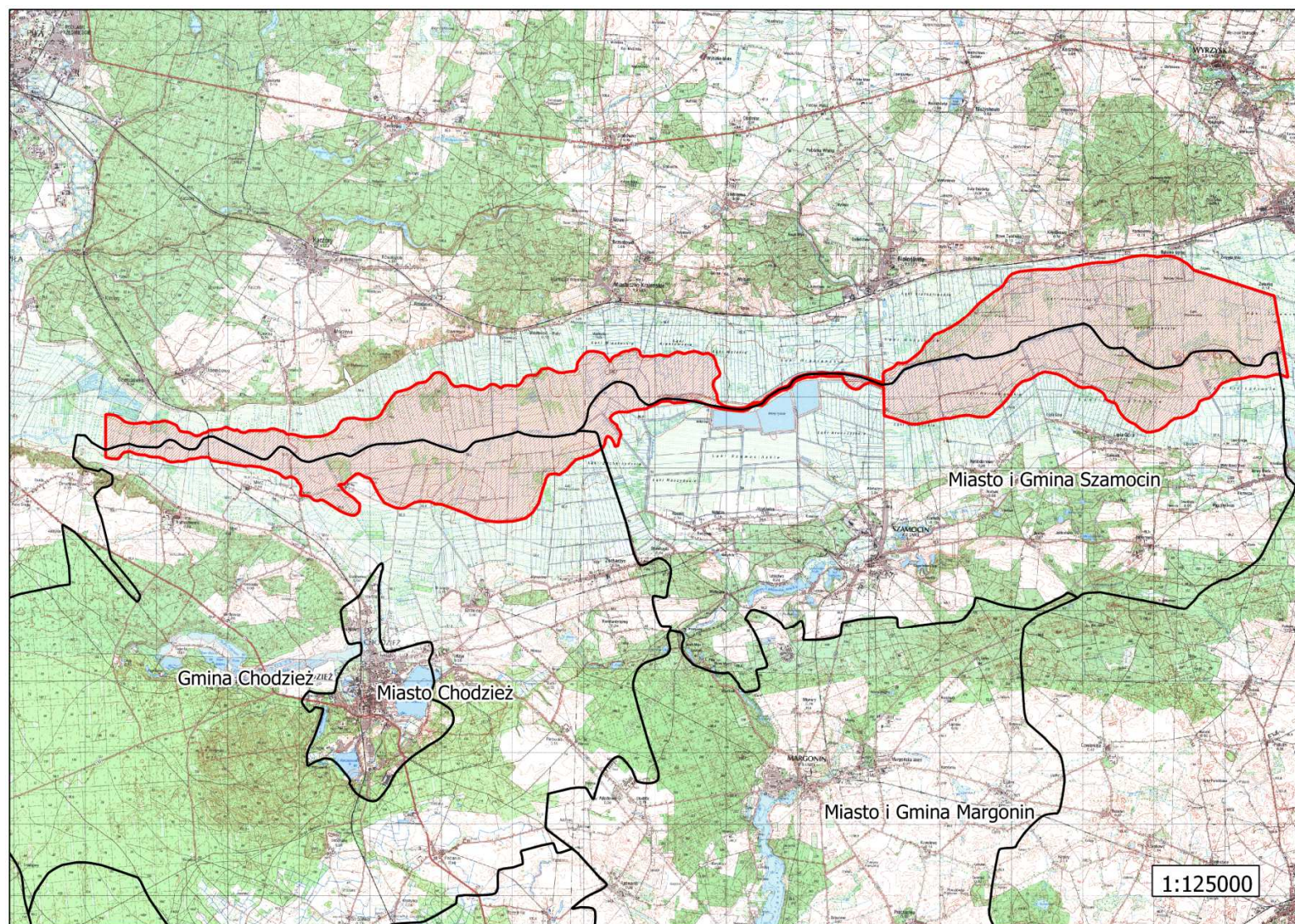
Jakość wód podziemnych w 2010 roku była badana jedynie na obszarze gminy Szamocin. Wody podziemne zaliczono do III klasy jakości.

3.2.7. Tereny zalewowe

Na terenie powiatu chodzieskiego wyróżnić można szereg terenów zalewowych. Największy obszar zagrożony podtopieniami położony jest w północnej części gminy wzdłuż rzeki Noteć. Ponadto podtopieniami zagrożone są obszary położone wzdłuż mniejszych cieków wodnych i nad brzegami zbiorników wodnych.

Tabela 30 Tereny zalewowe w powiecie chodzieskim (wg informacji uzyskanych od gmin)

Jednostka administracyjna	Położenie terenów zalewowych
Gmina Budzyń	brak
Miasto i Gmina Margonin	obszar położony wzdłuż rzeki Margoninki i Jeziora Margonińskiego
Gmina wiejska Chodzież	północna część gminy wzdłuż rzeki Noteć
Miasto i Gmina Szamocin	użytki zielone w obrębach: Atanazyn, Szamoty, Margonin Łęg, Antoniny, Raczyn, Lipia Góra
Miasto Chodzież	brak



Rysunek 7 Tereny zalewowe w powiecie chodzieskim (źródło: RZGW Poznań)

3.2.8. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Rezerваты Przyrody

W powiecie chodzieskim, na terenie gminy Budzyń położony jest fragment rezerwatu przyrody „Źródłiska Flinty”. Rezerwat został utworzony rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 roku, dla ochrony obszaru źródłiskowego rzeki Flinty, utrzymanym w mocy obwieszczeniem wojewody wielkopolskiego z dnia 4 października 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 123 poz. 2401). Rezerwat położony jest w kompleksie leśnym, w pobliżu miejscowości Gębice i Wyszyń w gminie Budzyń, ma powierzchnię 44,83 ha, w tym 30,5 ha stanowią lasy, jeziora 9,59 ha, bagna 3,75 ha. Otulina ma powierzchnię 56,5 ha. Na terenie powiatu chodzieskiego leży część rezerwatu o powierzchni ok. 12 ha. Celem ochrony jest zachowanie obszaru źródłiskowego rzeki Flinty. W skład rezerwatu wchodzi jezioro Niewiemko wraz z otaczającymi je podmokłymi łąkami i lasami. We florze rezerwatu stwierdzono występowanie 147 gatunków roślin, w tym gatunki objęte ochroną prawną takie, jak: kruszyna pospolita, kalina koralowa, bagno zwyczajne, rosiczka, porzeczka czarna.

Obszary Chronionego Krajobrazu

W powiecie chodzieskim położony jest fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”. Obszar ten został utworzony w 1998 r. w celu zachowania walorów przyrodniczych doliny rzeki Noteć. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Noteci” zajmuje następującą powierzchnię poszczególnych gmin powiatu chodzieskiego: gmina wiejska Chodzież – 12,340 ha, Szamocin – 6.870 ha, Margonin – 1.370 ha, miasto Chodzież – 105 ha. Łączna powierzchnia obszaru na terenie powiatu chodzieskiego wynosi 20.685 ha, co stanowi ok. 30% powierzchni powiatu. Obszar ten obejmuje głównie Dolinę Noteci wraz z jej stromymi zboczami. Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Noteci” dominują krajobrazy łąkowo-polno-osadniczy oraz jeziorno-leśno-łąkowy.

Użytki ekologiczne

W powiecie chodzieskim znajdują się 3 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 63,86 ha. Wszystkie trzy użytki znajdują się w gminie Budzyń. Obiekty te obejmują:

- torfowisko o powierzchni 29,07 ha w miejscowości Niewiemko;
- obszar bagien o powierzchni 33,66 ha w miejscowości Wyszyńki;
- obszar bagien o powierzchni 0,5 ha, położony w miejscowości Brzekiniec.

Obszary zostały objęte ochroną dla zachowania cennych przyrodniczo terenów podmokłych.

Pomniki przyrody

Tabela 31 Pomniki przyrody w powiecie chodzieskim (źródło: RDOŚ Poznań)

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
28.03.1957r.	Kąkolewice	Budzyń	przy zabudowaniach p. St. Goerlinga	dąb szypułkowy	obw. 714cm, wys.25m, szer.kor.20m	Orzeczenie nr 312 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	172
28.03.1957r.	Brzekiniec	Budzyń	przy zabudowaniach p. Pietruszki	dąb szypułkowy	obw. 379cm, wys.20m, szer.kor.18m	Orzeczenie nr 342 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	173
30.12.1981r.	Kąkolewice	Budzyń	grunty stanowiące własność PGR ok.10m od trasy Piła-Poznań na skraju drzewostanu sosnowego	dąb szypułkowy	obw. 361 cm, wys.25, szer. kor. 21m	Decyzja nr 93/81 Wojewoda Piłski	305
31.12.1992r.	Dziewoklucz-"Olszynki"	Budzyń	na terenie starego cmentarza ewangelickiego w otoczeniu innych drzew głównie dębów	dąb szypułkowy	obw. 294cm, wys.19 m, szer.kor.15m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	531
31.12.1992r.	Dziewoklucz-"Olszynki"	Budzyń	teren starego, nieczynnego cmentarza ewangelickiego	3 dęby szypułkowe	obw. 293, 302, 271cm, wys. 21, 21, 21cm, szer. kor. 14, 15, 17m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	532

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
31.12.1992r.	Ostrówki	Budzyń	na placu wiejskim, przed szkołą, obok przystanku PKS	3 dęby szypułkowe	obw. 324, 300, 298cm, wys.22, 21, 23 m, szer. kor. 17, 17, 22	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	533
31.12.1992r.	Podstolice	Budzyń	w narożniku cmentarza rzymsko-katolickiego, w otoczeniu młodszych drzew	lipa drobnolistna	obw.435cm, wys.19m, szer.kor.14m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	534
31.12.1992r.	Wyszynki	Budzyń	przy leśniczówce i przy drodze gruntowej obok leśniczówki	dąb szypułkowy, dąb bez szypułkowy	obw. 276-537cm, wys.21-26m, szer. kor. 8-20m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	535
31.12.1992r.	Wyszyny	Budzyń	przy drodze Wyszyny - Gębiczyn, w narożniku drzewostanu sosnowego	dąb szypułkowy	obw. 440 cm, wys.25m,szer. kor.17m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 6/92 z 31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr1, poz.2	536
06.10.1992r.	Bukowiec	Budzyń	przy kościele Rzymsko-Katolickim, w południowo-zachodnim narożniku ogrodzenia placu kościelnego, przy	lipa drobnolistna	obw. 303cm, wysok.24m, szer. kor. 21m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 9/97 z 06.10.1997r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1997 Nr31, poz.137	678

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
			drodze asfaltowej Bukowiec-Ryczywół				
06.10.1992r.	Igrzyna	Budzyń	na pastwisku przy zaniedbanym rowie, w odl.15m od drzewostanu osikowego, w pobliżu rośnie pomnikowy dąb szypułkowy	dąb szypułkowy	obw. 337cm, wys.21m, szer.kor.16m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego nr 9/97 z 06.10.1997r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1997 Nr31, poz.137	679
15.12.1956r.	Młynary	Margonin	przy drodze do Margońskiej Wsi	2 buki pospolite	obw. 306cm, 363cm, wys.26m, szer.kor.16,24m	Orzeczenie nr 181 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	144
15.12.1956r.	Margońska Wieś	Margonin	na obrzeżu parku, przy drodze Margonin-Lipiny	2 dęby szypułkowe	obw. 461cm, 467cm, wys.25m, 24m, szer.kor.14m, 12m	Orzeczenie nr 187 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	145
15.12.1956r.	Margońska Wieś	Margonin	w parku przy drodze wjazdowej po prawej stronie	świerk pospolity	obw. 262cm, wys.30m,szer.kor.9m	Orzeczenie nr 191 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	149

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
28.03.1957r.	Margońska Wieś	Margonin	przy szosie Kowalewo-Margońska Wieś-Szamocin	276 lip drobnolistnych, 11 jesionów, 3 graby, 5 klonów, 4 akacje	obw. 250-631cm, wys. 7-25m, szer.korony 8-25m.	Orzeczenie nr 338 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	150
28.03.1957r.	Margońska Wieś	Margonin	od przejazdu kolejowego w m. Margonin poprzez Margońską Wieś w kierunku wsi Lipiny	226 lip, 10 dębów, 5 kasztanowców, 1 grusza	obw. 240-638cm, wys. 8-27m, szer.kor. 27m	Orzeczenie nr 338 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	151
28.03.1957r.	Margońska Wieś	Margonin	przy starym cmentarzu, przy szosie Margonin-Lipiny przez Margońską Wieś, po prawej stronie szosy	lipa drobnolistna	obw. 258-426cm, wys. 6-25m, szer.kor. 8-23m	Orzeczenie nr 339 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	152
28.03.1957r.	Margonin	Margonin	park	buk pospolity	obw. 558cm, wys. 24m, szer.kor. 35m, drzewo dzieli się na 6 konarów o śr. 30-80cm	Orzeczenie nr 346 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	153
28.03.1957r.	Margonin	Margonin	park	2 sosny wejmutki	obw. 220cm, 254cm, wys. 27m, 27m, szer.kor. 6m, 5m	Orzeczenie nr 347 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	154

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
28.03.1957r.	Ofelia	Margonin	w polu ok.300m od szosy Margonin-Próchnowo		obw.1662cm,wys.242cm ,szer.532cm,dł.568cm	Orzeczenie nr 351 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	155
28.08.1972r.	Margonin	Margonin	park w Margoninie	platan zachodni	obw.459cm, wys.25 m, szer.kor.15m	28.08.1972r. Decyzja nr Rlop-4101-906/72 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	156
29.01.1982r.	Próchnowo	Margonin	przed pałacem w Próchnowie	jesion wyniosły	obw.580cm, wys.24m, szer.kor.21m	29.01.1982r. Decyzja nr 12/82 Wojewoda Piłski	289
31.12.1992r.	Sypniewo	Margonin	teren cmentarza ewangelickiego	lipa drobnolistna	obw.315cm, wys.22m, szer.kor.16m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego Nr 6/92 z dn.31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr 1 poz.2	567
31.12.1992r.	Sypniewo	Margonin	przy drodze Margonin-Sypniewo, na zakręcie drogi do Kłotyldzin	3 dęby szypułkowe	obw. 388cm, 366cm, 301cm, wys.21m, 18m, 29m, szer.kor.23m, 19m, 16m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego Nr 6/92 z dn.31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr 1 poz.2	568
31.12.1992r.	Margonin	Margonin	na skraju pola deputatowego, w pobliżu drogi polnej, tuż przy uprawie leśnej	dąb szypułkowy "Bruch"	obw. 348cm, wys.23m, szer.kor.21m	Rozporządzenie Wojewody Piłskiego Nr 6/92 z dn.31.12.1992r. Dz. Urz. Woj. Piłskiego z 1993 Nr 1 poz.2	569

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
	Oleśnica	Chodzież	przed budynkiem leśniczówki	lipa drobnolistna	obw.582cm, wys.24m, szer.kor.26m	15.12.1956r. Orzeczenie numer 182 Prezydium WRN	160
	Oleśnica	Chodzież	przy drodze z leśniczówki Papiernia do Oleśnicy, w odległości 50-100m od zabudowań leśnictwa	4 lipy drobnolistne	obw. 408-561cm, wys. 20-27m, szer.kor. 12-24m	15.12.1956r. Orzeczenie numer 183 Prezydium WRN	161
	Oleśnica	Chodzież	przy drodze z Oleśnicy do Trojanki, przy stawie rybnym naprzeciwko budynku mieszkalnego pana Stachowiaka	dąb szypułkowy	obw.412cm, wys.24m, szer.kor.16m	15.12.1956r. Orzeczenie numer 186 Prezydium WRN	163
	Oleśnica	Chodzież	w lesie bukowo-dębowym		obw.954cm, wys. 112cm, szer.308cm, dł.338cm	6.02.1975r. Decyzja nr RLSop-4101/954/75 Woj.Konserwator Przyrody	168
	Milcz	Chodzież	na starym cmentarzu obok zabudowań p. Z. Czarneckiego	lipa drobnolistna	obw.574cm, wys.26m, szer. Kor.22m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1981r.;nr 13 poz.48 2. Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r., nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	303

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
	Chodzież	Chodzież	park przy internacie ZSZ w Chodzieży	lipa drobnolistna, sosna pospolita	obw. 450,318,317 cm, wys. 28, 27, 16m, szer.kor.17,14,8m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1981r.;nr 13 poz.48 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	304
	Oleśnica	Chodzież	w parku zabytkowym należącym do PGRyb Oleśnica	buk pospolity, lipa drobnolistna, olsza czarna, klon pospolity, dąb bezszypułkowy, jesion wyniosły	obw. 319-469cm, wys.20-26m, szer. Kor. 10-28m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1982r.;nr 10 poz.27 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	332
	Oleśnica	Chodzież	w parku zabytkowym użytkowanym przez ZSR w Oleśnicy	buk pospolity, lipa drobnolistna, płatan klonolistny, klon pospolity	obw.305-429cm, wys.22-27, szer.kor.12-23m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1982r.;nr 10 poz. 27 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	333

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
	Pietronki	Chodzież	na skraju wsi przy drodze RDP Chodzież, obok Krzyża	dąb szypułkowy	obw.358cm, wys.25m, szer.kor.26m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1982r.;nr 10 poz.27 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	334
	Chodzież	Chodzież	na obrzeżu parku W.P.P.O. ok.100m od budynku Domu Dziecka	4 buki pospolite	obw. 338-476cm, wys.18-21m, szer.kor.14-20m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1982r.;nr 13 poz.39 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	342
	Rataje	Chodzież	w parku przy ZSR naprzeciw przystanku PKS	buk pospolity, lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, klon pospolity	obw.216-425cm, wys.18-26m,szer.kor.12-18m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1982r.;nr 13 poz.39 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	345
	Pietronki	Chodzież	park	dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, klon pospolity	obw.341-566cm, wys.20-26m, szer.kor.14-23m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1982r.;nr 13 poz.39 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r., nr 14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	346

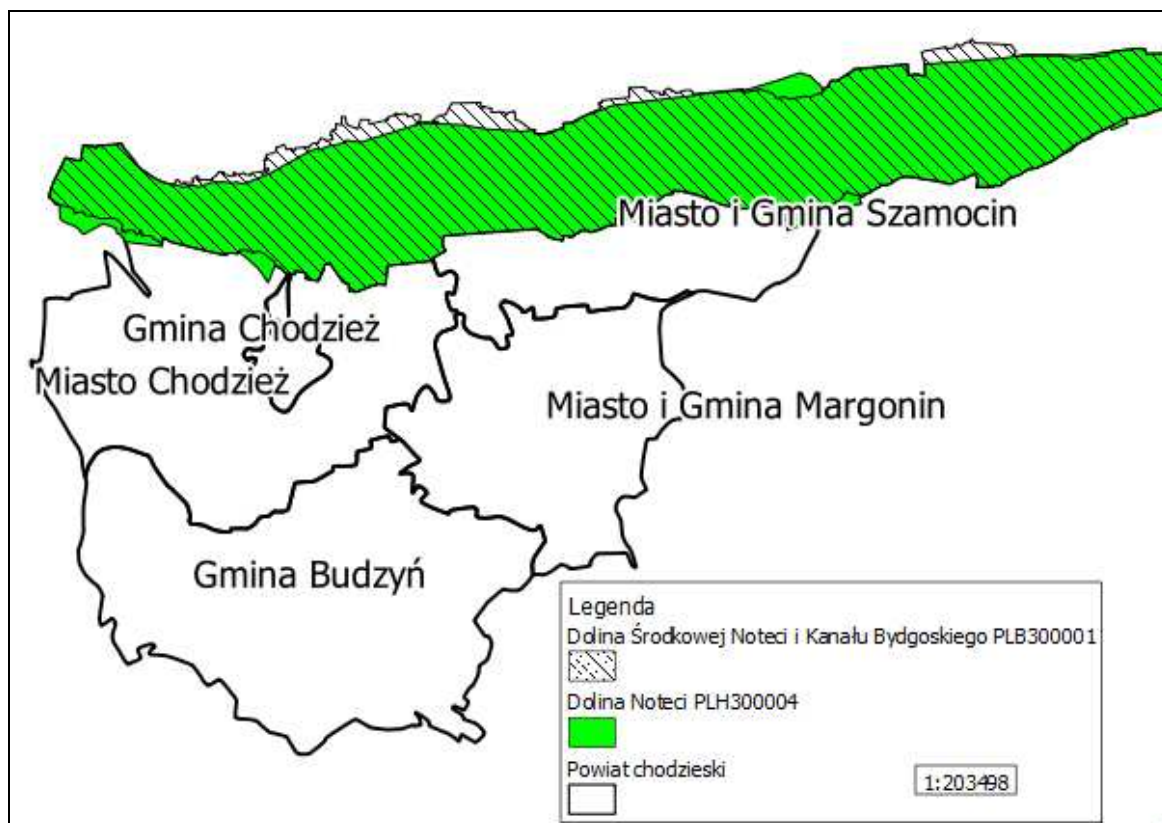
Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
	Strzelce	Chodzież	park PGR	klon pospolity, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, topola biała	obw.275-457cm, wys.18-23m, szer.kor.12-19m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1982r.;nr 13 poz.39 2. Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	347
	Trojanka	Chodzież	przy drodze Oleśnia-Trojanka	lipa drobnolistna, klon pospolity, klon jawor	obw.324-468cm,wys.20-25m,szer.kor.13-19m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1983r.;nr 11 poz.46 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	358
	Nietuszkowo	Chodzież	olsza rośnie na łąkach nadnoteckich, lipy rosną przy drodze gruntowej Milcz-Chrustowo. Jesion i wiąz rosną na pastwisku pod lasem. Drzewa rosną w pobliżu parku PGR Nietuszkowo	wiąz szypułkowy, olsza czarna, lipa drobnolistna, jesion wyniosły	obw.275-338cm, wys.20-25m, szer.kor.15-21m	1.Dz.Urz.Woj.Pilskiego z 1983r.;nr 11 poz.46 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	359

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
	Oleśnica		na skraju lasu, ok.100m od budynku Szkoły Podstawowej w Oleśnicy	dąb szypułkowy	obw. 474cm, wys. 22m, szer. kor. 28m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1985r.;nr 18 poz. 206 2. Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r., nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	448
	Stróżewo	Chodzież	w pobliżu przedszkola	dąb szypułkowy	obw.324cm,wys.22m,sze r.kor.21m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1993r.;nr 1 poz.2 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	537
1957r.	Nietuszkowo	Chodzież	w parku od strony pół.-zach.	modrzew europejski	obw. 332cm, wys.30m, szer.kor.9m	1.Dz.Urz.Woj.Piłskiego z 1993r.;nr 1 poz.2 2.Dz.Urz.Woj.Wielkop. Z dn 31.03.1999r.,nr14 poz.246 Obwieszczenie Wojewody	165
		Chodzież					637
1985r.		Chodzież	na skraju lasu ok.100m od budynku Szkoły Podstawowej w Oleśnicy				399

Data utworzenia	Położenie geograficzne i administracyjne pomników przyrody w powiecie chodzieskim			Opis formy ochrony przyrody		Oznaczenie dziennika urzędowego, w którym został ogłoszony akt o utworzeniu	Nr wg rejestru
	Miejscowość	Gmina	Lokalizacja	Gatunek	Opis		
28.03.1957r.	Antanazyn	Szamocin	znajduje się na skrzyżowaniu dróg z Szamocina w kierunku Anastazyn - Kosarzyn		obw.632 cm, wys.148, szer.176cm, dług.240cm	Orzeczenie nr 350 Prezydium Wojewódzkiej Rady narodowej	157
29.01.1982r.	Jaktorowo	Szamocin	park	dęby szypułkowe	obw.632 cm, wys.148, szer.176cm, dług. 240cm	Decyzja nr 16/82 Wojewoda Piłski	293
08.06.1982r.	Szamocin	Szamocin	w pobliżu apteki przy rynku	cis pospolity	obw.166cm, wys.5m, szer.kor.9m	Decyzja nr 84/82 Wojewoda Piłski	339
28.12.1986r.	Jaktorowo	Szamocin	park	klon zwyczajny, lipa drobnolistna, lipa szerokolistna	obw. 241-301 cm, wys.16-18 m, szer. kor.14-16m	Orzeczenie nr 33/86 Wojewoda Piłski	462
31.12.1992r.	Antanazyn	Szamocin	narożnik cmentarza, ok. 150m od przystanku autobusowego	lipa drobnolistna	obw.349cm, wys.20m, szer.kor.14 m	Rozporz. Wojewody Piłskiego Nr 6/92 z dn.31.12.1992r. Dz. Urz. Woj.Piłskiego z 1993 Nr 1,poz.2	575

Obszary Natura 2000

Na terenie powiatu chodzieskiego znajdują się dwa obszary chronione w ramach sieci Natura 2000: obszar mający znaczenie dla Wspólnoty SOO Dolina Noteci PLH300004 oraz obszar specjalnej ochrony ptaków OSO Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001.



Rysunek 8 Obszary Natura 2000 w powiecie chodzieskim i jego bezpośrednim otoczeniu

Obszar sieci Natura 2000 Dolina Noteci obejmuje fragment doliny Noteci od miejscowości Wieleń do Bydgoszczy. Dużą jego część stanowią torfowiska niskie, z fragmentami zalewowych łąk i trzcinowisk, z wyspami występującymi zadrzewieniami i zakrzewieniami. Na zboczach doliny występują płaty muraw kserotermicznych. Dolina Noteci poprzecinana jest licznymi kanałami i rowami melioracyjnymi. Gatunki zwierząt bytujące na obszarze i wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG to: bóbr (*Castor fiber* 1337), wydra (*Lutra lutra* 1355), płazy: kumak nizinny (*Bombina bombina* 1188), ryby: boleń (*Aspius aspius* 1130), piskorz (*Misgurnus fossilis* 1145), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio* 1163). Innym ważnym gatunkiem, który występuje w dolinie Noteci jest łoś (*Alces alces*).

Obszar obejmuje bogatą mozaikę siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (16 rodzajów), z priorytetowymi lasami łęgowymi i dobrze zachowanymi kompleksami łąkowymi, choć łącznie zajmują one poniżej 20% powierzchni obszaru.

Tabela 32 Udział poszczególnych typów siedlisk na obszarze SOO Dolina Noteci

Kod	Nazwa siedliska	Znaczenie obszaru dla siedliska				
		Pokrycie [%]	Reprezentacja	Obszar względny	Stan zachowania	Ocena ogólna
9110	Cieptolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae)	3%	B	B	B	B
9,10E+01	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae, olsy źródliskowe)	3%	B	C	C	C
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)	2%	A	C	A	A
6440	Łąki selemicowe (Cnidion dubii)	2%	D			
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	2%	B	B	A	A
6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)	1%	D			
3270	Zalewane muliste brzegi rzek	1%	A	B	A	A
9130	Żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion)	1%	A	C	A	B
9110	Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagenion)	0.5%	A	C	A	C
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion	0.5%	A	C	A	A
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	0.3%	A	C	A	B

Kod	Nazwa siedliska	Znaczenie obszaru dla siedliska				
		Pokrycie [%]	Reprezentacja	Obszar względny	Stan zachowania	Ocena ogólna
9190	Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (Betulo-Quercetum)	0.11%	B	C	B	C
4030	Suchewrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylion)	0.05%	A	C	A	B
6210	Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków	0.05%	B	C	B	B
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (Ficario-Ulmetum)	0.05%	C	C	B	C
6430	Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium)	0.01%	A	C	A	B

Obszar Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego obejmuje pradolinę rzeczną o zmiennej szerokości od 2 do 8 km, która ma tu przebieg równoleżnikowy. Od północy obszar graniczy z wysoczyzną Pojezierza Krajeńskiego - maksymalne deniwelacje pomiędzy dnem doliny a skrajem wysoczyzny dochodzą tu do 140 m. Od południa pradolina jest ograniczona piaszczystym Tarasem Szamocińskim, zajęтым w znacznej mierze przez lasy, stykającym się z krawędzią Pojezierza Chodzieskiego. Znaczne części pradoliny zostały zmeliorowane i prowadzona jest na nich gospodarka łkowa. W kilku miejscach pradoliny założono stawy rybne, na których prowadzona jest intensywna hodowla ryb - stawy Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Występ i Ślesin. Zachodnia część pradoliny, objęta przez obszar, jest obecnie doliną Noteci. Część wschodnia jest doliną żeglownego Kanału Bydgoskiego, wybudowanego w końcu XVIII w., łączącego dorzecza Odry i Wisły.

W obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej: E37 (Stawy Ostrówek i Smogulec) i E38 (Stawy Ślesin i Występ). Występuje tu co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej podróżniczka (PCK); co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bielik (PCK) i kania czarna (PCK); w stosunkowo wysokiej liczebności występują kania ruda i błotniak stawowy.

W okresie wędrówek występuje tu co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego łabędzia czarnodziobego; stosunkowo duże koncentracje osiąga siewka złota.

Tabela 33 Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG występujące na obszarze Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego

Lp.	Kod gatunku	Gatunki ptaków
1	A021	<i>Botaurus stellaris</i>
2	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>
3	A027	<i>Egretta alba (Ardea alba)</i>
4	A031	<i>Ciconia aciconia</i>
5	A037	<i>Cygnus bewickii</i>
6	A038	<i>Cygnus cygnus</i>
7	A073	<i>Milvus migrans</i>
8	A074	<i>Milvus milvus</i>
9	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>
10	A081	<i>Circus aeruginosus</i>
11	A084	<i>Circus pygargus</i>
12	A089	<i>Aquila pomarina</i>
13	A120	<i>Porzana parva</i>
14	A122	<i>Crex crex</i>
15	A127	<i>Grus grus</i>
16	A140	<i>Pluvialis apricaria</i>
17	A197	<i>Chlidonias niger</i>
18	A229	<i>Alcedo atthis</i>
19	A272	<i>Luscinia svecica</i>
20	A338	<i>Lanius collurio</i>

3.2.9. Europejskie uwarunkowania systemu ochrony przyrody ECONET-PL

Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET - PL powstała w ramach prac mających na celu utworzenie w Europie spójnego przestrzennie systemu obszarów chronionych (EuropeanECOLOGicalNETwork - EECONET) koordynowanego przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody IUCN i ma się stać integralną częścią sieci europejskiej.

W strukturze krajobrazu ekologicznego głównym wyróżnikiem są ekosystemy, charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Są to węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi umożliwiającymi ich zasilanie poprzez przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne.

Sieć ECONET - POLSKA pokrywa 46% kraju. W jej ramach wyodrębniono 78 obszarów węzłowych (46 o znaczeniu międzynarodowym i 32 o znaczeniu krajowym, które razem obejmują 31% powierzchni kraju) oraz 110 korytarzy ekologicznych (38 o znaczeniu

międzynarodowym i 72 o znaczeniu krajowym, które razem obejmują 15% powierzchni kraju). Sieć ECONET - POLSKA zawiera w sobie również obszary prawnie chronione (parki narodowe i krajobrazowe oraz rezerваты), ostoje przyrody CORINE lub ważne ostoje ptaków, które najczęściej są "wbudowane" w najcenniejsze fragmenty obszarów węzłowych jako tzw. biocentra (regionalne i lokalne).

Powiat chodzieski położony jest w obrębie Korytarza Północno-Centralnego, który rozpoczyna się w Puszczy Białowieskiej i przechodzi przez Lasy Mielnickie, dolinę Bugu, Puszcę Białą, Górzniesko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, Lasy Włocławskie, Puszcę Bydgoską i dalej wzdłuż doliny Noteci do Puszczy Noteckiej, Drawskiej i do Parku Narodowego Ujście Warty.

3.2.10. Tereny zieleni

W powiecie chodzieskim znajduje się szereg zabytkowych parków o dużej wartości kulturalnej i przyrodniczej:

- Park dworski w Jaktorowie – park powstał w XVIII w., w drzewostanie występują dęby, lipy, klony, wierzby, graby, jesiony, kasztanowce, jawory i topole;
- Park dworski w Jaktorówku – w drzewostanie występują takie gatunki drzew jak: lipy, buki, dęby, kasztanowce, brzozy, modrzewie, olsze czarne, graby;
- Park dworski w Oleśnicy – park utworzono w XVIII w., w drzewostanie występują świerki, buki, klony, olsze i sosny. Na terenie parku znajduje się kilka pomników przyrody;
- Park dworski w Ratajach – park utworzono w XIX w., w drzewostanie dominują dęby, klony, kasztanowce i modrzewie. Ponadto w parku rośnie kilka drzew uznanych za pomniki przyrody;
- Park dworski w Strzelcach – Park powstał w XVIII w., drzewostan zbudowany jest z klonów, lip, wiązów, topoli, buki, graby i modrzewie;
- Park dworski w Pietronkach – park powstał XIX w., ma powierzchnię 8 ha, w drzewostanie występują: dęby, lipy, kasztanowce, klony, jesiony, graby, wierzby, świerki, brzozy i wiązy;
- Park pałacowy w Nietuszkowie – w strukturze drzewostanu przeważają dęby, buki i jesiony.

Tabela 34 Tereny zieleni w powiecie chodzieskim w 2009 roku (źródło: GUS)

Parki spacerowo-wypoczynkowe		Zieleńce		Zieleń uliczna	Tereny zieleni osiedlowej	Parki zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	Cmentarze
szt.	ha	szt.	ha	ha	ha	ha	szt.
4	28,2	4	0,7	23,3	18,7	47,6	37

Tabela 35 Tereny zieleni w gestii samorządów miast na terenie powiatu chodzieskiego w 2009 roku
(źródło: GUS)

Kategoria	Parki spacerowo-wypoczynkowe		Zieleńce		Tereny zieleni osiedlowej
Jednostka	szt.	ha	Szt.	ha	ha
Powiat chodzieski	3	8,8	4	0,7	0,2

Tabela 36 Nasadzenia i ubytki drzew i krzewów w 2009 roku w powiecie chodzieskim (źródło: GUS)

Nasadzenia drzew	Nasadzenia krzewów	Ubytki drzew	Ubytki krzewów
szt.	szt.	szt.	szt.
1 127	441	1 256	7

3.2.11. Zasoby leśne

Powiat chodzieski charakteryzuje się dużą lesistością wynoszącą około 35%. Przeważają siedliska borowe, które stanowią 75 % ogółu lasów powiatu, pozostałe 25 % lasów to siedliska lasowe i olsowe.

W rejonie największego wzniesienia powiatu (Wzgórze Gontyniec) znajdują się cenne ze względów przyrodniczych i gospodarczych drzewostany bukowe, charakteryzujące się wysoką jakością hodowlaną i techniczną, oraz dużą dynamiką naturalnych odnowień. Obrzeża bukowego starodrzewia w wieku 112-152 lata porastają młodsze od niego dąbrowy o łącznej powierzchni ok. 100 ha. Na pozostałym obszarze powiatu dominują drzewostany sosnowe na siedliskach boru mieszanego świeżego i boru świeżego.

Tabela 37 Podział gruntów leśnych w powiecie chodzieskim w 2010 roku (źródło: Starostwo Powiatowe)

Jednostka administracyjna	Lasy gminne	Osoby fizyczne	Spółki	RSP	Kościoty	Inne	Razem
Miasto Chodzież	130,13	46,48	0,55	-	0,10	7,66	185,10
Gmina Chodzież	5,12	181,14	53,15	14,23	-	-	253,64
Gmina Budzyń	20,63	356,25	2,42	7,54	3,00	0,69	390,53
Szamocin miasto	10,80	0,50	-	-	-	-	11,30
Szamocin obszar wiejski	20,26	109,30	2,73	0,53	4,62	-	137,44
Margonin miasto	3,27	10,43	-	-	-	-	13,70
Margonin wieś	25,22	155,56	-	34,13	1,31	-	216,22
Razem powiat	215,61	859,66	58,85	56,43	9,03	8,35	1 207,93

3.2.12. Gospodarka wodno-ściekowa

3.2.12.1. Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa w powiecie chodzieskim ma długość ok. 517,3 km i 9276 przyłączy. Wg danych uzyskanych od urzędów gmin w 2010 roku z wodociągów korzystało 44 202 użytkowników. Według danych pozyskanych z GUS na terenie powiatu chodzieskiego 94 % ludności korzysta z sieci wodociągowej: największy odsetek ludności korzysta z sieci wodociągowej w mieście Chodzież, a najmniejszy w gminie Szamocin.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wahało się od 100 do 195 dm³/dobę w zależności od gminy. Zużycie wody na terenie powiatu w ostatnich latach znacznie się zwiększyło z 1688,6 dam³ w roku 2008 do 1944,0 dam³ w roku 2010. Wszystkie ujęcia wody na terenie powiatu korzystają z wód podziemnych.

Tabela 38 Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej wg GUS (dane za rok 2009)

Jednostka terytorialna	Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej [%]
Powiat chodzieski	94,1
Gmina miejska Chodzież	98,6
Gmina Budzyń	91,6
Gmina wiejska Chodzież	95,4
Miasto i Gmina Margonin	96,6
Miasto i Gmina Szamocin	82,2

Tabela 39 Podstawowe dane dotyczące sieci wodociągowej w ujęciu gminnym dla powiatu chodzieskiego (źródło: informacje uzyskane od gmin, dane za rok 2010)

Parametr	Gmina miejska Chodzież	Gmina wiejska Chodzież	Miasto i Gmina Szamocin	Miasto i Gmina Margonin	Gmina Budzyń
Liczba przyłączy [szt.]	3205	1015	1606	2000	1460
Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	19 548	5583	7500	6071	8400
Długość sieci [km]	79	90,2	99,4	83	165,7
Średnie zużycie wody [dm ³ /mieszkańca/dobę]	100,2	100	115	194,99	181
Średnie dobowe zużycie wody [m³/dobę]					
do celów komunalnych	1958	533	850	1106,85	1460
do celów przemysłowych	7,44	148	20	136,98	101

Tabela 40 Ujęcia wody w powiecie chodzieskim (źródło: informacje uzyskane od gmin)

Gmina	Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj	Wydajność [m³/d]
Gmina miejska Chodzież	Ujęcie komunalne	Chodzież ul. Kochanowskiego	podziemne	2 590
	Ujęcie komunalne	Chodzież ul. Chopina	podziemne	4 500
	Ujęcie komunalne	Chodzież ul. Ujska	podziemne	1 850
	b.d.	Chodzież ul. Buszczaka	podziemne	106
	b.d.	Chodzież ul. Ofiar Gór Morzewskich	podziemne	504
	b.d.	Chodzież ul. Żeromskiego	podziemne	252
	b.d.	Chodzież ul. Strzelecka	podziemne	600
Gmina Budzyń	Hydrofornia	Budzyń	podziemne	1200
	Hydrofornia	Prosna	podziemne	600
	Hydrofornia	Sokołowo Budzyńskie	podziemne	100
	Hydrofornia	Dziewoklucz	podziemne	120
	Hydrofornia	Bukowiec	podziemne	180
	Hydrofornia	Podstolice	podziemne	90
Miasto i Gmina Margonin	Stacja uzdatniania wody	Margonin	podziemne	1100
	Stacja uzdatniania wody	Lipiny	podziemne	770
	Stacja uzdatniania wody	Zbyszewice	podziemne	305
Miasto i Gmina Szamocin	Lipa – ujęcie komunalne ZGKiM Szamocin	Lipa	podziemne	28,8
	Jaktorowo – Marek Chmura	Jaktorowo	podziemne	79,2
	Heliodorowo – komunalne ZGKiM Szamocin	Heliodorowo	podziemne	775,2
	Szamocin –	Szamocin	podziemne	3 288

Gmina	Nazwa ujęcia	Lokalizacja	Rodzaj	Wydajność [m ³ /d]
	komunalne ZGKiM Szamocin			
	Szamocin – Szpital powiatowy	Szamocin	podziemne	70
	Laskowo Farmutil HS	Laskowo	podziemne	2 784
Gmina wiejska Chodzież	Stacja uzdatniania wody	Podanin	podziemne	478
	Stacja uzdatniania wody	Nietuszkowo	podziemne	234
	Stacja uzdatniania wody	Konstantynowo	podziemne	607
	Stacja uzdatniania wody	Stróżewo	podziemne	388

3.2.12.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej w powiecie chodzieskim wynosi 269 km, liczba przyłączy wynosi 6075 (wg danych aktualnych na 31.12.2010 r.), liczba przyłączy kanalizacyjnych w ostatnich latach wyraźnie się zwiększyła od 5903 szt. w roku 2008 do 6075 w roku 2010. W powiecie funkcjonuje 5 oczyszczalni ścieków. Całość ścieków trafiających do sieci kanalizacyjnej przed wprowadzeniem do odbiorników jest oczyszczana. Budynki niepodłączone do sieci kanalizacji sanitarnej korzystają z bezodpływowych zbiorników nieczystości.

Według danych pozyskanych z GUS z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 73,7 % mieszkańców powiatu. W największym stopniu skanalizowana jest gmina miejska Chodzież, a w najmniejszym gmina Budzyń.

Tabela 41 Mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacji sanitarnej w 2009 r (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	Mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacji sanitarnej [%]
Powiat chodzieski	77,7
Gmina miejska Chodzież	92,5
Gmina Budzyń	53,0
Gmina wiejska Chodzież	54,3
Miasto i Gmina Margonin	68,7
Miasto i Gmina Szamocin	66,6

Tabela 42 Podstawowe dane dotyczące sieci kanalizacji sanitarnej w powiecie chodzieskim (źródło: informacje uzyskane od gmin)

Parametr	Liczba przyłączy	Liczba mieszkańców korzystających z sieci	Długość sieci [km]
Gmina Budzyń	605	6150	84,5
Miasto i Gmina Margonin	1330	5171	53,4
Miasto i Gmina Szamocin	800	3995	28,7
Gmina wiejska Chodzież	536	3 057 (wg GUS, dane za rok 2009)	50,6
Gmina miejska Chodzież	2824	18 069 (wg GUS, dane za rok 2009)	62,4
Razem	6095	34 933 (wg GUS, dane za rok 2009)	279,6

Tabela 43 Ścieki wytworzone w powiecie chodzieskim w 2010 r. (źródło: GUS)

Ścieki z powiatu chodzieskiego	Powiat chodzieski	Miasto Chodzież	Budzyń	Gmina Chodzież	Margonin	Szamocin
ogółem [dam ³]	1 771	998	281	126	237	129
oczyszczane razem [dam ³]	1 758	998	268	126	237	129
oczyszczane mechanicznie [dam ³]	71	71	0	0	0	0
oczyszczane chemicznie (tylko ścieki przemysłowe) [dam ³]	0	0	0	0	0	0
oczyszczane biologicznie [dam ³]	642	109	268	28	237	0
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów [dam ³]	1 045,0	818,0	0	98,0	0	129,0
nieoczyszczane razem [dam ³]	13	0	13	0	0	0
nieoczyszczane odprowadzone z zakładów przemysłowych [dam ³]	13,0	0	13,0	0	0	0
nieoczyszczane	0	0	0	0	0	0

Ścieki z powiatu chodzieskiego	Powiat chodzieski	Miasto Chodzież	Budzyń	Gmina Chodzież	Margonin	Szamocin
odprowadzone siecią kanalizacyjną[dam ³]						
oczyszczane biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków wymagających oczyszczania [dam ³]	95,3	92,9	95,4	100,0	100,0	100,0

Tabela 44 Oczyszczalnie ścieków w powiecie chodzieskim wg danych uzyskanych z poszczególnych gmin (dane za rok 2010)

Nazwa/ Lokalizacja oczyszczalni	Rodzaj	Przepust owość [m3/d]	Obciąż enie [RLM}	Odbiornik ścieków	Ilość odbieranych ścieków [m3/dobę]	Ilość wytworzonych ścieków w 2010 roku	Ilość wytworzonych osadów ściekowych [tsm*/rok]	Sposób zagosp. osadów
Studzieniec Łęg/ Gmina wiejska Chodzież	Z podwyższonym usuwaniami biogenów	4900	17967	Rzeka Bolemka	3265	1188878	2727	Rolnicze (kompostowanie)
ul. Szkolna, Szamocin	Biologiczno- mechaniczna	532,2 (średnia) 700 (max.)	2844	Rów melioracyjny	373	136 000	52	Rolnicze, rekultywacja terenów zdegradowanych
Margonin	Biologiczna	800	b.d.	Rzeka Margoninka	665,93	b.d.	599,2 Mg, 173,77 suchej masy	Rolnicze
Budzyń	Mechaniczno- biologiczna	1080	7020	Kanał Budzyński	b.d.	b.d.	b.d.	Składowane na składowisk odpadów
Wyszyny	Mechaniczno- biologiczna	455	2619	Flinta	b.d.	b.d.	b.d.	Składowane na składowisk odpadów

Tabela 45 Oczyszczalnie ścieków w powiecie chodzieskim wg WIOS (stan na rok 2008)

Gmina	Miejscowość	Zakład	Nazwa odbiornika	Typ oczyszczalni	Rodzaj ścieków
Budzyń	Budzyń	Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji Budzyń	Kanał Budzyński	mechaniczno-biologiczna	komunalne
	Wyszyny		rów	mechaniczno-biologiczna	komunalne
Chodzież miasto	Chodzież-Studzieniec Łęg	Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Chodzież	Bolemka	mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów	komunalne
Szamocin	Szamocin	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Szamocin	ziemia-rów	mechaniczno-biologiczna	komunalne
Margonin	Margonin	Gmina Margonin	Margoninka	mechaniczno-biologiczna	komunalne

3.2.13. Jakość powietrza

Według obowiązujących przepisów, ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach państwowego monitoringu Środowiska (PMŚ). Co roku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach, w oparciu o kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U.2008.47.281). Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2008.25.150) strefę stanowi: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy, miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy, pozostały obszar województwa. Zakres oceny rocznej wykonanej na potrzeby ustalenia dotrzymywania standardów imisyjnych dla poszczególnych zanieczyszczeń jest analizą wielkości stężeń za 2010 r.

Ocenę wykonano według kryteriów dotyczących ochrony zdrowia, które obejmują: dwutlenek azotu, benzen, ołów, arsen, nikiel, kadm, benzo(a)piren, pył PM10, pył PM2,5, ozon, tlenek węgla. Zakres oceny od roku 2008 jest poszerzony o arsen, nikiel, kadm i benzo(a)piren, czyli zanieczyszczenia objęte dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu.

Natomiast w ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględniono: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃ określony współczynnikiem AOT40. Przekroczenie poziomów oceniane było na podstawie wielkości stężeń zanieczyszczeń z okresu roku 2010. Poziom dopuszczalny, docelowy, celu długoterminowego uznawany był za przekroczony, jeżeli chociaż w jednym punkcie strefy wystąpiło niedotrzymanie ww. norm.

W rocznej ocenie jakości powietrza strefy o najwyższych stężeniach (przekroczenia normy) zaliczono do klasy C, dla której istnieje ustawowy obowiązek sporządzenia programów ochrony powietrza (POP). W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie można wydzielić następujące klasy stref:

- Klasa A – gdy stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- Klasa B – gdy stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- Klasa C – gdy stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych.

Powiat chodzieski został zakwalifikowany do strefy wielkopolskiej. Wyniki badań monitoringowych pod względem ochrony zdrowia w strefie wielkopolskiej przedstawiono poniżej:

- Dwutlenek siarki, ustalono klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych ustalonych dla stężeń 1 godz. i 24 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku siarki zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 1 godz. – 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; 24 godz. - 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Dwutlenek azotu (ochrona zdrowia), uzyskano klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych obowiązujących dla stężeń 1 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku azotu zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 1 godz. 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, rok – 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Pył zawieszony PM10, uzyskano klasę C z uwagi na przekroczenia normy dobowej dla pyłu, związanej z częstością przekraczania poziomu dopuszczalnego. Dopuszczalny poziom stężenia pyłu w powietrzu: 24 godz. - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$; roczny - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Pył PM2,5, uzyskano klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów, średnie roczne stężenia zostały ustalone na poziomie niższym od dopuszczalnego tj. 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Ołów, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie znacznie niższym od dopuszczalnego (dopuszczalny poziom - 0,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$);
- Benzen, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie znacznie niższym od dopuszczalnego poziomu, wynoszącego 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Tlenek węgla, strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej stężeń, wyrażanej jako maksymalna średnia ośmiogodzinna, spośród średnich krocących, obliczanych co godzinę z ośmiu średnich jednogodzinnych w ciągu doby. Poziom dopuszczalny maksymalnej średniej ośmiogodzinnej wynosi 10 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Kadm, Nikiel, Arsen strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych, stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenie zostało ustalone na poziomie niższym od wynoszącego 5 ng/m^3 poziomu docelowego dla kadmu, 20 ng/m^3 dla niklu, 6 ng/m^3 dla arsenu;
- Bezno(a)piren (ochrona zdrowia), strefa spełnia wymogi klasy C, poziomy stężeń benzo(a)pirenu oznaczane w pyłe PM10 w strefie, przekraczały poziom dopuszczalny - 1 ng/m^3 ;
- Ozon (ochrona zdrowia i ochrona roślin), strefa spełnia wymogi klasy A. W przypadku celu długoterminowego stwierdzono przekraczanie wartości normatywnej 102 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ spośród wartości stężeń 8-godzinnych średnich krocących w roku kalendarzowym. Strefy zaliczono do klasy D2.

Tabela 46 Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za 2010 r., www.wios.poznan.pl)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy wielkopolskiej											
NO ₂	SO ₂	CO	C ₆ H ₆	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
A	A	A	A	B	C	C	A	A	A	A	A

Wyniki monitoringu jakości powietrza pod kątem ochrony roślin przeprowadzonych w 2010 roku:

- Dwutlenek siarki. Ustalono klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej ustalonej dla stężenia uśrednionego dla roku. Stężenie średnioroczne SO₂ nie przekracza dopuszczalnego poziomu obowiązującego na terenie kraju (20 µg/m³);
- Tlenki azotu. Ustalono klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej ustalonej dla średniorocznego stężenia. Dopuszczalny poziom tlenków azotu zachowany jest w odniesieniu do normy obowiązującej na terenie kraju (30 µg/m³);
- Ozonu – wartości współczynnika AOT40, określonego na podstawie pięcioletnich pomiarów (2006-2010), z okresu wegetacyjnego (maj-lipiec), w strefie wielkopolskiej nie zostały dotrzymane. Współczynnik AOT40 obliczony, jako średnia z okresu pięciu lat na 1 stanowisku pomiarowym nie mieścił się poniżej poziomu docelowego. Na obu stacjach pomiarowych odnotowano przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Tabela 47 Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - 2010 r.

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy [µg/m³]		
SO ₂	NO _x	O ₃
A	A	C

Podczas badań monitoringowych pod kątem ochrony zdrowia w strefie wielkopolskiej w roku 2010 stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu PM₁₀ i PM_{2,5}. Przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀ dotyczą wyłącznie stężeń 24-godzinnych, nie są przekraczane stężenia średnie dla roku. Stwierdzono także przekroczenia poziomu benzo(a)pirenu. Jest on emitowany w znacznych ilościach do powietrza w wyniku spalania paliw stałych na cele grzewcze. Obowiązek dotrzymania wartości średniorocznej przez stężenia benzo(a)pirenu na poziomie 1 ng/m³ będzie funkcjonował od 1 stycznia 2013 roku. Do tego czasu należy podejmować, tam gdzie jest to możliwe, technicznie i technologicznie działania i inwestycje, pozwalające na systematyczne obniżanie notowanych obecnie stężeń benzo(a)pirenu w powietrzu.

W strefie wielkopolskiej wystąpiło przekroczenie poziomu docelowego dla ozonu według kryterium ochrony zdrowia. W związku z tym istnieje obowiązek opracowania Programu Ochrony Powietrza wynikający z Prawa ochrony środowiska art. 91 pkt 5 (Dz. U. z 2001 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Tabela 48 Wyniki pomiarów stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu przeprowadzonych metodą pasywną w powiecie chodzieskim w roku 2010 (źródło: WIOS Poznań)

Stanowisko pomiarowe	SO ₂	NO ₂
Podanin	3,2 µg/m ³	24,4 µg/m ³

Aktualny stan jakości powietrza (na dzień 21.07.2011) w powiecie chodzieskim wg danych uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska przedstawia się następująco:

- Dwutlenek siarki 3,0 µg/m³;
- Dwutlenek azotu 24,0 µg/m³;
- Pył PM10 31,0µg/m³;
- Benzen 2,9 µg/m³;
- Ołów 0,01 µg/m³.

Tabela 49 Wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza z podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim w 2010 r. (źródło: Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska)

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Ładunek [Mg]	Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Ładunek [Mg]
1	aceton	21,00715	41	kw.org.inne	5,1769
2	akroleina	0,001901	42	kw.org.inne	0
3	ald.alif.inne	0,131922	43	kw.tłuszcz.	0,210626
4	ald.arom.inne	0,03325	44	kw.toluenosul	0,005
5	alk.alif.inne	5,934409	45	kw. octowy	0
6	alk.alifatycz	11,22751	46	kw. siarkowy	0,021268
7	alk.arom.inne	0,416953	47	mangan	0,009183
8	alk.butylowy	0,04001	48	metan	695
9	alk.etylowy	5,38475	49	metksypropano	0,30625
10	alk.izobutyl.	0,000026	50	metylizobketo	0,000017
11	alk.izopropyl	0,084	51	mezytylen	0,00416
12	alkohol metyl	0,112342	52	nafta,solwent	1,597788
13	aminy inne	0,00198	53	octan butylu	0,000027
14	amoniak	8,41098	54	octan etylu	0,406498
15	benz.cieźka	0,2596	55	octan winylu	0,112342
16	benzen	0,0059	56	ołów	0
17	benzo(a)piren	0,008589	57	p.c.w.mat.ogn	0,884741
18	benzyna	1,989422	58	p.krzemowe	0,001533

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	ładunek [Mg]	Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	ładunek [Mg]
19	cykloheksanol	0,00936	59	p.pozostałe	0,659691
20	cykloheksanon	0,00337	60	p.zesp.al.pal	3,354557
21	cynk	0,0705	61	pentan	8,849943
22	czymetylołów	0,275633	62	pierw.metal.	0,061536
23	dwutl. azotu	33,2808	63	pierw.metal.	0,085274
24	dwutl. siarki	30,52669	64	pierw.niemet.	0,006421
25	dwutl.węgla	19340,8	65	propylobenzen	0
26	etery inne	0	66	pył	29,08407
27	etylobenzen	0	67	sadza	0,599846
28	fenol	0,654374	68	siarkowodór	0,077263
29	fenol rod.org	0	69	styren	0,045745
30	flpochwęgHFC	0,008	70	terpentyna	0,00002
31	formaldehyd	0,113666	71	tlenek węgla	46,7287
32	glikol	0,180607	72	tlenki niemet	0,002969
33	heksan	2,934	73	toluen	0,06521
34	ketony	4,072251	74	trójchloroet	0
35	ketony inne	3,548936	75	w.alif.do C12	74,92899
36	krezol	0	76	w.alif.inne	1,70855
37	ksylen	1,879016	77	w.alif.od C13	0,00936
38	kumen	0	78	w.arom.inne	1,184822
39	kw.mineralne	0,0064	79	węglow.aroma	6,030919
40	kw.nieor.inne	0,045833	80	WWApozostałe	0,027352
			81	zw.heterocykl	0

3.2.13.1. Emisja komunikacyjna

Źródłem tego rodzaju emisji są drogi o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne to głównie: tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły, metale ciężkie. Wpływają one na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i powodują wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne jest również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stanowi szczególne zagrożenie dla terenów przyległych, głównie ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe.

Na terenie powiatu Chodzieskiego zagrożenie ze strony komunikacji stanowią przede wszystkim droga krajowa nr11 oraz drogi wojewódzkie o numerach 191,193, 190, 183.

3.2.13.2. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Z instalacji gazowej korzysta ok. 56 % ludności powiatu chodzieskiego. Zużycie gazu z sieci na 1 użytkownika sieci gazowej wynosi 256 m³ (wg GUS 2010). Do sieci podłączonych jest 3666 budynków, w tym w 1464 budynkach gaz używany jest do ogrzewania.

Zużycie gazu w powiecie wynosi 6870 tys. m³/rok (dane GUS z rok 2010).

Tabela 50 Sieć gazowa w powiecie chodzieskim (źródło: urzędy gmin, dane za rok 2010)

Jednostka administracyjna	Przyłącza do budynków [szt.]	Ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]	Długość sieci [km]
Gmina wiejska Chodzież	163	604	13,625
Gmina Budzyń	767	b.d.	41,4
Miasto i Gmina Szamocin	279	1100	b.d.
Miasto i Gmina Margonin	529 (wg. GUS dane za rok 2009)	3313	b.d.
Gmina miejska Chodzież	2089	6348	59 533
Powiat chodzieski	3 666 (wg. GUS dane za rok 2009)	26 814 (wg. GUS dane za rok 2009)	b.d.

Tabela 51 Sieć gazowa w powiecie chodzieskim (źródło: GUS, dane za 2010 r.)

Jednostka administracyjna	Powiat chodzieski	Gmina miejska Chodzież	Budzyń	Gmina wiejska Chodzież	Miasto i Gmina Margonin	Miasto i Gmina Szamocin
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych [szt.]	3 666	1 997	713	155	529	272
Odbiorcy gazu [szt.]	8 806	6 251	976	195	913	471
odbiorcy ogrzewający mieszkania gazem [szt.]	1 464,00	831,00	216,00	79,00	179,00	159,00
zużycie gazu [tys. m ³]	6 870	4 005	1 284	293	749	539
ludność korzystająca z sieci	26 814,0	17 628,0	3 738,0	688,0	3 113,0	1 647,0

gazowej						
---------	--	--	--	--	--	--

Na terenie gminy Chodzież, w miejscowości Kamionki planowana jest budowa Huty Szkła wraz z Zakładem Odzysku Energii (ZOE). W uruchomionej instalacji będzie prowadzony odzysk ciepła wytwarzanego przez piece hutnicze do wytopu szkła oraz w wyniku procesu termicznego przekształcania odpadów komunalnych (kod 200301) na instalacji ZOE. Energia cieplna zamieniana będzie w turbogeneratorze na energię elektryczną i wykorzystywana w zakładzie. Jej nadwyżki będą przekazywane do sieci elektroenergetycznej.

3.2.14. Hałas

Hałasem, zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Występujący w środowisku naturalnym hałas spowodowany ludzką działalnością można podzielić na:

- hałas komunikacyjny;
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

3.2.14.1. Hałas komunikacyjny

Czynnikami wpływającymi na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie i płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy. Hałas komunikacyjny ma dominujący wpływ na klimat akustyczny środowiska. Poziomy dźwięków, których źródłem są środki komunikacji drogowej i kolejowej, wynoszą od 75 do 95 dB. W podziale na poszczególne rodzaje pojazdów przedstawiają się następująco:

- Pojazdy jednośladowe 79–87 dB;
- Samochody ciężarowe 83–93 dB;
- Autobusy i ciągniki 85–92 dB;
- Samochody osobowe 75–84 dB;
- Maszyny drogowe i budowlane 75–85 dB;
- Wozy oczyszczania miasta 77–95 dB.

W powiecie chodzieskim hałas komunikacyjny związany jest głównie z drogą krajową nr 11 oraz drogami wojewódzkimi. W powiecie chodzieskim brak jest ekranów akustycznych wzdłuż dróg wojewódzkich. Aktualne pomiary poziomu hałasu z dróg zamieszczono w tabelach poniżej. We wszystkich punktach pomiarowych poziom dopuszczalny został przekroczony.

Tabela 52 Wyniki pomiaru poziomu hałasu komunikacyjnego dla drogi krajowej nr 11 w powiecie chodzieskim (źródło: GDDKiA)

Pora doby	Poziom dopuszczalny	Wartości równoważnego poziomu dźwięku (zmierzone)	Wartości równoważnego poziomu dźwięku (obliczone)	Różnica pomiędzy hałasem pomierzonym a poziomem dopuszczalnym	Niepewność oszacowania wyników pomiarów [dB]	Odległość punktu pomiarowego od krawędzi jezdni [m]
Dzień 6.00-22.00	60	68,1	66,1	8,1	1,3	10
		65,0	63,1	5,0	1,2	20
Noc 22.00-6.00	50	63,4	61,5	13,4	1,4	10
		60,1	58,2	10,1	1,2	20

Tabela 53 Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego dla dróg wojewódzkich nr 191 i 193 wykonanych w 2010 roku (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu)

Nr drogi	Miejscowość	Poziom dźwięku w dzień [dB]	Natężenie ruchu w dniu pomiarów w porze dnia	Poziom dźwięku w nocy [dB]	Natężenie ruchu w dniu pomiarów w porze nocy
191	Wymysław	63,5	2761	56,8	278
193	Chodzież	62,8	8672	56,4	518

3.2.14.2. Hałas przemysłowy (instalacyjny)

Hałas instalacyjny obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje oraz wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do hałasów instalacyjnych zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych i rozrywkowych. Na terenie powiatu chodzieskiego funkcjonujące przedsiębiorstwa, warsztaty oraz podmioty gospodarcze oferujące usługi o charakterze komercyjnym mogą być źródłem tego typu hałasów.

Do największych źródeł tego typu hałasu na terenie powiatu chodzieskiego zaliczyć można elektrownię wiatrową zlokalizowaną na terenie gminy Margonin. Jest to największa farma wiatrowa w Polsce, w jej skład wchodzi 60 turbin wiatrowych o łącznej mocy 120 MW. Turbiny wiatrowe zlokalizowane są na dwóch obszarach o powierzchni ponad 50 km² każdy. Pomiary hałasu prowadzone w elektrowni nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na terenie gminy Margonin.

Tabela 54 Wyniki pomiarów hałasu emitowanego przez Farmę wiatrową Margonin (źródło: Pomiary hałasu wykonane w 2010 r. przez Pracownię Akustyczno-Środowiskową EKO-POMIAR)

Nr punktu pomiarowego	Poziomy dźwięku [dBA]					Niepewność pomiaru U_{95} [dB]	
	$L_{Aeq\dot{s}r\dot{t}la}$	$L_{Aeq\dot{s}r\dot{t}(im)}$	$L_{Aeq\dot{s}r\dot{t}(em)}$	L_{AeqT}	Wartość dopuszczalna [dBA]	$+U_{R95}$	$-U_{R95}$
Obwód nr 1 (Margonin Wschód)							
PKT. Pom P9 h=4 m (pora dnia)	34,2	40,7	39,6	39,6	55	0,81	-1,0
Pkt. Pom. P11 h=4,0 m (pora dnia)	38,5	42,6	40,5	40,5	55	1,1	-1,48
Obwód nr 2 (Margonin Wschód)							
Pkt. pom. P7 h=4,0 m (pora dnia)	34,0	39,3	37,8	37,8	55	0,68	-0,8
Pkt. pom. P8 h=4,0 m (pora dnia)	37,1	40,9	38,5	38,5	55	1,06	-1,4
Pkt. pom. P9 h=4,0 m (pora dnia)	34,2	40,7	39,6	39,6	55	0,81	-1,0
Obwód nr 3 (Margonin Wschód)							
Pkt. pom. P1 h=4,0 m (pora dnia)	33,0	39,7	38,7	38,7	55	0,37	0,40
Pkt. pom. P4 h=4,0 m (pora dnia)	39,6	43,0	40,3	40,3	55	0,58	- 0,67
Pkt. pom. P6 h=4,0 m (pora dnia)	38,4	42,2	40,2	40,2	55	0,77	- 0,93
Obwód nr 4 (Margonin Wschód)							
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	38,3	42,9	41,1	41,1	55	1,04	- 1,38
Pkt. pom. P4 h=4,0 (pora dnia)	39,6	43,0	40,3	40,3	55	0,58	-0,67
Pkt. pom. P5 h=4,0 m (pora dnia)	41,0	46,3	44,7	44,7	55	0,58	- 0,67
Obwód nr 5 (Margonin Wschód)							
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	38,3	42,9	41,1	41,1	55	1,04	- 1,38
Pkt. pom. P3 h=4,0 m (pora dnia)	39,9	42,7	41,1	41,1	55	1,17	- 2,86
Pkt. pom. P5 h=4,0 m (pora dnia)	41,0	46,3	44,7	44,7	55	0,58	-0,67

Nr punktu pomiarowego	Poziomy dźwięk [dBA]					Niepewność pomiaru U_{95} [dB]	
	$L_{Aeq\dot{r}} t\dot{a}$	$L_{Aeq\dot{r}} t (im)$	$L_{Aeq\dot{r}} t (em)$	L_{AeqT}	Wartość dopuszczalna [dBA]	+ U_{R95}	- U_{R95}
Pkt. pom. P7 h=4,0 m (pora dnia)	34,0	39,3	37,8	37,8	55	0,68	- 0,80
Obwód 2 (Margonin Zachód)							
Pkt. pom. P5 h=4,0 m (pora dnia)	33,6	38,0	36,1	36,1	55	1,62	- 2,62
Obwód 1 (Margonin Zachód)							
Pkt. pom. P1 h=4,0 m (pora dnia)	38,5	42,5	40,4	40,4	55	1,12	-1,51
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	35,9	41,9	40,7	40,7	55	1,97	- 3,7
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	32,3	40,2	39,4	39,4	55	1,06	- 1,41
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	37,5	44,8	43,9	43,9	55	1,56	- 2,47
Pkt. pom. P2 h=4,0 m (pora dnia)	33,6	38,0	36,1	36,1	55	1,62	- 2,62

Gdzie:

$L_{Aeq\dot{r}} t\dot{a}$ – wartość zmierzona poziomu równoważnego tła akustycznego;

$L_{Aeq\dot{r}} t (im)$ – średnia zmierzona wartość równoważnego poziomu dźwięku;

$L_{Aeq\dot{r}} r (em)$ – wartość równoważnego poziomu dźwięku po odjęciu wpływu tła akustycznego;

$L_{AeqT} (em)$ – równoważny poziom dźwięku emitowany do środowiska z terenu zakładu dla czasu normatywnego

3.2.15. Pola elektromagnetyczne

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe.

Stacje telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

Pole elektromagnetyczne niekorzystnie zmienia warunki bytowania człowieka, negatywnie wpływa na przebieg procesów życiowych organizmu. Mogą wystąpić zaburzenia funkcji ośrodkowego układu nerwowego, układów: rozrodczego, hormonalnego i krwionośnego oraz narządów słuchu i wzroku. Obecność pól elektromagnetycznych ma również degenerujący wpływ na rośliny i zwierzęta: u roślin – opóźniony wzrost i zmiany w budowie zewnętrznej, u zwierząt – zaburzenia neurologiczne, zakłócenia wzrostu, żywotności i płodności.

Stacje i linie elektroenergetyczne mogą być także źródłem hałasu uciążliwego dla otoczenia (uciążliwość dla środowiska rozumiana jako zjawiska wpływające ujemnie na stan otaczającego środowiska).

Przeprowadzone w 2009 roku przez WIOŚ w Poznaniu badania kontrolne pól elektromagnetycznych w punkcie zlokalizowanym w Margoninie wykazały, że występujące na terenie powiatu chodzieskiego poziomy promieniowania są znacznie mniejsze od dopuszczalnych.

Tabela 55 Wyniki pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych w 2009 roku na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: WIOŚ Poznań)

Lokalizacja punktu	Współrzędne geograficzne		Wynik pomiaru	Poziom dopuszczalny
Margonin, ul. Witosa 1	52°58'28,3"	17°04'53,6"	<0,8 V/m	7 V/m

Tabela 56 Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu chodzieskiego

Gmina	Linie przesyłowe energii elektrycznej/stacje transformatorowe	Przebieg/Lokalizacja
Gmina wiejska Chodzież	Linia 110 kV	Piła-Krzewina-Chodzież-Wągrowiec
	Linie 220 kV	Piła Plewiska-Krzewina
	Stacje transformatorowe	łącznie 47 szt. we wsiach: Słomki Trzaskowice, Stróżewice, Krystynka, Stróżewo Pietronki, Konstantynowo, Zacharzyn, Wymysław, Mirowo, Oleśnica, Trojanka Strzelce, Ciszewo, Strzelęcin, Milcz, Nietuszkowo
		SN/nn 15/04 kV stacja zlokalizowana w miejscowości Rataje
Miasto i Gmina Margonin	Linie 110 kV	Zachodnia część gminy, Pietronki (gmina Chodzież)-Adolfowo-Studźce-Sypniewo-Dziewoklucz
	Stacje transformatorowe	2 szt., miejscowość Sypniewo, działki nr 13/4, 13/5
Gmina	Linie 110 kV	Dwie linie krzyżujące się w miejscowości Dziewoklucz

Gmina	Linie przesyłowe energii elektrycznej/stacje transformatorowe	Przebieg/Lokalizacja
Budzyń	Stacje transformatorowe	95 szt.
Gmina Miejska Chodzież	Linie 110 kV	Gmina Miejska Chodzież zasilana jest ze stacji elektroenergetycznej 110/115 kV, linia przebiega przez miejscowości Chodzież-Rataje-Krzewina

Tabela 57 Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: <http://mapa.btsearch.pl>)

Lp.	Operator	Lokalizacja	Podstawowe dane o stacji
1	Plus	Kierzkowice 12	GSM900
2	T-Mobile	Kierzkowice, Dz. Nr 114/2	GSM900
3	Orange	Kamionka 1a,	GSM900
4	Orange	Chodzież, Łąkowa 2	GSM1800, GSM900, UMTS2100
6	Plus	Chodzież, Zwycięstwa, kotłownia MEC	GSM1800, GSM900, UMTS2100
7	T-Mobile, Orange, Play	Chodzież, Zwycięstwa dz. nr 1440/3	GSM1800, GSM900, UMTS2100
8	Play	Chodzież, Ignacego Paderewskiego 2	E-GSM900
9	Play, T-Mobile	Chodzież, Strzelecka 32	UMTS900, E-GSM900, UMTS2100, GSM1800, GSM900
10	Orange	Chodzież, Tadeusza Siejaka 29	GSM900, UMTS2100
11	Orange	Podanin, Dz. Nr 182/8	GSM1800, GSM900
12	T-Mobile	Podanin, Dz. Nr 401	GSM900
13	Plus	Podanin 53	GSM900, UMTS2100
14	Plus, T-Mobile	Wyszyny 34, Dz. Nr 245	GSM900
15	Plus	Budzyń, Rynkowa	E-GSM900, UMTS2100, UMTS900
16	T-Mobile	Budzyń, Powstańców Wielkopolskich 6	GSM900
17	Orange	Budzyń, Dz. Nr 332/1	CDMA450, GSM1800, GSM900
18	Plus	Budzyń, Wybudowanie 39	GSM900
19	T-Mobile	Margonin, Zielona dz. 24/1, 24/4	GSM900
20	Orange	Margonin, Dz. Nr 24/7	GSM1800, GSM900

Lp.	Operator	Lokalizacja	Podstawowe dane o stacji
21	Plus	Margonin, Kościuszki 13	GSM900
22	Plus, T-Mobile	Konstantynowo, Dz. Nr 132/2	GSM900
23	Orange	Szamocin, Dz. Nr 690	GSM1800,
24	T-Mobile, Plus	Szamocin, Polna 19, Dz. Nr 1070/10	GSM900

4. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska w powiecie chodzieskim

4.1. Główne zagrożenia środowiska - podsumowanie

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń są ściśle związane ze specyfiką danego obszaru, tj. poziomem rozwoju gospodarczego w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi.

4.1.1. Zagrożenia naturalne

Główne zagrożenia naturalne na terenie powiatu chodzieskiego dotyczą:

- zagrożenie występowaniem powodzi i lokalnych podtopień – zagrożenie to dotyczy głównie terenów położonych w Dolinie Noteci w północnej części powiatu; w mniejszym stopniu na podtopienia narażone są tereny położone nad małymi ciekami wodnymi i jeziorami; lokalne podtopienia są często skutkiem działalności człowieka, powoduje je m.in. podnoszenie rzędnych działek budowlanych, zasypywanie rowów melioracyjnych, czy uszkodzanie drenów;
- zagrożenie występowaniem pożarów lasów – duża penetracja lasów przez mieszkańców sprzyja powstawaniu pożarów, dotyczy to zwłaszcza drzewostanów sosnowych na siedliskach boru suchego i boru świeżego w okresie lata i wczesnej wiosny. Zagrożenie pożarami lasów jest zwiększane przez:
 - złą kondycję zdrowotną lasów;
 - zmiany klimatyczne, a w szczególności występowanie bezśnieżnych zim i długotrwałych okresów wysokich temperatur.

4.1.2. Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z działalności człowieka i związane są z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów naturalnych. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Mieszkalnictwo

Główny problem stanowi niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej – korzysta z niej około 77,7% mieszkańców powiatu (wg GUS). Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków stwarza problem nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych, które trafiają do wód lub do ziemi, co powoduje ich zanieczyszczenie. Potencjalne zanieczyszczenie wód gruntowych ściekami bytowymi jest szczególnie istotnym problemem w powiecie chodzieskim, gdyż woda pitna dla mieszkańców gminy pobierana jest ze stosunkowo płytko położonej i słabo izolowanej, warstwy wodonośnej. Stąd wszelkie zanieczyszczenia wód gruntowych stwarzają zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Również wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych wiąże się ze zwiększaniem ich trofii (żywności), a co za tym idzie

pogorszeniem jakości wód. Powiat chodzieski znajduje się na obszarze dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP 138 Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka i GZWP 139 Dolina Kopalna Smogulec-Margonin. Wszelkie zanieczyszczenia przedostające się do wód gruntowych mogą infiltrować włąb podłoża geologicznego stwarzając zagrożenie dla zasobów wodnych wymienionych wyżej Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Zwiększenie udziału powierzchni zabudowanych wpływa również na ilość wody retencjonowanej w glebie. Wody opadowe i roztopowe z terenów utwardzonych i zabudowanych trafiają często do sieci kanalizacyjnej bądź bezpośrednio do cieków wodnych. Taki sposób zagospodarowania wód przyczynia się do zmniejszenia ilości wody zasilającej wody podziemne, a co za tym idzie zmniejszenia zasobów tych wód. Zwiększenie gęstości zabudowy na terenach położonych w pobliżu brzegów jezior przyczynia się do pogorszenia stanu jakości wód poprzez zwiększenie spływu powierzchniowego.

Kolejne zagrożenie stanowi emisja niska zanieczyszczeń powietrza. Główną technologią ogrzewania mieszkań w powiecie chodzieskim są piece centralnego ogrzewania opalane węglem i drewnem, jedynie 1464 gospodarstwa domowe są ogrzewane gazem. Pozostałe gospodarstwa domowe wyposażone są w indywidualne systemy grzewcze na tradycyjne paliwo, co znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki, benzo/a/pirenu i pyłu w powietrzu w sezonie grzewczym. Problem niskiej emisji związany jest z wykorzystywaniem węgla, jako głównego paliwa do wytwarzania ciepła w gospodarstwach domowych zaopatrywanych z indywidualnych systemów grzewczych.

Istotnym problemem jest presja urbanizacyjna. Teren powiatu stanowi cenny przyrodniczo obszar i korytarz migracyjny o znaczeniu europejskim. Zbyt szybki i źle zaplanowany rozwój budownictwa mieszkaniowego może przyczynić się do degradacji ważnych przyrodniczo obszarów a także zaburzyć funkcjonowanie korytarza ekologicznego w Dolinie Noteci.

System komunikacyjny

System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, a więc emisji spalin, generowania hałasu, degradacji walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Ponadto drogi są potencjalnym źródłem zanieczyszczenia środowiska związkami ropopochodnymi związkami chemicznymi używanymi do odśnieżania. Największe zagrożenie hałasem i emisją spalin ze strony systemu komunikacyjnego na terenie powiatu chodzieskiego występuje wzdłuż drogi krajowej nr 11. Linia kolejowa przebiegająca przez powiat stwarza głównie zagrożenia związane z emisją hałasu. Transport kolejowy stanowi także potencjalne zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego, które może wystąpić w przypadku wycieku transportowanych kolejną substancji chemicznych.

Szlaki komunikacyjne stanowią bariery w migracji organizmów żywych, dlatego na terenach stanowiących korytarze ekologiczne o dużym znaczeniu - takich, jak powiat chodzieski - niezwykle istotny jest rozwój sieci drogowej z uwzględnieniem przyrodniczej roli tych obszarów.

Przemysł

Na terenie powiatu nie są zlokalizowane większe zakłady przemysłowe, które mogłyby wpływać na pogorszenie stanu jakości środowiska.

Niekorzystny wpływ na środowisko może wywierać zlokalizowana w gminie Margonin największa w Polsce elektrownia wiatrowa o mocy 120 MW. Wpływ elektrowni wiatrowej na środowisko może przejawiać się poprzez:

- emisję hałasu i infradźwięków;
- zaburzanie tras migracyjnych ptaków;
- niekorzystny wpływ na populacje nietoperzy;
- emisję pól elektromagnetycznych;
- pogarszanie walorów krajobrazowych gminy.

Gospodarka odpadami

Niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze wywierają odpady porzucane na dzikich wysypiskach. Bieżące likwidowanie tych wysypisk, rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, egzekwowanie obowiązku oddawania posiadanych odpadów firmom posiadającym wymagane zezwolenia na zbiórkę i transport odpadów, zorganizowanie i wdrożenie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, opon, sprzętu AGD i RTV powinno przyczynić się do wyeliminowania zagrożeń środowiska powodowanych kumulowaniem odpadów w środowisku.

Rolnictwo

Rolnictwo odgrywa bardzo dużą rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego powiatu chodzieskiego, użytki rolne stanowią 56,6 % jego powierzchni.

Rolnictwo jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz ścieków pochodzących z chowu zwierząt gospodarskich. Niewłaściwa gospodarka nawozami mineralnymi oraz niewłaściwe przechowywanie nawozów naturalnych i sianokiszzonek jest źródłem zanieczyszczeń przyczyniających się do eutrofizacji wód powierzchniowych. Również użytkowanie gruntów ornych i pastwisk położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych może mieć negatywny wpływ na jakość wód.

Rolnictwo może także przyczyniać się do zwiększonej erozji wodnej i eolicznej gleb poprzez niewłaściwe gospodarowanie na obszarach o dużych spadkach terenu.

4.2. Priorytety ochrony środowiska

W oparciu o diagnozę stanu środowiska oraz zagrożenia środowiska zdefiniowano najważniejsze priorytety ochrony środowiska w powiecie chodzieskim:

W zakresie ochrony przyrody:

- Ochrona obszarów leśnych i zadrzewionych;

- Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- Minimalizacja presji mieszkańców na tereny cenne przyrodniczo;
- Zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego wzdłuż Doliny Noteci;

W zakresie ochrony wód:

- Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej;
- Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia ludności w wodę;
- Zapewnienie najwyższej jakości wód podziemnych i powierzchniowych;
- Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami;
- Ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych;

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- Zmniejszenie emisji niskiej;
- Stosowanie energooszczędnych technologii i termomodernizacja budynków;
- Zmniejszenie zagrożenia ze strony systemu komunikacyjnego;

W zakresie ochrony przed hałasem:

- Monitorowanie poziomu hałasu komunikacyjnego wzdłuż dróg oraz hałasu emitowanego przez zlokalizowane na terenie powiatu elektrownie wiatrowe;

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- Zapewnienie dotrzymania standardów jakości gleb na terenie powiatu;
- Ochrona terenów rolniczych o dużych spadkach terenu przed degradacją;

W zakresie edukacji ekologicznej:

- Kontynuacja edukacji ekologicznej mieszkańców.

5. Strategia ochrony środowiska do roku 2019

5.1. Wprowadzenie

Proces planowania strategicznego i operacyjnego polega na znalezieniu odpowiedzi na trzy podstawowe pytania:

- gdzie jesteśmy?
- gdzie chcemy się znaleźć?
- w jaki sposób chcemy to zrobić?

Odpowiedzi na pierwsze dwa pytania nakreślają ramy procesu planowania strategicznego, natomiast odpowiedź na trzecie pytanie definiuje zakres planowania operacyjnego. Planowanie strategiczne określa długoterminową wizję i misję powiatu oraz wyznacza cele strategiczne. Planowanie operacyjne transformuje cele strategiczne na realne zadania, których wykonanie zbliży do osiągnięcia celów strategicznych.

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań.

Na proces planowania nakładają się również uwarunkowania wynikające z istniejących programów sektorowych, planów i programów wyższego szczebla. Formułowane cele i zadania są pochodną obecnego stanu i zagrożeń środowiska na terenie powiatu. Specyfika przeważającej działalności gospodarczej oraz charakterystyka funkcjonalna powiatu warunkuje kierunki działań i zadania, jakie należy wykonać, aby we właściwy sposób przeciwdziałać degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców powiatu.

5.2. Cel nadrzędny

W przypadku powiatu chodzieskiego cel nadrzędny został zdefiniowany jako:

„Zrównoważony rozwój powiatu gwarantujący wysoką jakość życia mieszkańców i zachowanie walorów przyrodniczych”

5.3. Cele systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 8-10 lat. Cele systemowe są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na danym terenie. W przypadku tym stan negatywny zostaje przekształcony na stan pozytywny. Cele systemowe powinny charakteryzować się tym, że są: specyficzne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe.

Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań, a w ramach tych konkretne zadania, poprzez które cele te będą realizowane. Zadania podzielono na

krótkoterminowe, czyli takie, które przewidziano do realizacji w latach 2012 – 2015 oraz zadania długoterminowe -- przewidziane do realizacji w latach 2016 – 2019.

W harmonogramie działań na lata 2012-2015 ujęto poszczególne zadania niezbędne do osiągnięcia założonych celów, wraz z szacunkowymi kosztami realizacji zadania w poszczególnych latach, potencjalnymi źródłami finansowania zadania, jednostką odpowiedzialną za realizację oraz wskaźnikiem monitoringu wykonania zadania.

5.3.1. Zasoby przyrody

Cel systemowy:

Zachowanie i ochrona bioróżnorodności
--

Kierunki działań:

1) Ochrona przyrody

Zadania krótkoterminowe:

- Współpraca z instytucjami zarządzającymi położonymi na terenie powiatu rezerwatami przyrody, obszarami Natura 2000 i Obszarem Chronionego Krajobrazu, w zakresie ochrony tych obszarów;
- Szkolenia pracowników starostwa powiatowego w zakresie ochrony środowiska i przyrody;
- Uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych w planowaniu inwestycji.

Zadania długoterminowe:

- Zachowanie powierzchni lasów, parków i terenów zadrzewionych.

Zachowanie powierzchni lasów, terenów zadrzewionych i parków jest niezwykle istotne dla utrzymania wysokiej jakości życia mieszkańców powiatu. Objęcie ochroną wartościowych obiektów i obszarów ma na celu: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody. Zadania te realizowane są poprzez wprowadzenie szeregu ograniczeń, zakazów i nakazów, których zakres uzależniony jest od formy ochrony prawnej oraz indywidualnych cech chronionego ekosystemu. Obszary zielone stanowią miejsce infiltracji wód opadowych i roztopowych, naturalny filtr powietrza, a także pełnią funkcje ekranów akustycznych i terenów rekreacyjnych. Ze względu na dużą presję mieszkańców na te tereny oraz negatywny wpływ zanieczyszczeń środowiska, obszary te wymagają specjalnej uwagi władz powiatu. Władze powiatu nie posiadają kompetencji w zakresie tworzenia nowych form ochrony przyrody, dlatego rola powiatu w tym zakresie powinna skupiać się na planowaniu inwestycji z uwzględnieniem wymogów ochronnych istniejących na obszarze powiatu form ochrony przyrody.

2) Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów, zadrzewień i terenów zieleni urządzonej

Zadania krótkoterminowe:

- Powiększanie powierzchni terenów zielonych;
- Lokalizacja zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż istniejących i projektowanych dróg;
- Zachowanie istniejących zakrzaczeń i zadrzewień;
- Zakładanie nowych zadrzewień z wykorzystaniem rodzimych gatunków drzew i krzewów;
- Pielęgnacja drzew w zadrzewieniach zgodnie z zasadami sztuki ogrodniczej;
- Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych skierowana do prywatnych właścicieli lasów;
- Współpraca z nadleśnictwami w zakresie tworzenia nowych i zarządzania istniejącymi szlakami turystycznymi.

Zadania długoterminowe:

- Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- Rozwijanie sieci zadrzewień przydrożnych;
- Ograniczenie antropopresji na lasy.

Zrównoważone użytkowanie lasów należy realizować poprzez gospodarkę leśną prowadzoną zgodnie z wymaganiami ochrony przyrody. Trwale zrównoważona gospodarka leśna, to działalność zmierzająca do ukształtowania takiej struktury lasów i wykorzystania ich w taki sposób i w tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego i żywotności. Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu. Należy dążyć do renaturyzacji lasów silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Planując skład gatunkowy nowych drzewostanów należy uwzględniać skład gatunkowy zbiorowiska roślinnego stanowiącego potencjalną roślinność naturalną na odpowiednich siedliskach. Lasy i tereny zadrzewione pełnią funkcje rekreacyjne, klimatotwórcze i ochronne. Za gospodarkę leśną w lasach należących do Skarbu Państwa, które stanowią większość lasów powiatu chodzieskiego odpowiada nadleśnictwo Podanin. Starosta nadzoruje gospodarkę leśną w lasach prywatnych i powinien egzekwować od prywatnych właścicieli prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej. Na podstawie porozumienia z dnia 7 stycznia 2008 r. Starosta Chodzieski powierzył Nadleśnictwu Podanin nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Planowane działania edukacyjne w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych skierowane będą do całego społeczeństwa, a szczególnie do właścicieli lasów prywatnych. Realizacja zadania polegała będzie na organizowaniu spotkań promujących to zagadnienie.

Władze powiatu powinny uwzględniać lokalizację nowych zadrzewień i zakrzaczeń wzdłuż dróg powiatowych. Stanowią one korytarze ekologiczne oraz ograniczają rozprzestrzenianie się hałasu i zanieczyszczeń powietrza na tereny przylegające do ciągów komunikacyjnych. Należy również w celu zwiększenia bezpieczeństwa ruchu, z zachowaniem szczególnie cennych okazów oraz zabytkowych alej drzew, usuwać drzewa rosnące na koronach dróg i zakładać nowe szpalery na pasach ochronnych po zewnętrznych stronach rowów. Stworzenie sieci zadrzewień będzie wpływać pozytywnie również na pozostałe komponenty środowiska takie, jak jakość wód, czy powietrza.

5.3.2. Zasoby wodne

Cel systemowy:

Zapewnienie mieszkańcom powiatu odpowiedniej jakości wody pitnej. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Kierunki działań:

1) Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych. Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi i ochrona wód.

Zadania krótkoterminowe:

- Ochrona zbiorników wodnych;
- Ograniczenie marnotrawstwa i strat wody w systemach wodociągowych;
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągów;
- Kontynuacja działań rekultywacyjnych na szczególnie zeutrofizowanych jeziorach;
- Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Rataje w gminie wiejskiej Chodzież;
- Dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie wiejskiej Chodzież;
- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Budzyń; przebudowa ujęcia wody w Dziewokluczu
- Budowa kolektora sanitarnego wraz z przykanalikami do granic posesji dla miejscowości Atanazyn w gminie Szamocin;
- Modernizacja i rozbudowa urządzeń wodno-kanalizacyjnych;
- Produkcja wody i poprawa bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę w mieście Chodzież;

- Rozbudowa miejskiej oczyszczalni ścieków w Chodzieży;

Zadania długoterminowe:

- Dalsza rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej;
- Likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków;
- Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów komunalnych;
- Ograniczanie odpływu zanieczyszczeń z obszarów zurbanizowanych;
- Ograniczanie odpływu zanieczyszczeń z obszarów rolniczych;
- Dalsza rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej;
- Minimalizacja wykorzystania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie gospodarstw domowych.

Za priorytetowe działanie wpływające na jakość wód powierzchniowych i podziemnych w powiecie chodzieskim należy uznać rozwój systemu kanalizacji sanitarnej i wodociągów. Część z zaplanowanych działań polegała będzie na jednoczesnej budowie i modernizacji kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej, co jest uzasadnione z ekonomicznego i środowiskowego punktu widzenia. Zadania z zakresu rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej leżą w kompetencji gmin wchodzących w skład powiatu chodzieskiego, rola władz powiatu ogranicza się do wspierania tych działań w ramach posiadanych kompetencji np. do opiniowania gminnych programów ochrony środowiska.

Na jakość wód zasadniczy wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych. Wielkość dopływu zanieczyszczeń przedostających się poprzez spływy powierzchniowe z terenów użytkowanych rolniczo uzależniona jest od: sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia, przepuszczalności geologicznych utworów powierzchniowych i warunków meteorologicznych. Tą drogą do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby. Poważnym zagrożeniem dla jakości wód jest niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska. Ograniczenie spływu azotu z pól do wód podziemnych i powierzchniowych można osiągnąć poprzez racjonalne dozowanie i limitowanie środków płonotwórczych na użytkach rolnych. Odpowiednie przechowywanie nawozów naturalnych chroni przed niekontrolowanym przedostawianiem się niebezpiecznych substancji do wód.

Istotne znaczenie mają działania związane z optymalizacją zużycia wody, zarówno do celów bytowych, jak i gospodarczych. Optymalizacja zużycia wody będzie prowadzona poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (rozbudowa sieci wodociągowej) i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

Duże znaczenie dla wielkości retencji wodnej mają małe, często astatyczne zbiorniki wodne. Magazynują one wodę w okresach o dużych opadach i stopniowo oddają ją w okresach suchych, stąd utrzymanie takich zbiorników jest niezwykle ważnym zadaniem. Zbiorniki te można chronić np. poprzez tworzenie użytków ekologicznych. Działanie to leży poza kompetencjami władz powiatu, których rola sprowadza się do kampanii edukacyjnych wśród mieszkańców oraz opiniowania gminnych programów ochrony środowiska. Władze

powiatu mogą również wpływać na jakość wód i sposób gospodarowania nimi na etapie wydawania pozwoleń wodnoprawnych na korzystanie z wód, czy na rolnicze wykorzystanie ścieków.

2) Ochrona przeciwpowodziowa i ochrona przed podtopieniami:

Zadania krótko- i długoterminowe:

- Wyposażenie i utrzymanie powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, organizowanie akcji przeciwpowodziowych na szczeblu powiatowym;

Kompetencje powiatu w zakresie ochrony przed powodzią ograniczają się do utrzymywania magazynu sprzętu przeciwpowodziowego.

5.3.3. Powietrze atmosferyczne

Cel systemowy:

<p><i>Poprawa stanu jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.</i></p>
--

Kierunki działań:

1) Ograniczenie niskiej emisji

Zadania krótkoterminowe:

- Wymiana starych urządzeń grzewczych na nowocześniejsze i bardziej przyjazne dla środowiska w obiektach stanowiących własność Powiatu (np. system gazowy);
- Termomodernizacja budynków należących do Powiatu;
- Uwzględnienie oddziaływania pól elektromagnetycznych w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych obiektów,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w Budzynie, gminnego Ośrodka kultury; Ośrodka Zdrowia w Wyszynach, świetlic wiejskich: Prosna, Bukowiec, Nowe Brzeźno, Grabówka, Dziewoklucz, budynek przeznaczony na nową siedzibę UG.
- Termomodernizacja budynków w gminie miejskiej Chodzież;
- Likwidacja pokryć dachowych zawierających azbest w gminie wiejskiej Chodzież;

Zadania długoterminowe:

- Dalsza gazyfikacja obszaru powiatu;
- Stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów;
- Realizacja założeń Wielkopolskiej Agencji Zarządzania Energią;

Ograniczenie niskiej emisji polegać powinno głównie na wymianie węglowych urządzeń grzewczych na urządzenia opalane bardziej ekologicznym paliwem.

Należy promować działania zmniejszające straty ciepłe w budynkach (izolacja cieplna, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Termomodernizacja prowadzona zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej pozwoli na redukcję zużycia energii i ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Powiat Chodzieski przystąpił (posiada 1 udział) do Wielkopolskiej Agencji Zarządzania Energią, która powstała zgodnie z Uchwałą Samorządu Województwa Wielkopolskiego nr XXXIX/548/09 z dnia 28 września 2009 r. Celem działalności Spółki WAZE jest realizowanie zadań w zakresie podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego, poszanowania energii w tym promocji racjonalnego jej wykorzystania, sprzyjającego ochronie środowiska, pomocy samorządom, małym i średnim przedsiębiorstwom oraz konsumentom w tym zakresie. Spółka prowadzi działania mające na celu popularyzację proekologicznych metod produkcji energetycznej zwłaszcza w oparciu o źródła odnawialne oraz będzie podejmowała prace zamierzające do rozpoznania możliwości, potrzeb i zasobów związanych z energetyką na terenie województwa wielkopolskiego.

2) Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego

Zadania krótkoterminowe:

- Zwiększenie liczby ścieżek rowerowych i spacerowych na terenie powiatu oraz poprawa ich jakości;
- Rozpoznanie lokalizacji obszarów narażonych na przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych;
- Bieżące remonty dróg powiatowych;
- Budowa ścieżki rowerowej Podanin w gminie wiejskiej Chodzież;
- Budowa, przebudowa dróg gminnych w gminie Budzyń; budowa ścieżek pieszo rowerowych;
- Przebudowa dróg w mieście Chodzież;

Zadania długoterminowe:

- Remonty nawierzchni dróg;
- Rozwój transportu rowerowego;

- Wprowadzenie i propagowanie systemu przewozów kombinowanych: rower z innymi środkami lokomocji.

Na obszarze powiatu pomiary poziomu hałasu emitowanego w związku z eksploatacją dróg prowadzone są przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad oraz Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu. Badania te wykazały przekroczenia norm hałasu w punktach objętych monitoringiem.

Działania prowadzące do obniżenia poziomu hałasu wzdłuż dróg oraz podniesienia standardów życia na tych terenach:

- Prowadzenie odpowiedniego planowania przestrzennego, mającego na celu minimalizację uciążliwości komunikacyjnych (rozdział funkcji terenu pod kątem wymogów normatywnych);
- Zwiększenie zakresu wykorzystania urbanistycznych i budowlanych środków ochrony przed hałasem (ekrany i przegrody akustyczne, zadrzewienia i zakrzewienia, dźwiękochłonne elewacje i szyby w budownictwie);
- Poprawa standardów technicznych dróg;
- Tworzenie warunków dla intensyfikacji ruchu rowerowego.

5.3.4. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe

Cel systemowy

Ochrona gleb i zapobieganie erozji

Kierunki działań:

1) Zapobieganie degradacji gleb

Zadania krótkoterminowe:

- Edukacja rolników w zakresie racjonalnego użytkowania środków ochrony roślin i nawozów;
- Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw;
- Zabezpieczenie terenów narażonych na erozję poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń;
- Monitorowanie stanu gleb na obszarze powiatu chodzieskiego;
- Rekultywacja składowiska Kamionka w gminie wiejskiej Chodzież;
- Rekultywacja komunalnego składowiska odpadów w Budzynie – Łucjanowie w gminie Budzyń;

- Rekultywacja komunalnego składowiska odpadów w Jaktorowie w gminie Szamocin;

Zadania długoterminowe:

- Zachowanie standardów jakości gleb;
- Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze.

2) Zapobieganie degradacji powierzchni terenu

Zadania krótkoterminowe i długoterminowe:

- Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Erozja wietrzna jest typowa dla otwartych przestrzeni dużych areałów gruntów ornych, dlatego dla ochrony takich terenów niezbędne będzie stosowanie zadrzewień oraz podobnie jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną.

Zasadniczym zagrożeniem dla przyległych do szlaków komunikacyjnych gruntów jest emisja pyłu i metali ciężkich, która powoduje kumulację zanieczyszczeń w glebie. Rola powiatu w ochronie gleb ogranicza się głównie do roli edukacyjnej oraz do monitorowania stanu gleb w powiecie.

5.3.5. Edukacja ekologiczna

Cel systemowy:

Świadome ekologicznie społeczeństwo
--

Kierunek działań:

1) Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadania krótko- i długoterminowe:

- Edukacja mieszkańców powiatu w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska oraz edukacja w placówkach oświatowych;
- Szkolenia pracowników starostwa powiatowego z zakresu ochrony środowiska i edukacji ekologicznej w miejscu pracy;
- Zakup nagród i upominków dla uczestników przedsięwzięć ekologicznych;
- Stworzenie i rozwijanie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Niezbędnym warunkiem realizacji celów w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska oraz racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jest dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej. Konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: dzieci oraz osób dorosłych i różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przedsiębiorców). Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia

obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe. System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze w powiecie problemy związane z ochroną środowiska.

Najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na jego stan. Edukacja społeczeństwa powinna pomóc w ukształtowaniu właściwego stosunku do otaczającego środowiska naturalnego, doprowadzić do jego większego poszanowania i zachęcić do wprowadzania zdrowego trybu życia.

Należy również podjąć działania na rzecz sprawnego pozyskiwania i dystrybucji informacji o środowisku poprzez tworzenie rejestrów informacji środowiskowych. Udostępnianie informacji będzie pomocne przy stymulowaniu proekologicznych zachowań społeczności lokalnej.

6. Aspekty ekonomiczne wdrażania Programu

6.1. Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2012 – 2015

Realizacja zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska wiąże się z wysokimi nakładami finansowymi. Oszacowanie kosztów wdrażania programu podaje się zwykle w ujęciu cztero- lub pięcioletnim, tj. odpowiadającym okresowi realizacji celów krótkoterminowych. Szacunek kosztów w perspektywie do 2019 roku byłby obciążony zbyt dużym błędem i stałby się mało przydatny.

Zestawienie kosztów realizacji działań w latach 2012-2015 opracowano w oparciu o inwestycje, wyszczególnione w harmonogramie realizacji przedsięwzięć w rozdziale 7. Dla pewnych działań pozainwestycyjnych koszty zostały określone jako „wkład rzeczowy”. Dotyczy to przedsięwzięć, które są trudne do oszacowania, gdyż uzależnione są od bieżącego zapotrzebowania i sytuacji. Wiele działań nieinwestycyjnych będzie również realizowane w ramach codziennych obowiązków pracowników Starostwa Powiatowego w Chodzieży, a więc bez dodatkowych kosztów. Określenie „wkład rzeczowy” dotyczyć może również udziału merytorycznego, udostępnienia zasobów, czy partycypowania w organizacji przedsięwzięcia.

6.2. Struktura finansowania

W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa (PEP), można spodziewać się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie (Tabela poniżej).

Tabela 58 Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu

Źródło finansowania	Wg PEP 2008 (2009-2012)	Wg PEP 2008 (2013-2016)
	Udział (%)	
Środki własne przedsiębiorstw	43	45
Środki jednostek samorządu	11	7
Polskie fundusze ekologiczne	21	24
Budżet państwa	5	7
Fundusze zagraniczne	20	17

6.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 2 stopniowy system), fundacje programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety powiatów i gmin oraz budżet centralny.

6.3.1. Krajowe fundusze ekologiczne

6.3.1.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem istnienia funduszy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości finansowania przedsięwzięć proekologicznych niezależnie od sytuacji ekonomiczno-finansowej budżetu państwa. Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i preferencyjnych pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologiczne. Wynika to z ilości środków jakimi dysponują fundusze, korzystnymi warunkami udostępniania środków finansowych, uproszczonymi procedurami uzyskania wsparcia finansowego, regionalnego i lokalnego charakteru funduszy. Lokalny charakter funduszy sprawia, że różnią się one między sobą co do zasobności finansowej, priorytetów inwestycyjnych, koordynacji prac i systemu procedur.

W Polsce działają:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. Narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska działają na podstawie art. 400 Ustawy prawo ochrony środowiska. Fundusze te udzielają wsparcia w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie. Najważniejszym zadaniem NFOŚiGW w ostatnich latach jest sprawne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej. Źródłem wpływów

NFOŚiGW są opłaty za korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie przepisów regulujących warunki korzystania ze środowiska.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Podstawą oferty WFOŚiGW w Poznaniu są preferencyjne pożyczki. Wysokość pożyczki może wynieść do 80% kosztu całkowitego przedsięwzięcia. Jej spłata może zostać rozłożona na okres do 15 lat z możliwością 18 miesięcy karencji w spłacie. Oprocentowanie pożyczki jest uzależnione od typu podmiotu oraz charakteru realizowanego przedsięwzięcia i wynosi od 0.2 do 0.8 stopy redyskonta weksli (SRW).

Fundusz udziela również dotacji – w formie pomocy bezzwrotnej – przeznaczonych głównie na realizację zadań o charakterze nieinwestycyjnym (edukacja ekologiczna, ochrona przyrody, itp.). Standardowo wynoszą one do 50% kosztu całkowitego przedsięwzięcia, ale w uzasadnionych przypadkach poziom ten może być wyższy.

Kolejną propozycją są dopłaty do kredytów komercyjnych zaciąganych w bankach.

Zasady przyznawania pomocy regulują dokumenty WFOŚiGW w Poznaniu: „Lista przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW w Poznaniu”, „Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu” oraz „Szczegółowe warunki dofinansowania zadań ze środków WFOŚiGW w Poznaniu. Klasyfikacja kosztów - Oprocentowanie pożyczek - Częściowe umorzenia.”

6.3.1.2. Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych powstał na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U.2004.121.1266 j.t.), która jest podstawą prawną i źródłem jego funkcjonowania. Funkcjonowanie FOGR szczegółowo określa regulamin ustalony przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Z funduszu mogą być dofinansowane następujące działania:

- Rekultywacje na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nieustalonych osób;
- Rolnicze zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych;
- Użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, usuwanie kamieni i odkrzaczanie;
- Przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych, w tym zwrot kosztów zakupu nasion i sadzonek, utrzymania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwerozyjnych, oraz odszkodowania, o których mowa w art. 15 ust. 3;
- Budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji;
- Budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych;
- Wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych;
- Wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych na obszarach ograniczonego użytkowania, o których mowa w art. 16, oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych;
- Wykonywanie zastępcze obowiązków określonych w ustawie;

- Rekultywację nieużytków i użyznianie gleb na potrzeby nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych;
- Zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych, do wysokości 5% rocznych dochodów Funduszu.

Dochodami FOGR są:

- Opłaty z tytułu wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej;
- Opłaty z tytułu wykorzystywania na cele nierolnicze gruntów wyłączonych z produkcji rolniczej;
- Opłaty z tytułu niewykonania obowiązku zdjęcia i wykorzystanie próchnicznej warstwy gleby;
- Opłaty oraz należności i opłaty roczne podwyższone z tytułu niezgodnego z przepisami wyłączenia gruntów z produkcji rolnej;
- Opłaty z tytułu nie zakończenia rekultywacji gruntów zdewastowanych.

O dofinansowanie ze środków Funduszu mogą ubiegać się zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i osoby fizyczne oraz osoby prawne, podejmujące zamierzenia inwestycyjne w rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Nadzór nad Funduszem prowadzi Departament Geodezji i Gospodarki Mieniem Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie.

6.3.1.3. Fundusz Leśny

Podstawą prawną do utworzenia Funduszu Leśnego była Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji gruntów z 1971 r. Fundusz Leśny stanowi formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie o lasach. Fundusz Leśny przeznacza się dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej. Środki Funduszu Leśnego mogą także być przeznaczone na: wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.

Część środków funduszu leśnego przeznacza się na zalesianie gruntów, które nie są własnością Skarbu Państwa.

Źródła wpływów Funduszu Leśnego:

- a) Odpis podstawowy liczony od wartości sprzedaży drewna obciążający koszty działalności nadleśnictw;
- b) Należności, kary i opłaty związane z wyłączeniem z produkcji gruntów leśnych;
- c) Należności wynikające z odszkodowań:

≡ ~~Środki Funduszu Leśnego mogą być przeznaczone na: wspólnie przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.~~

- d) Dochody z udziału w spółkach;
- e) Dotacje budżetowe, z wyłączeniem dotacji celowych na zadania zlecone przez administrację rządową, a w szczególności na:

- = Wykonanie czynności z zakresu gospodarki leśnej, w tym: wykonywanie i ochronę upraw i młodników powstałych w ramach realizacji tego programu;
- Zagospodarowanie i ochronę lasów w przypadku zagrożenia ich trwałości;
- Sporządzanie okresowych, wielkoobszarowych inwentaryzacji stanu lasów, aktualizacji stanu zasobów leśnych oraz prowadzenie banku danych o zasobach leśnych;
- = Opracowanie i realizacja planów gospodarki leśnej dla lasów państwowych i lasów komunalnych.

6.3.1.4. Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Fundusz Termomodernizacji utworzono w Banku Gospodarstwa Krajowego ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. Nr 162 ze zmianami). W 2009 roku na mocy ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz.U.10.76.493), rozpoczął działalność Fundusz Termomodernizacji i Remontów, który przejął aktywa i zobowiązania Funduszu Termomodernizacji.

Podstawowym celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. Oznacza to, że realizując przedsięwzięcie termomodernizacyjne inwestor spłaca 75% kwoty wykorzystanego kredytu. Premia termomodernizacyjna przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne z własnych środków.

Przedsięwzięciem termomodernizacyjnym jest ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie:

- Roczno zapotrzebowania na energię dostarczaną do budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania i budynków służących do wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych na potrzeby ogrzewania oraz podgrzewania wody użytkowej:
 - W budynkach, w których modernizuje się jedynie system grzewczy - co najmniej o 10%;
 - W budynkach, w których w latach 1985-2001 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego - co najmniej o 15%;
 - W pozostałych budynkach - co najmniej o 25%;
- Co najmniej 25% rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła, tj.:
 - Kotłowni lub węźle cieplnym, z których nośnik ciepła jest dostarczany bezpośrednio do instalacji ogrzewania i ciepłej wody w budynku;
 - Ciepłowni osiedlowej lub grupowym wymienniku ciepła wraz z siecią ciepłowniczą o mocy nominalnej do 11, 6 MW, dostarczającej ciepło do budynków;
 - Wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków - co najmniej o 20% w stosunku rocznym;
 - Zamianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy, z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych:

- Budynków mieszkalnych;
- Budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego;
- Lokalnej sieci ciepłowniczej;
- Lokalnego źródła ciepła;
- Budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu.

Z premii będą mogli korzystać wszyscy inwestorzy bez względu na status prawny, np.:

- Osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego);
- Gminy;
- Osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych;
- Wspólnoty mieszkaniowe.

Premię termomodernizacyjną przyznaje Bank Gospodarstwa Krajowego. Wniosek o przyznanie premii należy składać, wraz z wnioskiem kredytowym, w Banku Gospodarstwa Krajowego bez udziału innych banków. Formularz wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej można otrzymać w banku Gospodarstwa Krajowego. Podstawowym warunkiem formalnym ubiegania się o premię jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych z premią termomodernizacyjną są udzielane przez banki, które podpisały umowę o współpracy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Są to: Bank BPH S.A., Bank DnB NORD Polska S.A., Bank Millennium S.A., Bank Ochrony Środowiska S.A., Bank Pocztowy S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości S.A., Bank Zachodni WBK S.A., Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A., ING Bank Śląski S.A., Krakowski Bank Spółdzielczy, Kredyt Bank S.A., Mazowiecki Bank Regionalny S.A., Nordea Bank Polska S.A., PKO BP S.A., Bank Pekao S.A.

6.3.2. Fundusze Unii Europejskiej

6.3.2.1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Rada Ministrów przyjęła 29 listopada 2006 roku projekt Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który - zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) - stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w NSRO celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko koncentruje się na działaniach o charakterze strategicznym i ponadregionalnym. Ponad 66% wydatków będzie przeznaczonych na realizację celów Strategii Lizbońskiej. W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych jest 17 osi priorytetowych:

- Gospodarka wodno – ściekowa;
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska;
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
- Drogowa i lotnicza sieć TEN-T;
- Transport przyjazny środowisku;
- Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
- Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej;
- Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku;
- Bezpieczeństwo energetyczne;
- Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia;
- Infrastruktura szkolnictwa wyższego;
- Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- Pomoc techniczna – Fundusz Spójności;
- Konkurencyjność regionów.

Tryb pozakonkursowy obejmie zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:

- Duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro – w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro – w przypadku innych dziedzin, zatwierdzane przez Komisję Europejską;

- Projekty systemowe - polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;
- Projekty indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- Projekty pomocy technicznej.

Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

Tabela 59 Wykaz instytucji uczestniczących w realizacji Programu Operacyjnego
Infrastruktura i Środowisko

Instytucja Pośrednicząca	Oś priorytetowa	Instytucja Wdrażająca
Ministerstwo Środowiska	I	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	II	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej *
	III	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
	IV	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
	V	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
Ministerstwo Transportu	VI	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
		Ministerstwo Gospodarki Morskiej
		Centrum Unijnych Projektów Transportowych
	VIII	Centrum Unijnych Projektów Transportowych
		Ministerstwo Gospodarki Morskiej
Ministerstwo Gospodarki	X	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
		Instytut Paliw i Energii Odnawialnej
	XI	Instytut Nafty i Gazu
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	XII	Władza Wdrażająca Programy Europejskie
Ministerstwo Zdrowia	XIII	Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	XIV	Ośrodek Przetwarzania Informacji

*NFOŚiGW dla projektów powyżej 25 mln euro netto, WFOŚiGW dla projektów poniżej 25

Instytucja Pośrednicząca	Oś priorytetowa	Instytucja Wdrażająca
-------------------------------------	----------------------------	------------------------------

mln euro netto

6.3.2.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego 2007-2013

RPOWW jest jednym z 16 programów regionalnych, które są realizowane w ramach Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (SRK) oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013. Program ma za zadanie wspierać wzrost gospodarczy i zatrudnienie w regionie. Równocześnie jest odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego, której podstawę stanowi Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Jego cele są realizowane w oparciu o współdziałanie z partnerami społecznymi i gospodarczymi, a środki UE mają za zadanie wspierać osiągnięcie założonych celów rozwojowych. Realizacja RPO przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności regionu i zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Województwa Wielkopolskiego. W ramach programu wyznaczono VII priorytetów:

- Konkurencyjność przedsiębiorstw;
- Infrastruktura komunikacyjna;
- Środowisko przyrodnicze;
- Rewitalizacja obszarów problemowych;
- Infrastruktura dla kapitału ludzkiego;
- Turystyka i środowisko kulturowe;
- Pomoc techniczna.

W ramach Priorytetu III wyznaczono następujące cel główny i cele szczegółowe:

Cel główny:

- Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi regionu.

Cel główny osiągnięty będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

- Zmniejszenie rozmiarów emisji zanieczyszczeń do środowiska;
- Poprawa zaopatrzenia w wodę;
- Poprawa gospodarki odpadami;
- Ochrona przyrody;
- Ochrona powietrza;
- Rozbudowa systemów bezpieczeństwa środowiskowego i technologicznego;
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Racjonalne gospodarowanie energią.

6.3.2.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 - 2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Program będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju. Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu, opisanych w Krajowym Planie Strategicznym

Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych:

- Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;
- Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;
- Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;
- Oś 4: Leader.

Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzec Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Fundusze związane z ochroną środowiska będzie można pozyskać w ramach następujących działań PROW:

1) Oś 1:

Działanie 121 -Modernizacja gospodarstw rolnych

Działanie ma m.in. na celu zharmonizowanie warunków produkcji rolnej z wymogami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego. Pomoc jest udzielana na inwestycje dotyczące modernizacji lub rozwoju pierwotnej produkcji roślinnej lub zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej. Operacje mogą dotyczyć produkcji produktów żywnościowych jak i nieżywnościowych (w tym produktów rolnych wykorzystywanych do produkcji energii odnawialnej). W zakres operacji mogą wchodzić inwestycje związane z wytwarzaniem i wykorzystywaniem energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby prowadzenia produkcji rolnej.

Dotowaniu podlegają m.in. wydatki na:

- budowę lub remont połączony z modernizacją budynków lub budowli;
- zakup lub instalację maszyn, urządzeń, w tym sprzętu komputerowego;
- zakup, instalację lub budowę elementów infrastruktury technicznej wpływających bezpośrednio na warunki prowadzenia działalności rolniczej.

Beneficjentem pomocy jest osoba fizyczna, osoba prawna, spółka osobowa, prowadząca działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

W pierwszym okresie wdrażania Programu, celem ułatwienia dostępu do środków publicznych podmiotom, które dotychczas nie otrzymały wsparcia, ogranicza możliwość korzystania z pomocy beneficjentom działania „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, 2004-2006”.

Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w przepisach krajowych.

Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji (części poniesionych kosztów realizacji inwestycji). Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania, w okresie realizacji PROW, nie może przekroczyć 300 000 zł (76 848,2 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatywny.

Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wysokość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł. Ograniczenie to nie dotyczy operacji obejmujących wyłącznie wyposażenie gospodarstwa rolnego w urządzenia do składowania nawozów naturalnych lub projektów związanych z dostosowaniem do norm wspólnotowych.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia;
- 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 60% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez osobę fizyczną, która w dniu złożenia wniosku o pomoc nie ukończyła 40 roku życia, na obszarach górskich, innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, obszarach rolnych objętych siecią NATURA 2000 lub obszarach, na których obowiązują ograniczenia w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- 75% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej w związku z wprowadzeniem w życie Dyrektywy Azotanowej – dotyczy umów zawartych do dnia 30 kwietnia 2008 r.

Działanie 125 -Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa

Schemat II – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

Celem Schematu II jest poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych, zwiększenie retencji wodnej i poprawa ochrony użytków rolnych przed powodzią.

Pomoc udzielana w ramach tego schematu dotyczy realizacji projektów z zakresu melioracji wodnych, a także projektów związanych z kształtowaniem przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, pod warunkiem, że służą one regulacji stosunków wodnych w glebie, ułatwieniu jej uprawy oraz ochronie przeciwpowodziowej użytków rolnych, w tym w szczególności:

- budowa lub remont urządzeń melioracji wodnych służących do retencjonowania i regulacji poziomu wód, np. jazów, zastawek, zbiorników wodnych, stopni wodnych itp.;
- budowa lub remont systemów nawodnień grawitacyjnych;
- remont istniejących urządzeń melioracji wodnych w celu dostosowania ich do nawodnień grawitacyjnych;
- budowa lub remont urządzeń doprowadzających i odprowadzających wodę w ramach systemów urządzeń melioracji wodnych;

- projekty służące poprawie warunków korzystania z wód dla potrzeb rolnictwa;
- projekty z zakresu poprawy ochrony przeciwpowodziowej użytków rolnych.

Zakres działania obejmuje:

- opracowanie dokumentacji technicznej projektów;
- koszty robót budowlano-montażowych z zakresu melioracji wodnych, w tym dotyczących retencji wodnej, w szczególności budowy i modernizacji sztucznych zbiorników wodnych, budowli piętrzących oraz urządzeń do nawodnień grawitacyjnych i ciśnieniowych;
- koszty wykupu gruntu pod inwestycje (koszty te nie mogą stanowić więcej niż 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu).

Beneficjentem Schematu II jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Poziom pomocy wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.

2) Oś 2:

Działanie 214 –Program rolnośrodowiskowy

Realizacja programu rolnośrodowiskowego ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i zachowania różnorodności biologicznej na tych terenach. Głównym założeniem programu jest promowanie produkcji rolnej opartej na metodach zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody.

Celem działania jest poprawa środowiska przyrodniczego i obszarów wiejskich, w szczególności:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;
- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.

Działanie obejmuje 9 pakietów rolnośrodowiskowych:

Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone

Pakiet 2. Rolnictwo ekologiczne

Pakiet 3. Ekstensywne trwałe użytki zielone

Pakiet 4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000

Pakiet 5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000

Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie

Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie

Pakiet 8. Ochrona gleb i wód

Pakiet 9. Strefy buforowe.

Płatność rolnośrodowiskowa wypłacana jest w formie zryczałtowanej i stanowi rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów oraz ponoszonych kosztów transakcyjnych. Płatności rolnośrodowiskowe są przyznawane rolnikom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie zobowiązania rolnośrodowiskowe.

Płatność rolnośrodowiskowa jest pomocą wieloletnią, wypłacaną corocznie, po wykonaniu określonego zestawu zadań w ramach danego wariantu.

Beneficjentem działania jest rolnik.

Działanie 221, 223 – Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne

Cele Działania:

- powiększenie obszarów leśnych poprzez zalesianie użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa;
- utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych;
- zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla oraz ograniczeniu zmian klimatu.

Działanie obejmuje następujące formy pomocy:

- wsparcie na zalesienie, która pokrywa koszty założenia uprawy zgodnie z zasadami obowiązującymi w krajowych przepisach o lasach (Zasady Hodowli Lasu) oraz jeśli jest to uzasadnione - ochrony przed zwierzyną poprzez grodzenie uprawy,
- premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej oraz za ochronę indywidualną sadzonek drzew przed zwierzyną,
- premię zalesieniową, stanowiącą ekwiwalent za wyłączenie gruntu z upraw rolnych.

Wsparcie na zalesienie polega na dofinansowaniu kosztów założenia uprawy, wykonania poprawek w 2 roku i zabezpieczenia przed zwierzyną. Wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 hektar zalesianych gruntów. Wsparcie będzie wypłacane jednorazowo po założeniu uprawy.

Premia pielęgnacyjna stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wypłacaną co roku, przez 5 lat od założenia uprawy, która uwzględnia koszty prac pielęgnacyjnych (zwalczanie chwastów i patogenów), ochronę indywidualną cennych drzew oraz wczesne czyszczenie.

Premia zalesieniowa stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na 1 hektar zalesionych gruntów, wynikającą z utraconych dochodów z tytułu przekształcenia gruntów rolnych na grunty leśne i jest wypłacana co roku, przez 15 lat od założenia uprawy leśnej.

Beneficjentem Działania jest rolnik - właściciel gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne, z wyłączeniem jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej reprezentujących Skarb Państwa w zakresie zarządzania mieniem stanowiącym własność Skarbu Państwa.

Działanie 226 – Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz/wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych

Celem Działania jest przywrócenie lasom zniszczonym w wyniku katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych ich potencjału biologicznego oraz potrzeba ochrony prewencyjnej lasów zagrożonych pożarami.

W ramach działania mogą być wspierane projekty związane z:

- przygotowaniem leśnego materiału rozmnożeniowego na potrzeby odbudowy uszkodzonych lasów;
- uporządkowaniem uszkodzonej powierzchni leśnej;
- odnowieniem lasu wraz z pielęgnacją i ochroną założonych upraw;
- pielęgnacją i ochroną uszkodzonych drzewostanów oraz cennych obiektów przyrodniczych;
- udostępnianiem terenów leśnych dla wypełniania funkcji społecznych lasu;
- wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej.

Działanie realizowane będzie w ramach dwóch schematów:

Schemat I – Wsparcie dla obszarów, na których nastąpiła katastrofa naturalna lub klęska żywiołowa.

Schemat II – Wprowadzenie elementów zapobiegawczych na terenach zaliczonych do dwóch najwyższych kategorii zagrożenia pożarowego.

Pomoc udzielana w ramach powyższego działania dostępna będzie, w przypadku wystąpienia naturalnej katastrofy lub pożaru na obszarach leśnych całej Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na formę własności.

Beneficjentem są jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – Nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Pomoc udzielana jest na mocy umowy i polega na refinansowaniu poniesionych kosztów.

3) Oś 3:

Działanie 321 - Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

Pomocy udziela się na realizację projektów w zakresie:

- a) gospodarki wodno-ściekowej w szczególności:
 - zaopatrzenia w wodę;
 - odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej;
- b) tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;
- c) wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

Zakres pomocy obejmuje koszty inwestycyjne, w szczególności: zakup materiałów i wykonanie prac budowlano – montażowych, zakup niezbędnego wyposażenia.

Beneficjentem jest gmina lub jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Pomoc może być przyznana na:

- a) projekt realizowany w miejscowości należącej do:
 - gminy wiejskiej lub
 - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub
 - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys.

b) projekt spełniający wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tego projektu.

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych projektu – max. 75 % kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu pochodzi ze środków własnych.

6.3.2.4. Fundusz LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony przyrody.

LIFE+ składa się z trzech komponentów, w ramach których współfinansowane są projekty w zakresie:

- Wdrażania dyrektywy Ptasiej i dyrektywy Siedliskowej, w tym ochrony priorytetowych siedlisk i gatunków;
- Ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie ochrony zdrowia i polepszania jakości życia oraz wdrażania

polityki zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami;

- Działań informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiany najlepszych doświadczeń i praktyk;

Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:

- Przyroda i różnorodność biologiczna;
- Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska;
- Informacja i komunikacja.

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w średniej wysokości 50% wartości projektu. Nabór wniosków ogłaszany jest raz do roku przez Komisję Europejską.

6.3.3. Instytucje i programy pomocowe

6.3.3.1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Dopłaty do upraw roślin energetycznych

O płatność do upraw roślin energetycznych może ubiegać się rolnik, który:

- Uprawia rośliny energetyczne przeznaczone do przetworzenia na produkty energetyczne i zawrze umowę na dostawę surowców energetycznych z zatwierdzonymi podmiotami skupującymi lub pierwszymi jednostkami przetwórczymi i ilości roślin dostarczonych do zatwierdzonej pierwszej jednostki przetwórczej lub zatwierdzonego podmiotu skupującego na podstawie umowy odpowiadają, co najmniej plonowi reprezentatywnemu albo;
- uprawiane rośliny energetyczne wykorzystuje lub przetwarza w gospodarstwie na cele energetyczne w ilości odpowiadającej, co najmniej plonowi reprezentatywnemu;
- Płatności do upraw roślin przeznaczonych na cele energetyczne przyznawane są, jeżeli zadeklarowana powierzchnia upraw wszystkich roślin energetycznych wynosi, co najmniej 0,3 ha.

Rośliny uprawnione do uzyskania płatności do upraw roślin energetycznych:

- Rośliny uprawiane na gruntach rolnych, będące przedmiotem umowy dostarczenia roślin energetycznych przeznaczonych do przetworzenia na produkty energetyczne:
 - jednoroczne rośliny (np. rzepak, rzepik, żyto, kukurydza, len włóknisty);
 - buraki cukrowe;
 - soja;
 - rośliny wieloletnie (np. róża bezkolcowa, ślazier pensylwański, miskant olbrzymi, topinambur, rdest sachaliński, mózga trzcinowata);
 - zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);

- rośliny uprawiane na gruntach rolnych, wykorzystywane jako paliwo do ogrzewania gospodarstw lub w celu wytworzenia energii bądź biopaliwa w gospodarstwie;
- zagajniki drzew leśnych o krótkim okresie rotacji (np. wierzba energetyczna);
- zboża;
- nasiona roślin oleistych – nasiona soi łamane nieprzeznaczone do siewu, rzepak, rzepik o niskiej zawartości kwasu erukowego, nasiona słonecznika (łamane, wyłuskane, w łusce), nasiona słonecznika nieprzeznaczone do siewu;
- jednoroczne i wieloletnie rośliny przetwarzane w gospodarstwie na biogaz.

Grunty rolne, na które rolnik ubiega się o przyznanie płatności do upraw roślin energetycznych, muszą być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).

6.3.3.2. Departament Generalny XI Komisji Europejskiej

Dotacje przyznawane przez departament wspierają działania na rzecz ochrony środowiska i zachowania różnorodności przyrody i krajobrazu. Finansowane są również małe projekty. Kwota dofinansowania projektu waha się w granicach od 20 do 60 tys. euro, pomoc może być udzielana przez okres 1 roku. Aby otrzymać dofinansowanie należy złożyć wniosek za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wnioski składa się w listopadzie i grudniu. Formularz wniosku można otrzymać bezpośrednio z Departamentu Generalnego XI.

6.3.3.3. Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska

Funduszem zarządza Bank Światowy, UNDP i UNEP. Fundusz finansuje przedsięwzięcia w dziedzinach:

- Ochrona różnorodności biologicznej (ekosystemów o znaczeniu globalnym);
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu: technologie wytwarzania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Ochrona wód (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom transgranicznym);
- Ochrona warstwy ozonowej;
- Przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi, pustynnieniu ziemi i niszczeniu lasów.

6.3.3.4. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Fundusz Partnerstwa

Fundusz Partnerstwa przejął działalność dotacyjną Fundacji Partnerstwo dla Środowiska. Udzielane przez Fundusz Partnerstwa dotacje wspierają i uzupełniają programy realizowane przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska.

Fundusz Pożyczkowy dla Grup Partnerskich

Fundusz jest tworzony jako mechanizm wsparcia organizacji pozarządowych skupionych w Krajowej Sieci Grup Partnerskich, zrównania ich szans w stosunku do innych podmiotów w pozyskiwaniu środków na realizację projektów, głównie finansowanych na zasadzie refundacji kosztów. Celem Funduszu Pożyczkowego dla Grup Partnerskich jest wypracowanie

optymalnego modelu współpracy z Grupami Partnerskimi w zakresie pomocy w prefinansowaniu realizowanych przez nie projektów na rzecz rozwoju zrównoważonego. Fundusz ma zwiększyć zdolność organizacji pozarządowych do realizacji ich działań statutowych, podejmowanych w ramach i na rzecz Grup Partnerskich. Cel ten będzie realizowany przez udzielanie przez Fundusz nieoprocentowanych krótkoterminowych pożyczek, które umożliwią realizację przewidzianych w projektach zadań do czasu uzyskania przez pożyczkobiorcę refundacji kosztów.

Program Czysty Biznes

Program Czysty Biznes pomaga małym i średnim przedsiębiorstwom rozwijać się dzięki działaniom na rzecz ochrony środowiska. Firmy Czystego Biznesu stają się bardziej konkurencyjne ponieważ:

- Efektywnie zarządzają zasobami;
- Obniżają koszty działalności;
- Ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko;
- Korzystają z doświadczeń innych firm;
- Spełniają wymogi prawa ochrony środowiska;
- Zdobywają nowe rynki;
- Pozyskują partnerów do realizacji inicjatyw i projektów.

Firmy biorą udział w programie poprzez uczestnictwo w klubach, które zrzeszają przedsiębiorstwa wg siedziby lub profilu działalności. Każdy klub ma swojego opiekuna (Koordynatora), którego zadaniem jest utrzymywanie stałego kontaktu z członkami w celu pomocy w korzystaniu z oferty Programu. Członkowie klubów otrzymują pomoc w postaci doradztwa, informacji i szkoleń.

Adresaci Programu:

- Małe i średnie przedsiębiorstwa - główni adresaci Programu Czysty Biznes, firmy produkcyjne lub usługowe, które chcą rozwiązywać problemy związane z ochroną środowiska i BHP.
- Duże firmy - zainteresowane ograniczeniem własnych kosztów poprzez uczestnictwo w Programie dostawców i kontrahentów firmy, zapraszane są do Programu w charakterze firmy patronackiej.
- Samorządy - zainteresowane udziałem w projektach Czystego Biznesu związanych z podnoszeniem konkurencyjności regionów oraz aktywnym wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości w zakresie podnoszenia ekologicznych standardów działania.

6.3.3.5. Banki

Banki realizują pomoc finansową na inwestycje proekologiczne najczęściej w formie pożyczek i kredytów preferencyjnych. Inne formy finansowania to poręczenia kapitałowe, emisje obligacji komunalnych, dotacje i sponsoring organizacji pozarządowych.

Do banków najaktywniej wspierających inwestycje w ochronie środowiska należą:

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
- Bank Gospodarstwa Krajowego
- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych S.A.

- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – EBOR
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu
- Kredyt Bank S.A.
- LG Petro Bank S.A.
- Powszechny Bank Kredytowy S.A.
- Bank BPH S.A.
- Europejski Bank Inwestycyjny
- Bank Współpracy Europejskiej S.A.
- HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A.
- ING Bank Śląski S.A.

6.3.3.6. Instytucje leasingowe

W formie leasingu najczęściej finansowane są środki transportu, maszyny i urządzenia, linie technologiczne, sprzęt komputerowy. Z leasingu często korzystają zakłady komunalne, jak również gminy.

6.3.3.7. Fundusze inwestycyjne

Fundusze inwestycyjne biorą udział w inwestycjach w podmiotach prywatnych o potencjalnie dużej stopie wzrostu.

Popularnym funduszem jest Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners. Źródła środków finansowych funduszu pochodzą między innymi z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Fundusz inwestuje w projekty przemysłowe związane z:

- Recyklingiem i minimalizacją ilości powstających odpadów;
- Zwiększeniem efektywności produkcji i oszczędnością energii;
- Produkcją sprzętu i urządzeń do budowy kanalizacji, systemów zaopatrzenia w wodę, redukcji i kontroli zanieczyszczeń;
- Poszukiwaniem alternatywnych źródeł energii.

Poza tym fundusz oferuje pomoc w nawiązaniu kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz poszukiwaniu dodatkowych źródeł finansowania.

6.4. Adresy jednostek finansujących

Tabela poniżej zawiera wykaz jednostek finansujących działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami.

Tabela 60 Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
Krajowe fundusze ekologiczne	
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa (0-22) 849 00 79; fax (0-22) 849 72 72 e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl www.nfosigw.gov.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	ul. Szczepanowskiego 15A; 60-541 Poznań, tel./fax.(0-61) 845-62-00, 841-10-09 e-mail:biuro@wfosgw.poznan.pl www.wfosigw.pl
Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego Departament Geodezji, Kartografii i Gospodarki Mieniem Pl. Wolności 18, 61-739 Poznań tel. (061) 65-54-601
Fundusz Leśny	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu ul. Gajowa 10, 60-959 tel. 061-866-82-41, fax 061-847-28-69 e-mail: rdlp@poznan.lasy.gov.pl
Fundusz Termomodernizacyjny	Bank Gospodarstwa Krajowego Departament Wspierania Rozwoju Regionalnego Al. Jerozolimskie 7, 00-955 Warszawa tel. (0-22) 522 96 39, 596 59 23, fax (0-22) 522 91 94 e-mail: dwrr@bgk.com.pl www.bgk.com.pl/fundusze/ft
Fundusze UE	
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	W zależności od realizowanego działania – patrz Tab. 8.1. www.pois.gov.pl
Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego	Urząd Marszałkowski Woj. Wielkopolskiego Departament Wdrażania Programu Regionalnego ul. Strzelecka 49, 61- 846 Poznań tel.: (61) 858-12-11 fax: (61) 858-12-20 e-mail: sekretariat.dwp@umww.pl
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Wielkopolski Oddział Regionalny ul. Strzeszyńska 36, 60-479 Poznań tel. 61 845 38 30/31

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
Fundusz LIFE+	Ministerstwo Środowiska Departament Infrastruktury i Środowiska ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa tel. (22) 5792 417, fax (22) 5792 629 e-mail: life@mos.gov.pl
Instytucje i programy pomocowe	
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Wielkopolski Oddział Regionalny ul. Strzeszyńska 36, 60-479 Poznań tel. 61 845 38 30/31
Departament Generalny XI Komisji Europejskiej	UNIT D.4 (Global Environment) TRMF 01/77; rue de la Loi 200; B-1049 Brussels fax 296 95 57; e-mail: christoph.bail@dg11.cec.be
Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	ul. Miedziana 3A, 00-814 Warszawa tel. (0-22) 639 87 63; fax (0-22) 620 90 93 www.efrwp.com.pl; e-mail: efrwp@efrwp.com.pl
Ekofundusz	ul. Bracka 4; 00-502 Warszawa tel. (0-22) 621 27 04; fax (0-22) 629 51 25 www.ekofundusz.org.pl; e-mail: info@ekofundusz.org.pl
Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska	al. Niepodległości 186; 00-608 Warszawa tel. (0-22) 825 45 97; fax (0-22) 825 45 97 www.undp.org.pl
Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja.	al. W. Reymonta 12a; 01-849 Warszawa tel. (0-22) 663 78 00; fax (0-22) 663 09 86
Fundacja Wspomagania Wsi	ul. Bellottiego 1, 01-022 Warszawa tel. 22 636 25 71-75, fax. 22 636 62 70 www.fww.org.pl ; e-mail: fww@fww.org.pl
Banki	
Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	ul. Kasprzaka 10/16; 01-211 Warszawa tel. (0-22) 860 40 00; 0801 123 456; fax 860 50 00 www.bgz.pl
Bank Gospodarstwa Krajowego	Al. Jerozolimskie 7; 00-955 Warszawa (0-22) 522 91 93; fax 522 91 94 www.bgk.com.pl ; email: bgk@bgk.com.pl
Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.	ul. Dubois 5a; 00-184 Warszawa tel. (0-22) 860 11 00; fax 860 11 02 www.bise.pl; e-mail: contact@bise.pl
Bank Ochrony Środowiska S.A.	Al. Jana Pawła II 12; 00-950 Warszawa (0-22) 850 87 35; fax 850 88 91

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
	www.bosbank.pl; e-mail: bos@bosbank.pl
Bank Światowy	ul. Emilii Plater 53; 00-113 Warszawa tel. (0-22) 520 80 00; fax 520 80 01; www.worldbank.org.pl e-mail: Poland_Feedback@worldbank.org.pl
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOR	ul. Emilii Plater 53; 00-113 Warszawa tel. (0-22) 520 57 00; fax 520 58 00; www.ebrd.com
Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. W Poznaniu	ul. Mielżyńskiego 22; 61-725 Poznań tel. (0-61) 856 24 00 www.gbw.com.pl ; e-mail: office@gbw.com.pl
Kredyt Bank S.A	ul. Kasprzaka 2/8; 01-211 Warszawa tel. (0-22) 634 54 00; 0800 120 360; fax 634 53 35 www.kredytbank.pl; e-mail: dbp@kredytbank.pl
LG Petro Bank S.A.	ul. Rzgowska 34/36; 93-172 Łódź tel. (0-42) 681 93 20; 0800 169 800; fax 681 93 72 www.lgpetrobank.com.pl; office@lgpetrobank.com.pl
Powszechny Bank Kredytowy S.A.	ul. Towarowa 15a; 00-958 Warszawa tel. (0-22) 53180 00; fax 531 86 40 www.pbk.pl
Bank BPH SA	Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków tel. (012) 618 68 88, fax (012) 618 68 63 www.bph.pl, e-mail: bank@bph.pl
Europejski Bank Inwestycyjny	100 Boulevard Konrad Adenauer L-2950 Luxembourg www.eib.eu.int e-mail: infopol@eib.org
Bank Współpracy Europejskiej S.A.	ul. Sudecka 95/97, 53-128 Wrocław tel. (071) 334 91 10, fax (071) 334 91 09 www.bwe.pl, e-mail: bwe@bwe.pl
HypoVereinsbank Bank Hipoteczny S.A	ul. Chmielna 132/134, 00-805 Warszawa tel. (022) 656 21 69, fax (022) 656 21 88 www.hypovereinsbank.com.pl
ING Bank Śląski S.A.	ul. Sokolska 34, 40-086 Katowice tel. (032) 357 70 00, fax (032) 634 53 35 www.ing.pl, e-mail: mampytanie@ingbank.pl
Fundusze inwestycyjne	
Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners	Al. Jerozolimskie 81; 02-001 Warszawa tel. (0-22) 695 09 30; fax /022/ 695 09 45

7. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Duża część działań i inwestycji mających istotny wpływ na stan środowiska jest realizowanych na poziomie administracji gminnej. W takich przypadkach rola powiatu ogranicza się do wydawania pozwoleń na korzystanie ze środowiska (np. pozwoleń wodnoprawnych) oraz do opiniowania programów ochrony środowiska poszczególnych gmin. W poniższym harmonogramie rzeczowo-finansowym ujęto zarówno działania wyszczególnione w strategii ochrony środowiska do roku 2019 dla powiatu chodzieskiego, które będą realizowane przez powiat, jak i zadania, które będą realizowane przez poszczególne gminy powiatu.

Proponowane do realizacji w latach 2012 – 2015 przedsięwzięcia ujęto w następujących tabelach:

Zasoby przyrody – **Tabela 61**

Zasoby wodne – **Tabela 62**

Powietrze atmosferyczne – **Tabela 63**

Powierzchnia terenu i środowisko glebowe – **Tabela 64**

Edukacja ekologiczna – **Tabela 65**

W tabelach zastosowano następujące oznaczenia literowe w kolumnie „Zadania”:

(W) – zadania własne powiatu;

(K) – zadania koordynowane przez powiat.

Tabela 61 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie " Zasoby przyrody"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Zachowanie i ochrona bioróżnorodności									
Ochrona przyrody	Współpraca z instytucjami zarządzającymi położonymi na terenie powiatu Rezerwatami Przyrody, Obszarami Natura 2000 i Obszarem Chronionego Krajobrazu (W)	Powiat	zadanie ciągłe	Wkład rzeczowy Powiatu				środki własne Powiatu Budżet RDOŚ, WFOŚiGW	utrzymanie dobrego stanu obszarów chronionych
	Szkolenia pracowników starostwa powiatowego w zakresie ochrony środowiska i przyrody (W, K)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu, organizacje ekologiczne, WFOŚiGW	liczba przeprowadzonych szkoleń
	Uwzględnienie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych w planowaniu inwestycji (W)	Powiat	zadanie ciągłe	Wkład rzeczowy Powiatu				środki własne Powiatu	zgodność kierunków rozwoju powiatu z zasadami ekorozwoju
Ochrona i zrównoważone użytkowanie	Powiększanie powierzchni	Powiat, Gminy	2012-2014	b.d.				Środki własne Gmin, środki	powierzchnia terenów zielonych

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
lasów, zadrzewień i terenów zieleni urządzonych	zieleni (W, K)								
	Lokalizacja zadrzewień i zakrzaceń wzdłuż istniejących i projektowanych dróg(W)	Powiat, zarządcy dróg	zadanie ciągłe	Zadanie będzie realizowane równoległe z remontami i budową dróg				środki własne zarządców dróg,	długość utworzonych zadrzewień i zakrzaceń
	Zachowanie istniejących zakrzaceń i zadrzewień (W)	Powiat, Gminy, właściciele gruntów,	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Gmin, Nadleśnictwa	powierzchnia istniejących zakrzaceń i zadrzewień
	Zakładanie nowych zadrzewień i zakrzaceń z wykorzystaniem rodzimych gatunków roślin (W)	Powiat, zarządcy dróg	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu i zarządców dróg	skład gatunkowy istniejących zadrzewień i zakrzaceń
	Pielęgnacja drzew w zadrzewieniach zgodnie zasadami sztuki ogrodniczej (W)	Powiat, zarządcy dróg	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne powiatu, środki przeznaczone na konserwację dróg	stan zdrowotny drzew w zadrzewieniach

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
	Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych (W)	Powiat, jednostki oświatowe	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Powiatu				środki własne Powiatu	liczba przeprowadzonych spotkań, liczba rozpowszechnionych ulotek
	Współpraca z nadleśnictwami w zakresie tworzenia nowych i zarządzania istniejącymi szlakami turystycznymi (W, K),	Powiat, Gminy, Nadleśnictwo	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Powiatu				środki własne Powiatu, Gmin i Nadleśnictwa	długość szlaków turystycznych w powiecie

Tabela 62 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Zasoby wodne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości wody pitnej. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.									
Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych. Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi.	Ochrona zbiorników wodnych (K)	Powiat, Gminy, Nadleśnictwo	zadanie ciągłe	b.d.				Środki własne Powiatu, Gmin i Nadleśnictwa Fundusze UE, WFOŚiGW	Wielkość nakładów poniesionych na ochronę zbiorników wodnych
	Ograniczenie marnotrawstwa i strat wody w systemach wodociągowych (K)	Powiat, Gminy, mieszkańcy	zadanie ciągłe	Wkład rzeczowy Powiatu (akcje informacyjne)				Środki własne Powiatu	Średnie dobowe zużycie wody na mieszkańca
	Kontynuacja działań rekultywacyjnych na szczególnie zeutrofizowanych jeziorach (K)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				Środki własne Powiatu, WFOŚiGW	Stan jakości wód na terenie powiatu
	Budowa kanalizacji deszczowej w miejscowości Rataje w gminie wiejskiej Chodzież	Gmina wiejska Chodzież	2012	280.897	-	-	-	Budżet Gminy	Długość kanalizacji deszczowej w miejscowości Rataje
	Dofinansowanie do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie wiejskiej Chodzież	Gmina Chodzież	2012-2016	30	30	30	30	Budżet Gminy	Liczba założonych przydomowych oczyszczalni ścieków

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Budzyń, przebudowa stacji uzdatniania wody w Prośnie, Dziewokluczu	Gmina Budzyń	do końca 2014	13 000			-	środki własne Gminy, WFOŚ, Środki UE	% mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej
	Budowa kolektora sanitarnego wraz z przykanalikami do granic posesji dla miejscowości Atanazyn	Gmina Szamocin	2012-2013	2 000		-	-	środki własne Gminy	Długość wybudowanego kolektora
	Modernizacja i rozbudowa urządzeń wodno-kanalizacyjnych	Gmina miejska Chodzież	2012-2014	8 491			-	Fundusz Spójności, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne gminy	Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
	Produkcja wody i poprawa bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę	Gmina miejska Chodzież	2012-2014	2 386			-	Fundusz Spójności, NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne gminy	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej
	Rozbudowa miejskiej oczyszczalni ścieków	Gmina miejska Chodzież	2012-2014	17 707			-	Fundusz Spójności, NFOŚiGW, WFOŚiGW,	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
								środki własne gminy	
Ochrona przeciwpowodziowa	Wypożyczenie i utrzymanie powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, organizowanie akcji przeciwpowodziowych na szczeblu powiatowym	Powiat	Zadanie ciągłe	b.d.				środki własne powiatu, środki budżetu centralnego na ochronę przeciwpowodziową	Istnienie magazynu sprzętu przeciwpowodziowego

Tabela 63 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Powietrze atmosferyczne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Poprawa stanu jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.									
Ograniczenie niskiej emisji	Wymiana starych urządzeń grzewczych na nowocześniejsze i bardziej przyjazne dla środowiska w obiektach stanowiących własność Powiatu(K)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				Środki własne Powiatu	istnienie nowoczesnych, ekologicznych technologii grzewczych na terenie powiatu
	Termomodernizacja budynków należących do Powiatu (W)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu, Fundusz Termomodernizacyjny	liczba obiektów, na których przeprowadzono prace termomodernizacyjne
	Uwzględnienie oddziaływania pól elektromagnetycznych w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach lokalizacyjnych obiektów	Gminy	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Gmin				środki własne Gmin,	istnienie planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających obszary narażone na zwiększone natężenia pól elektromagnetycznych
	Termomodernizacja budynku szkoły	Gmina Budzyń	2011-2014	7 000		-		środki własne Gminy, środki	Wykonanie termomodernizacji

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
	podstawowej w Budzynie, gminnego ośrodka kultury w Budzynie, Ośrodka Zdrowia w Wyszynach, świetlic wiejskich, nowej siedziby UG							UE, budżet państwa	[Tak/Nie]
	Termomodernizacja budynków w gminie miejskiej Chodzież	Gmina Miejska Chodzież	2012-2014	1 313			-	Fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej i Mieszkaniowego Zasobu Gminy Miejskiej w Chodzieży	Liczba zmodernizowanych budynków
	Likwidacja pokryć dachowych zawierających azbest w gminie wiejskiej Chodzież	Gmina wiejska Chodzież	2012-2032	40	40	40	40	Budżet gminy	Liczba usuniętych pokryć dachowych, masa usuniętych wyrobów zawierających azbest
	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Powiat, Gminy, mieszkańcy	zadanie ciągłe	b.d.				Budżety Powiatu i Gmin, WFOŚiGW, środki własne mieszkańców	Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego	Zwiększenie długości ścieżek rowerowych i spacerowych na terenie powiatu oraz poprawa ich jakości (W, K)	zarządzający drogami krajowymi, wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne zarządców dróg, fundusze na modernizację dróg	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych i spacerowych
	Bieżące remonty dróg powiatowych (W)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu, fundusze na modernizację dróg	Długość wyremontowanych dróg
	Rozpoznanie lokalizacji obszarów narażonych na przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych (W, K)	Powiat, zarządcy dróg	zadanie ciągłe	b.d.				Środki własne Powiatu, środki zarządców dróg	Istnienie rejestru obszarów narażonych na przekroczenie norm poziomu hałasu
	Budowa ścieżki rowerowej Podanin w gminie wiejskiej Chodzież	Gmina Chodzież	2012-2014	445,490		-		środki własne Gminy	Długość wybudowanej ścieżki rowerowej

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
	Budowa, przebudowa dróg w gminie Budzyń, budowa ścieżek pieszo- rowerowych	Gmina Budzyń	2012-2014	10 000				środki własne Gminy	Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg
	Przebudowa dróg w mieście Chodzież	Gmina miejska Chodzież	2012-2013	9 369,862				EFRR, GMC, Powiat chodzieski	Długość przebudowanych dróg

Tabela 64 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Ochrona gleb i zapobieganie erozji									
Zapobieganie degradacji gleb	Edukacja rolników w zakresie racjonalnego użytkowania środków ochrony roślin i nawozów (K)	Powiat, WODR	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu, Fundusze UE	liczba przeprowadzonych szkoleń

	Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw (K)	Powiat, jednostki oświatowe	zadanie ciągłe	b.d.				Środki własne Powiatu	Liczba przeprowadzonych szkoleń
	Zabezpieczanie terenów narażonych na erozję przez wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń (K)	właściciele nieruchomości, zarządcy dróg	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne zarządców dróg,	liczba nasadzeń
Zapobieganie degradacji powierzchni terenu	Rekultywacja terenów zdegradowanych (K)	Właściciele gruntów zdegradowanych	Zadanie ciągłe	b.d.				środki własne przedsiębiorstw	procent zrekultywowanych powierzchni poeksploatacyjnych i zdegradowanych
	Rekultywacja składowiska Kamionka w gminie Chodzież	Gmina Chodzież	2014			900		środki własne Gminy, NFOŚiGW	% powierzchni zrekultywowanej
	Rekultywacja komunalnego składowiska odpadów w Budzynie – Łucjanowie w gminie Budzyń	Gmina Budzyń	2012-2014	800				środki własne Gminy	% powierzchni zrekultywowanej

	Rekultywacja komunalnego składowiska odpadów w Jaktorowie w gminie Szamocin	Gmina Szamocin	2012-2014	b.d.		środki własne Gminy	% powierzchni zrehabilitowanej
--	---	----------------	-----------	------	--	---------------------	--------------------------------

Tabela 65 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Edukacja ekologiczna"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2012	2013	2014	2015		
Świadome ekologicznie społeczeństwo									
Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Edukacja mieszkańców gminy w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska oraz edukacja w placówkach oświatowych (W)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu,	liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba uczestników szkoleń
	Szkolenia pracowników Starostwa Powiatowego z zakresu ochrony środowiska i edukacja ekologiczna w miejscu pracy (W)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu, WFOŚiGW,	liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba uczestników szkoleń
	Zakup nagród i upominków dla uczestników przedsięwzięć ekologicznych(W)	Powiat	zadanie ciągłe	b.d.				środki własne Powiatu,	liczba zakupionych nagród i upominków
	Stworzenie i rozwijanie powszechnego dostępu do informacji o środowisku (W)	Powiat	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Powiatu				Środki własne Powiatu	istnienie systemu dostępu do informacji o środowisku

8. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

8.1. Wprowadzenie

W celu realizacji Programu Ochrony Środowiska konieczne jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- zasady realizacji Programu;
- instrumenty zarządzania;
- monitoring;
- struktura zarządzania Programem;
- sprawozdawczość z realizacji Programu;
- harmonogram realizacji;
- działania w zakresie zarządzania.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

8.2. Uczestnicy wdrażania Programu

Podstawową zasadą realizacji Programu Ochrony Środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i ich uczestnictwa w nim. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków.

Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd powiatu i samorządy gmin jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo powiatu.

8.3. Instrumenty realizacji Programu

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej powiatu. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw: Prawo ochrony środowiska, ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody,

ustawo odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

8.3.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane;
- Decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami;
- Koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

8.3.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- Opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki;
- Administracyjne kary pieniężne;
- Odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna;
- Kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy;
- Pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

8.3.3. Instrumenty społeczne

Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- Doksztalcanie profesjonalne i systemy szkoleń;
- Interdyscyplinarny model pracy;
- Współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugim:

- Udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych;
- Prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych są:

- Środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty;
- Strategie i plany działań;
- Systemy zarządzania środowiskiem;
- Ocena wpływu na środowisko;
- Ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- Opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska);
- Regulacje cenowe;
- Regulacje użytkowania;
- Ocena inwestycji;
- Środowiskowe zalecenia dla budżetowania;
- Kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędziami dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego są:

- Wskaźniki równowagi środowiskowej;
- Ustalenie wyraźnych celów operacyjnych;
- Monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej, a w społeczeństwie potrzebę wiedzy na temat aspektów środowiskowych działań i produktów. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Szkolenia powinny być organizowane w szczególności dla:

- Pracowników administracji;
- Mieszkańców;
- Nauczycieli szkół wszystkich szczebli;
- Członków organizacji pozarządowych;
- Dziennikarzy;
- Dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych;
- Właścicieli i pracowników gospodarstw rolnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych mogących mieć wpływ na jakość środowiska.

8.3.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dot. rewitalizacji, rozwoju przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

8.3.5. Monitoring środowiska

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska - czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystanie wyników badań.

Głównym zadaniem sieci krajowych jest śledzenie w skali kraju trendów poszczególnych wskaźników jakości środowiska dla potrzeby realizacji polityki ekologicznej państwa. W ramach sieci krajowych realizowane są również badania wynikające z zobowiązań międzynarodowych. Dane są gromadzone i przetwarzane na poziomie centralnym. Krajowe bazy danych zlokalizowane są w instytutach naukowo-badawczych sprawujących nadzór merytoryczny nad poszczególnymi podsystemami.

Sieci regionalne podzielone na międzywojewódzkie i wojewódzkie mają za zadanie udokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie czy województwie. Programy badań są specyficzne dla regionu tzn. ściśle powiązane z geograficzną, gospodarczą i ekologiczną charakterystyką danego obszaru. W praktyce inicjatywę odnośnie organizacji systemów regionalnych podejmują wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska. Ujęcie w programie istotnych problemów ekologicznych osiągane jest poprzez uzgadnianie programów z wojewodami.

Sieci lokalne funkcjonują w celu śledzenia i kontrolowania wpływu najbardziej szkodliwych źródeł punktowych lub obszarowych na lokalny poziom zanieczyszczeń. Tworzone są przez organy administracji państwowej, gminy oraz podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko. Koordynacyjna rola WIOŚ realizowana jest poprzez uzgadnianie programów pomiarowych realizowanych w sieci lokalnej, jak również weryfikację uzyskanych danych

pomiarowych. Natomiast decyzje obligujące podmioty gospodarcze do realizacji badań środowiska, na które mają znaczący wpływ wydawane są przez władze samorządowe.

W powiecie chodzieskim monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa wielkopolskiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Poznaniu. W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy ocenie realizacji i aktualizacji Programu ochrony środowiska.

8.4. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem

8.4.1. Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winny obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Koordynator wdrażania Programu będzie oceniać co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2012-2015 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2015 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analiza przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2016-2023, z uszczegółowieniem działań na lata 2016-2019.

Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej ośmioletniej.

8.4.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program ochrony środowiska dla powiatu chodzieskiego wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Powiatu.

Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Za realizację programu odpowiedzialne są władze powiatu, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę, w imieniu Starosty, powinien pełnić referat odpowiedzialny za ochronę środowiska (osoba odpowiedzialna za ochronę środowiska). Koordynator będzie współpracował ściśle ze Starostą i Radą Powiatu, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji programu.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne wydziały i referaty Starostwa powiatowego, podmioty gospodarcze, instytucje kontrolujące (WIOŚ w Poznaniu, WSSE w Poznaniu, PSSE w Chodzieży), mieszkańców, organizacje pozarządowe, nauczycieli i inne. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach we wdrażaniu Programu. W celu usprawnienia tych

działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań partnerów uczestniczących we wdrażaniu Programu.

Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi powiatami, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi powiatami, np. w zakresie gospodarki odpadami czy gospodarki wodno-ściekowej. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

8.4.3. Harmonogram wdrażania Programu

W poniższej tabeli określono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska powiatu chodzieskiego.

Tabela 66 Harmonogram wdrażania Programu Ochrony środowiska dla powiatu chodzieskiego

Zadania	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Program Ochrony Środowiska dla powiatu Chodzieskiego</i>								
Cele długoterminowe do 2018 r.	do 2019				do 2023			
Cele krótkoterminowe do 2014 r.	2012-2015				2016-2019			
<i>Monitoring</i>								
Monitoring stanu środowiska								
<i>Monitoring polityki środowiskowej</i>								
Mierniki efektywności · Programu								
Ocena realizacji celów · krótkoterminowych								
Raport z realizacji · Programu								
Weryfikacja Programu								

8.4.4. Mierniki realizacji Programu

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

Tabela 67 Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska

Cel	Mierniki	Wartość	Źródło danych
Powietrze atmosferyczne. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem.	- poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej	pył PM10 C SO2 - A NO2 - A Pb - A O3 - C CO – A Benzen - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	WIOŚ Poznań, 2011
	- odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	1 464 gospodarstwa	GUS, 2011
	- ogólna długość sieci gazowej	26 814mb	GUS., 2011
Zasoby wodne Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.	- długość sieci wodociągowej	517,3 km	Urzędy Gmin, 2011
	- długość sieci kanalizacyjnej	279 km	Urzędy Gmin, 2011
	- liczba mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	36 943	GUS, 2011
	- stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,54	Urzędy Gmin, 2011
	- udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	99 %	Urzędy Gmin, 2011
	Liczba przyłączy wodociągowych	9286 szt.	Urzędy Gmin, 2011
	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	6095 szt.	Urzędy Gmin, 2011

Cel	Mierniki	Wartość	Źródło danych
	- udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej	77,7%	Urzędy Gmin, 2011
	- zużycie wody ogólnie	1944,0 dam ³	Urzędy Gmin, 2011
	- liczba mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej	47 102	Urzędy Gmin, 2011
Środowisko glebowe Ochrona środowiska glebowego.	udział gruntów zakwaszonych [%]	76	Strategia Rozwoju Powiatu Chodzieskiego na lata 2011-2020
Zasoby przyrodnicze Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody.	- liczba użytków ekologicznych	3	RDOŚ Poznań, 2011
	- % powierzchni zalesionej	35	GUS, 2011
	-liczba pomników przyrody	52	RDOŚ Poznań, 2011
Edukacja Edukacja ekologiczna społeczeństwa	- rodzaj prowadzonych działań	Konkursy, szkolenia, ulotki,	Starostwo powiatowe

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować, jako fakultatywne.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- Poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności;
- Zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- Coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych

zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;

- Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
- Zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego;
- Zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych;
- Ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- Wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów;
- Zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- Kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym;
- Spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- Zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych;
- Opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

8.5. Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość.

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników;
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa;
- ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów

środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiać dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań ochrony środowiska oraz na podstawie Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- Raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi, sporządzane co 4 lata, na szczeblu ponadpowiatowym;
- Raporty organów wykonawczych województwa, powiatu i gminy, z realizacji Programów Ochrony Środowiska przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu i radzie gminy co 2 lata.

Do niniejszego Programu Ochrony Środowiska tyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez organ wykonawczy powiatu chodzieskiego, który powinien być przedkładany Radzie Powiatu w cyklu dwuletnim.

8.6. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje ustawa z dn. 3 października 2008 r. O udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227). Ustawa ta nakłada na organy administracji obowiązek udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- Publikacje Głównego Urzędu Statystycznego;
- Publikacje Ministerstwa Środowiska;
- Publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną;
- Programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego;
- Prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej;
- Programy telewizyjne i radiowe;
- Publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych;
- Publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe;
- Targi i giełdy ekologiczne;
- Akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne;
- Internet.

Spis tabel:

Tabela 1	Wyciąg z podstawowych wskaźników realizacji Strategii rozwoju kraju	17
Tabela 2	Powierzchnia powiatu chodzieskiego i gmin wchodzących w jego skład (źródło: GUS 2011)	28
Tabela 3	Sieć drogowa na terenie powiatu chodzieskiego (Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu chodzieskiego na lata 2011-2020, dane uzyskane od poszczególnych gmin)	30
Tabela 4	Wykaz dróg wojewódzkich w powiecie chodzieskim (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu)	30
Tabela 5	Wykaz dróg powiatowych (źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Chodzieży)	31
Tabela 6	Ludność powiatu chodzieskiego (Źródło: informacje uzyskane od gmin)	32
Tabela 7	Zmiany liczby ludności powiatu chodzieskiego w latach 2005-2010 (źródło: GUS)	32
Tabela 8	Stan ludności i ruch naturalny (wg GUS stan na 31.12.2010)	33
Tabela 9	Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim (źródło: GUS)	34
Tabela 10	Przedsiębiorstwa w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)	34
Tabela 11	Podmioty gospodarcze w powiecie chodzieskim wg klas wielkości (źródło: GUS)	36
Tabela 12	Zatrudnienie w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)	36
Tabela 13	Bezrobocie w powiecie chodzieskim wg GUS (stan na 31.12.2009)	36
Tabela 14	Grunty rolne w powiecie chodzieskim (wg danych uzyskanych z gmin)	37
Tabela 15	Udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej w gruntach ornych powiatu (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)	37
Tabela 16	Struktura użytkowania gruntów w powiecie chodzieskim (źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Chodzieskiego na lata 2008-2013 aktualne na 31.12.2005)	38
Tabela 17	Użytkowanie gruntów w gminie wiejskiej Chodzież (źródło: UG Chodzież 2011)	39
Tabela 18	Użytkowanie gruntów w gminie Budzyń (źródło: UG Budzyń 2011)	39
Tabela 19	Użytkowanie gruntów w gminie Szamocin (źródło: UMiG Szamocin 2011)	39
Tabela 20	Użytkowanie gruntów w gminie Margonin (źródło: UMiG Margonin 2011)	39
Tabela 21	Użytkowanie gruntów w gminie miejskiej Chodzież (źródło: UM Chodzież 2011)	40
Tabela 22	Udział klas bonitacyjnych w strukturze gleb powiatu (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)	42
Tabela 23	Powierzchnia poszczególnych klas bonitacyjnych gleb w gminie wiejskiej Chodzież (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla powiatu chodzieskiego)	42
Tabela 24	Stopień zakwaszenia użytków rolnych w gminie miejskiej Chodzież	43

Tabela 25 Powierzchnia poszczególnych klas bonitacyjnych gleb w gminie Budzyń (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla Gminy Budzyń)	43
Tabela 26 Udział klas bonitacyjnych gleb w gminie Szamocin (źródło: Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 dla Gminy Szamocin)	44
Tabela 27 Cieki objęte monitoringiem w latach 2009-2010 (źródło: WIOŚ)	46
Tabela 28 Stan jakości jezior położonych na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: WIOS)	47
Tabela 29 Charakterystyka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych powiatu chodzieskiego	48
Tabela 30 Tereny zalewowe w powiecie chodzieskim (wg informacji uzyskanych od gmin)	49
Tabela 31 Pomniki przyrody w powiecie chodzieskim (źródło: RDOŚ Poznań)	52
Tabela 32 Udział poszczególnych typów siedlisk na obszarze SOO Dolina Noteci	64
Tabela 33 Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG występujące na obszarze Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego	66
Tabela 34 Tereny zieleni w powiecie chodzieskim w 2009 roku (źródło: GUS)	67
Tabela 35 Tereny zieleni w gestii samorządów miast na terenie powiatu chodzieskiego w 2009 roku (źródło: GUS)	68
Tabela 36 Nasadzenia i ubytki drzew i krzewów w 2009 roku w powiecie chodzieskim (źródło: GUS)	68
Tabela 37 Podział gruntów leśnych w powiecie chodzieskim w 2010 roku (źródło: Starostwo Powiatowe)	68
Tabela 38 Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej wg GUS (dane za rok 2009)	69
Tabela 39 Podstawowe dane dotyczące sieci wodociągowej w ujęciu gminnym dla powiatu chodzieskiego (źródło: informacje uzyskane od gmin, dane za rok 2010)	69
Tabela 40 Ujęcia wody w powiecie chodzieskim (źródło: informacje uzyskane od gmin)	70
Tabela 41 Mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacji sanitarnej w 2009 r (źródło: GUS)	71
Tabela 42 Podstawowe dane dotyczące sieci kanalizacji sanitarnej w powiecie chodzieskim (źródło: informacje uzyskane od gmin)	72
Tabela 43 Ścieki wytworzone w powiecie chodzieskim w 2010 r. (źródło: GUS)	72
Tabela 44 Oczyszczalnie ścieków w powiecie chodzieskim wg danych uzyskanych z poszczególnych gmin (dane za rok 2010)	74
Tabela 45 Oczyszczalnie ścieków w powiecie chodzieskim wg WIOS (stan na rok 2008)	75
Tabela 46 Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za 2010 r., www.wios.poznan.pl)	78

Tabela 47 Wynikowe klasy strefy wielkopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - 2010 r.	78
Tabela 48 Wyniki pomiarów stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu przeprowadzonych metodą pasywną w powiecie chodzieskim w roku 2010 (źródło: WIOS Poznań)	79
Tabela 49 Wielkość emisji zanieczyszczeń powietrza z podmiotów gospodarczych w powiecie chodzieskim w 2010 r. (źródło: Wojewódzki Bank Zanieczyszczeń Środowiska)	79
Tabela 50 Sieć gazowa w powiecie chodzieskim (źródło: urzędy gmin, dane za rok 2010)	81
Tabela 51 Sieć gazowa w powiecie chodzieskim (źródło: GUS, dane za 2010 r.)	81
Tabela 52 Wyniki pomiaru poziomu hałasu komunikacyjnego dla drogi krajowej nr 11 w powiecie chodzieskim (źródło: GDDKiA).....	83
Tabela 53 Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego dla dróg wojewódzkich nr 191 i 193 wykonanych w 2010 roku (źródło: Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Poznaniu).....	83
Tabela 54 Wyniki pomiarów hałasu emitowanego przez Farmę wiatrową Margonin (źródło: Pomiary hałasu wykonane w 2010 r. przez Pracownię Akustyczno-Środowiskową EKO-POMIAR).....	84
Tabela 55 Wyniki pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych w 2009 roku na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: WIOŚ Poznań).....	86
Tabela 56 Źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu chodzieskiego	86
Tabela 57 Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu chodzieskiego (źródło: http://mapa.btsearch.pl)	87
Tabela 58 Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu	103
Tabela 59 Wykaz instytucji uczestniczących w realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.....	109
Tabela 60 Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami	122
Tabela 61 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Zasoby przyrody".....	126
Tabela 62 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Zasoby wodne".....	129
Tabela 63 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Powietrze atmosferyczne".....	132
Tabela 64 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe".....	135
Tabela 65 Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2012-2015 w zakresie "Edukacja ekologiczna".....	137
Tabela 66 Harmonogram wdrażania Programu Ochrony środowiska dla powiatu chodzieskiego	143
Tabela 67 Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	144

Literatura

1. Bank Danych Regionalnych, GUS;
2. Borys T. [red.], Wskaźniki ekorozwoju, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 1999;
3. Dobrzański G. [red.], Aplikacyjne aspekty trwałego rozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2002;
4. Kistowski M, Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk, 1999;
5. Kondracki J, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa, 2000;
6. Miłaszewski R. [red.], Nowoczesne metody i techniki zarządzania trwałym i zrównoważonym rozwojem gminy, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2001;
7. Ochrona Środowiska 2009, 2010, GUS, 2011;
8. Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa wielkopolskiego za 2010rok, WIOS, Poznań 2011;
9. Polityka ekologiczna państwa na lata 2002-2010, Warszawa, 2002;
10. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2002;
11. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2009;
12. Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz starostwo Powiatowe w Płocku, Płock, 2003;
13. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2012-2019, Poznań, 2011;
14. Program Ochrony Środowiska dla powiatu chodzieskiego na lata 2004-2011, Chodzież 2003;
15. Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2002;
16. Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2001;
17. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2007-2013 Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań, 2007;
18. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020, Poznań 2006;
19. Strategia Rozwoju Kraju 2007 - 2015, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2006;
20. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002;

21. Źródła i zasady finansowania ochrony środowiska w Polsce – informator, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 2005.

Strony internetowe:

www.funduszestrukturalne.gov.pl

www.wios.poznan.pl

www.pgi.gov.pl

www.stat.gov.pl